

ODERSKÉ VRCHY

vlastivědný zpravodaj Spálova a okolí

Spálov a dcera barona Mořice Závíše - Anna Marie Kajetána Závíš z Osenic

Jaroslava Šustková a Pavel Kašpar st.

Šlechtický rod Závíšů z Osenic¹ hospodařil na spálovském panství plných 140 let, od roku 1743 do roku 1883. Posledním majitelem rodu byl v letech 1841 až 1883 Mořic baron Závíš z Osenic, který ho musel pro dluhy prodat a zakoupit si zemědělskou usedlost v obci Kottिंगneusiedl v Dolním Rakousku nedaleko rakousko-moravských hranic². V tomto článku uvádíme jeho životní osudy i osudy jeho

Hrob Anny hraběny Kuenburg, roz. Anny baronesy Závíšové je umístěn na levé straně hlavního chodníku v blízkosti vodního zdroje. Foto J. Šustková, 2024.

Archiv Spálov

Náhrobek hrobu a rodinné erby Anny hraběny Kuenburg, Foto B. Kapsík, Praha 4, (srpen 1976).
Archiv Spálov

tří dcer po opuštění spálovského panství. Zaměříme se na dceru baronesu Annu Marii Kajetánu Závíšovou z Osenic, později provdanou za hraběte Enricha z Kuenburgu³, která byla na své přání v roce 1907 pohřbena na spálovském hřbitově.

1. Rod Závíšů z Osenic - ve 13. století vladycký rod původem z Čech, z obce Osenice (současně Dětenice) na Boleslavsku, později panský rod usedlý i na Moravě (Olomouc, Znojmo, Opava, Spálov). Jméno dávného předka „Závíše“ z Osenice přijali za své příjmení.

2. Obec Kottिंगneusiedl je administrativní součástí města Laa an der Thaya (česky Láva nad Dyjí), které je od moravské obce Hevlín v okrese Znojmo vzdáleno 4,5 km.

3. Kuenburgové (také Khüenburgové, Kuenburgové) jsou rakouským šlechtickým rodem původem z Korutan (Salcburk) ze 14. století. Od 17. století vlastnili rozsáhlé majetky v Čechách (Mladá Vožice u Tábora) a na Moravě (Tovačov).

Anna, hraběnka Kuenburgová, rozená Závišová je pochována na spálovském hřbitově. Její hrobka je pokryta mramorovou deskou s nápisem: **Anna Reichsgräfin v. Kuenburg Freiin v. Zawisch-Ossenitz geb. den 29. März 1848, gest. den 11. Juli 1907. Sie ruhe in Frieden.** (Nad nápisem byly upevněny dva znaky - erby, vpravo Závišovský, vlevo Kuenburgovský, nad nimi byla hraběcí korunka. Bohužel někdo oba znaky i korunku asi před 15 lety nenávratně odstranil).

Prvním majitelem spálovského panství byl Emanuel Kajetán (1712–1769), zemřel v Olomouci, ale pohřben byl v kryptě spálovského kostela. Byl úspěšným důstojníkem a v roce 1756 byl povýšen do starého českého panského stavu. Byl hejtmánem přerovské části Olomouckého kraje a sňatkem získal Spálov. Závišové ve svém erbu měli ovečku s hlavou obrácenou na stranu. Rod Závišů přišel na Moravu z Čech. Jejich dávný předek měl být praporečníkem u českého krále Přemysla Otakara II. v boji na Moravském poli v roce 1278.

Blízcí předkové a potomci Anny Marie Kajetany Caroliny Zaviš z Osenic

*Popisek „Blízcí předkové a potomci Anny Marie Kajetany Karoliny Zaviš z Osenic“
je součástí obrázku – rodokmenu*

Otcem baronesy Anny Marie Kajetány Zaviš z Osenic byl poslední majitel Spálova z rodu Závišů - Mořic (Moritz) baron Zaviš z Osenic. Mořic byl nejstarším synem majitele spálovského panství v letech 1790 až 1841 - Antona svob. pána Zaviše z Osenic a Anny, rozené Zajíček (Zagitzek) z Kehlfeldu

v Olomouci. Matkou baronesy Anny byla Aloisie (Luisa) rozená svob. paní Sedlnická - Odrowas⁴ z Choltic, která se narodila 1. srpna 1809 a zemřela ve Spálově 24. srpna 1883⁵. Mořic Záviš⁶ byl v aktivním věku c. k. hejtmánem pěšího pluku č. 15. Po smrti svého otce v roce 1842 zdědil spálovské panství, odešel z armády a převzal hospodaření na panství. Začátky měl náročné, když po úmyslně založeném požáru v roce 1845 shořely hospodářské budovy a byla značně poškozena i budova zámku. Baron Záviš postavil hospodářské budovy nové, budovu zámku opravil a přistavěl jedno poschodí, což vyžadovalo značné finanční náklady. Částečně je získal vykácením a prodejem veliké části lesů, takže v dalších letech byl na panství nedostatek potřebného dřeva.

1860 - 1870, Opava. Mořic Baron Záviš z Osenic, pán na Spálově.
Foto z pozůstalosti vlastivědného pracovníka Frant. Šustka.
Muzejní spolek, Rolleder, o.p.s.

Přes nedostatek financí si baron Záviš v hospodaření spálovského velkostatku nevedl špatně. Svou pozornost zaměřil na vylepšení polního hospodářství a lesních kultur, zavedl ušlechtilou berskou rasu hovězího dobytka a zušlechtilý chov ovcí litoralské rasy, jichž měl na spálovském a luboměřském dvoře na 300 kusů. Měl také šest párů tažných koní a jeden pár kočárových koní. K jejich ošetřování zaměstnával šest čeledínů a jednoho kočího u koní kočárových. Dozor a provádění polních prací na spálovském a luboměřském dvoře zajišťovali po jednom šafáři. Na lesní hospodářství dohlížel jeden lesník a několik hajných. Na zámku byli sluhové⁷ tzv. „bidintři“⁸ a „kancelářští“ s podmínkou, že hovořili německy.

4. Luisa Sedlnická – Odrowas z Choltic byla nevlastní sestrou pána na Bílovci Karla Theodora Antonína barona Sedlnického – Odrowas z Choltic („Oldřivous“ – zavinutá střela v rodovém erbu Sedlnických), který své milované sestře před svou smrtí v roce 1871 odkázal šperky, zlato, stříbro a cenný zámecký nábytek a svému švagrovi baronu Mořicovi Závišovi 10 000 zl. v cenných papírech.

5. Manželka barona Mořice Záviše z Osenic Luisa Sedlnická – Odrowas z Choltic byla pohřbena 27. 8. 1883 do rodinné hrobky Sedlnických na hřbitově ve Velkých Albrechticích u Bílovce.

6. Bývalý hejtmán Záviš držel na parádu. Podle pamětníka Jana Krále (*7. 2. 1863, Spálov čp.53) to byl „štramák“, byl urostlý, tmavovlasý chlap, nosil široký dlouhý knír, trochu „huhňal“ a špatně slyšel. Proto na všechny lidi křičel. Na svátek Božího těla vyrukoval vždy do průvodu v bílém oficiálním kabátu, společně se svým německým správcem Wagnerem, služebnictvem a hajnými. Jeden hajný musel nosit stoličku, na kterou si baron u každého oltáře kleknul. Na zámku hovořil baron německy, s obyvateli Spálova však mluvil po „moravsky“. Často se procházel po polích sedláků a zavítal i do jejich gruntů a chalup. Zaměstnával většinou místních lidí, a proto zůstal Spálov český.

Vedení velkostatku bylo svěřeno hospodářskému správci Johannu Nepomuku Wagnerovi, který měl k dispozici jednoho písaře (často ve funkci i jako účetní).

Z manželství měl baron Závíš tři dcery, narozené ve Spálově na zámku. Nejstarší **Sidonii** (Zdenku), nar. 1845 Spálov/†1891 neznámo kde, prostřední **Annu**, nar. 1848 Spálov/† 1907 Spálov a nejmladší **Karolu**, nar. 1852 Spálov/† 1935 Mladá

Spálov, zámek 1876 - 1936.

Spálov 1866 - 1868. Dcery Mořice barona Závíše: zleva Sidonie, Karola a Anna. Foto z pozůstalosti vlastivědného pracovníka Frant. Šustka. Muzejní spolek Rolleder, o.p.s.

Vožice. Své dětství a dospívání prožily ve Spálově. Jejich soukromou školní výuku, včetně hudební výchovy a hry na klavír, vedl spálovský nadučitel Eduard Scheich. Na výuku dalších jazyků - angličtiny a francouzštiny - baron sehnal soukromého učitele. Když dcery dospěly, jezdily často společně se svou matkou mimo Spálov, nejčastěji do Opavy na návštěvy divadel, bálů a radovánek a do Spálova potom za nimi jezdili oficiři. Baron Závíš to musel všechno platit. Anna a Karola si tam namluvily frajery a nakonec to skončilo jejich svatbou 9. srpna roku 1870 a 21. června roku 1874 na zámku ve Spálově. **Anna** 22 let si vzala 26letého Enricha Josefa hraběte Küenburga⁹, c.k. okresního komisaře v Opavě a **Karola** 22 let (29letého Vin-

7. Pro zajímavost: takovým „bidintrem“ byl po předcházejícím Jozefu Bössovi, pozdějším majiteli hostince u Maria Skály i Karl Kunze (*1828, †1918 - bydliště Luboměř čp.59), praděda paní Marie Šindlerové z Hilbrovic čp.52.

8. „Bidintr“ zkomolenina německého slova Bediensteter, mající význam osobního sluhy (v našem případě sluhy barona Závíše).

9. Narozen 26. 8. 1844 Praha, zemřel 6. 3. 1880 Gorice, Furlansko-Jalské Benátsko, pravděpodobně ve službě. Syn Amanda hraběte z Küenburgu a Aloysie dcery rytíře Glasera, krajského hejtmána ve Slezsku.

10. Narozen 27. 10. 1845 Praha, zemřel 1. 2. 1915 Mladá Vožice, okr. Tábor, pravděpodobně na rodinném statku. Syn Karla hraběte z Küenburgu velkostatkáře a Klementiny hraběnky Velser z Velserheinbu.

cenze Karla hraběte Kienburga¹⁰, c.k. důstojníka 1. pluku jeho veličenstva císaře Františka Josefa.

Sidonia, baronesa Záviš z Osenic, zůstala svobodná, chodila však s účetním barona Eduardem Glabazňou¹¹, ale baron Záviš s jejich sňatkem nesouhlasil.

Anna, nyní hraběnka z Kienburgu, porodila v Opavě tři dcery – komtesy Luisu, Dorotheu a Margarethu. Luise se narodila 1. června roku 1873 v domě vnitřního města čp. 125. Dorothea 22. března roku 1875 v domě vnitřního města čp. 177 a Margarethe 2. srpna roku 1876 v domě vnitřního města čp. 2.¹² Protože v domě čp. 2 bydleli ještě v prosinci roku 1881 všechny tři dcery společně s matkou – vdovou¹³ Annou Aloysií, předpokládáme, že v Opavě prožívaly dětská léta. Jejich další výchova a výuka však už probíhala v internátních klášterních školách v Riedenburgu a v Brně. Komtesy Luise a Dorothea zůstaly svobodné a své životy zasvětily Bohu. Luise jako představená ženského řádu Nejsvětějšího srdce Ježíšova v Riedenburgu a později v Pressbaumu u Vídně. Tam také v roce 1957 zemřela v 84 letech. Dorothea jako dáma k. k. šlechtického ženského kláštera „Maria Schul“ v Brně, který sloužil jako ústav pro výchovu opuštěných šlechtických a měšťanských dívek. Zemřela v roce 1953 v Salcburku v 78 letech. Jediná komtesa Margarethe se 9. srpna roku 1902 provdala za svob. pána Ma-

Dcery Anny Aloisie hraběnky Kienburg
(vnučky Mořice barona Záviše).

Zleva doprava: komtesy Luise, Dorothea
a Margarethe. Foto z pozůstalosti
vlastivědného pracovníka Frant. Šustka.

Muzejní spolek Rolleder, o.p.s.

11. Narozen 18. 3. 1854 Starý Mokrolazec (dnes Mokré Lazce), okr. Opava, zemřel v roce 1934 v Kroměříži. Po smrti barona Záviše se později (viz dále) se Sidonií oženil.

12. Nejmladší dcera Margaretha z Kienburgu se narodila v opavském domě čp.2, v sídle Enricha Josefa a Anny Aloisie z Kienburgu a jejich rodičů. Proč tomu tak nebylo u sester Luisy a Dorothey, neumíme vysvětlit.

13. Manžel Enrich hrabě z Kienburgu již v domě nebydlel, protože zemřel v roce 1880 (viz poznámka č. 9).

14. Jakub - „Jakůbek“ Kubica (*22. 6. 1856 Spálov čp.88), syn Antonína Kubici (čp.156) a Johany, rozené Skřehot (čp.88), oba ze Spálava.

15. Rodina Josefa a Anny Adler, roz. Markus, židovského vyznání, vyráběla a prodávala likéry a později provozovala hostinec.

16. Dům stál v místě dnešního obecního úřadu.

ximiliána Gemmela z Flischbachu, který zemřel v roce 1945. Margarethe zemřela v roce 1957 v Salcburku, v 81 letech.

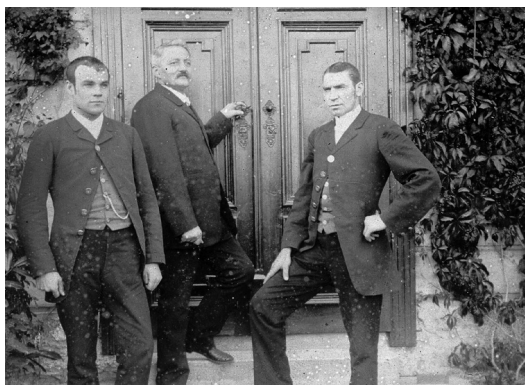
Když Anna hraběnka z Küenburgu v roce 1880 ovdověla, bývala často s dětmi a později i sama ve Spálově. Přitom tam flirtovala s panským lesním adjunktem Jakubem Kubickou¹⁴. Po úmrtí svého otce barona Mořice Záviše a prodeji spálovského panství se ubytovala u Josefa Adlera¹⁵ ve 2. patře domu čp. 62¹⁶ a bydlela tam až do své smrti. Starala se o ni Adlerova služka – Františka Králová z Luboměře, v roce 1912 provdaná za Augustina Stoklasu ze Spálova čp. 31. Paní hraběnka chodívala pravidelně v neděli do kostela, údajně oblečená v černých jemných šatech a na hlavě vysoký čepce.

Karola, nyní hraběnka z Küenburgu, měla s Vincenzem Karlem hrabětem Küenburg 3 děti:

- dceru Marii Aloisii, narozenou v roce 1876 ve Vídni, regentku Savojského vévodství (savojská nadace ve Vídni). Zemřela v roce 1949 ve Vídni,
- syna Karla Mariu, k. u. k. poručíka ve výslužbě, narozeného v roce 1881 a pohřbeného v roce 1904 v Mladé Vožici,
- syna Leopolda Mariu, k. u. k. kapitána jezdeckva ve výslužbě, narozeného v roce 1886, který se oženil v roce 1911 ve Vídni s Marií Singerovou.

Karola hraběnka z Küenburgu zemřela v roce 1935 v Mladé Vožici v 83 letech.

Mořic baron Záviš měl po zrušení roboty v roce 1848 a potom při dospívání dcer¹⁷ stále více dluhů. Ztráta manželky Luisy baronky Závišové, rozené svob. paní Sedlnické – Odrowas z Choltic v roce 1883, úmrtí jeho hospodářského správce Johanna Wagnera v lednu roku 1883 a stav bez mužských potomků uspíšily jeho rozhodnutí o prodeji spálovského panství. Původně ho chtěl prodat za 120 000 zl. obci Spálovu, ale k tomu nedošlo,

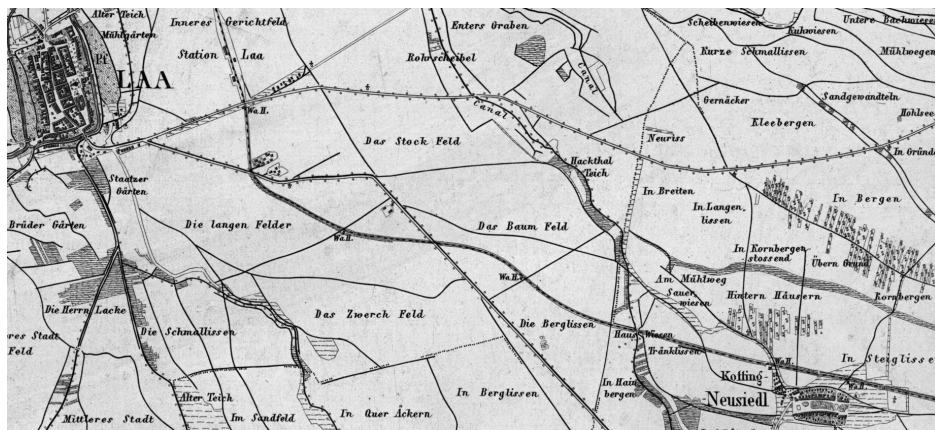

Významní zaměstnanci barona Mořice Záviše.
Zleva pravděpodobně lesní adjunkt Jakub Kubica,
správce Johann Wagner a účetní Eduard Glabazňa.
Foto z pozůstalosti vlastivědného pracovníka Frant.
Šustka. Muzejní spolek, Rolleder, o.p.s.

17. Jejich finanční náklady na časté společenské pobyty v Opavě.

18. Domníváme se, že volba tohoto místa by mohla souviset s historickou přítomností příbuzné větve Závišů z Osenic na Znojemsku, což mohlo být výhodné při kupu selské usedlosti Nr. 27 a příslušejících polností v Kottingneusiedlu.

Jako své nové sídlo si baron Závíš vybral obec Kottlingneusiedl (dříve Kottling Neusiedl) v blízkosti lázeňského města Laa am der Thaya, 2 km od jihomoravského Hevlína v okrese Znojmo¹⁸. Do nového působiště ho ze Spálova provázeli Eduard Glabazňa jako hospodářský správce, Jakub Kubica jako pomocník správce, Vincenz Havran jako pacholek a zatím stále neprovdaná dcera barona Závíše 38letá Sidonia baronesa Závíš z Osenic. Podrobnosti o koupené selské usedlosti Nr. 27 nemáme, v archivních podkladech je však uvedeno, že na usedlosti hospodařila od počátku 60. let 19. století rodina sedláka Antona Wolfa s manželkou Magdalenou, rozenou Tröschl z nedalekého Neudorfu.

7

Kottingneusiedl 2023.
Přístupová cesta a vstupní brána na místní
hřbitov obce. www.mapy.cz

2023 Letecký pohled na místní hřbitov v Kottingneusiedlu. Zda tam ještě existuje hrob barona Závíše a Jakuba Kubici, se nepodařilo zjistit.

11. dubna roku 1885 se baronese Sidonii Závíši na usedlosti Nr. 27 narodilo děvčátko, které nebylo pokřtěno. Do rodné matriky ji předběžně zapsala porodní bába Juliana Granitsch z nedalekého města Staatz, otec děvčátka v zápise uveden nebyl¹⁹. Za 7 měsíců, 18. listopadu 1885 skonal v 80 letech na selské usedlosti Nr. 27 v Kottingneusiedlu její majitel Mořic baron Závíš z Osenic. Byl pohřben 21. listopadu 1885 na místním obecním hřbitově. Nyní už nic nebránilo, aby 32letý Eduard Glabazňa a 41letá Sidonia baronesa Závíš z Osenic²⁰ potvrdili svůj dlouholetý vztah sňatkem. Stalo se tak 12. ledna roku 1886 za přítomnosti koordinátora Josefa Zipperera a svědků Rudolfa Valenty²¹, ženatého nadučitele z Kottingneusiedlu a Jakuba Kubici, pomocníka hospodářského správce Eduarda Glabazni. Tato radostná událost však byla

příčinou i tragického konce²², úmrtí 30letého Jakuba Kubici. V tichosti byl pohřben 28. září 1886 na místním obecním hřbitově v samostatném hrobě.

Za 18 měsíců, 3. srpna 1887 ráno v 5 hodin a 45 minut, se Eduardovi a Sidonii Glabazňovým narodila na usedlosti Nr. 27 dcera, kterou farář Josef Mi-

19. Domníváme se, že otcem mohl být její milý Eduard Glabazňa, ale pravděpodobně byl baron Závíš proti jeho uvedení v zápisu. Je skutečností, že jsme řádný matriční zápis s pokřtěním tohoto děvčátka v rodné (případně v úmrtní) matrice Kottingneusiedlu nenašli.

20. V oddací matrice je Sidonia, rozená svob. paní Závíšová uvedena jako majitelka selské usedlosti Nr. 27.

21. Pamětnice Marie Havranová, roz. Čechová (*9. 1. 1870 Spálov čp.2) uvedla v OH 1948/49, Ročník II., str. 58, že si „vdova Anna namluvila v Rakousku jakéhosi rectora (prý ženatého s rodinů)“, což jsme si ověřili v archivních podkladech jako pravdivé. Tím učitelem byl pravděpodobně Rudolf Valenta.

22. Na svatbě byla přítomna i sestra nevěsty Sidonie – Anna hraběnka Küenburg, která se zde seznámila s nadučitelem Valentou a jejich známost se zřejmě vyvinula v milostný poměr. Dosavadní „partner“ Anny hraběnky Jakub Kubica byl z toho zoufalý a dne 26. září 1886 se v Kottingneusiedlu Nr. 27 zastřelil. Jako příčina byla v úmrtní matrice uvedena „sebevražda střelou do hlavy ve stavu momentální pomatenosti“.

zemřel jako arcibiskupský zámecký správce v 80 letech 9. října roku 1934 na zápal plic v Kroměříži na Sněmovním náměstí čp. 4. Zaopatřen byl olomouckým vikářem Dr. Janem Kolabisem a pochován Dr. Josefem Vašicou, universitním profesorem v Olomouci. Všichni, společně s manželkou Marií (*1864 Smolkov / †1952 Kroměříž) a nevlastní sestrou Cyrillou (*1887 Kottingneusiedl / †1970 Kroměříž) byli pohřbeni v rodinném hrobě v sektoru 8 na kroměřížském městském hřbitově.

1980 - 2000 Kroměříž - městský hřbitov, sektor 8. Společný hrob Eduarda Glabazni a jeho rodiny. BillionGraves GPS Headstories

Použité zdroje:

Scheich Eduard: Paměti o Spálově. Spálov 1907. Archiv Spálov.

Oderské Hory, Ročník I 1948 / 1949, str. 118-124. Archiv Spálov.

Oderské Hory, Ročník II 1948 / 1949, str. 57-58. Archiv Spálov.

Šustek F.: Z historie rodu Závíšů. Zpravodaj klubu genealogů a heraldiků DK VŽSG Ostrava, č. 25, str.3 – 7.

Mík R.: Vzpomínka na bývalého pána na Spálově barona Mořice ze Závíšů. Různé záznamy č. 153, 154, Archiv Spálov.

<https://patricius.info/Rodokmeny/Zawisch.txt>.

<https://patricius.info/Rodokmeny/Sedlnitzky.txt>.

<https://patricius.info/Rodokmeny/Khuenburg.txt>.

Mapa Dolního Rakouska 1862 - 1882, <https://bibliothekskatalog.noel.gv.at>.

Rodná matrika 1838 - 1859, Erdiözeze Wien, farnost Staatz. Marticula-online.

Oddací matrika 1864 – 1898, Erdiözeze Wien, farnost Staatz. Marticula-online.

Matrika zemřelých 1879 – 1898, Erdiözeze Wien, farnost Staatz. Marticula-online.

Matrika rodná 1888 – 1911, Kroměříž – farnost sv. Mořic. MZA Brno, Acta Publica.

Matrika zemřelých 1929 – 1946, Kroměříž – farnost sv. Mořic. MZA Brno, Acta Publica.

Oddací matrika 1868 - 1903, Hrabýň. ZA Opava.

Rodná matrika 1845, 1848, 1852, Spálov. ZA Opava, pobočka Olomouc.

Rodná matrika 1873, 1876, 18xx, Opava. ZA Opava.

Matrika zemřelých 1875 – 1897 (1883-str.29) Spálov. ZA Opava, pobočka Olomouc.

Sčítací operáty 1910, 1921 Olomouc, Sněmovní náměstí čp.1. Soka Olomouc.

Sčítací operáty 1870 Opava čp. 2, čp. 125 a čp.177. Soka Opava.

Oslavy 630 let obce a městyse Spálova ve dnech 26. až 28. července 2024

Jaroslava Šustková

30. listopadu L.P. 1394 v den a svátek svatého apoštola Ondřeje, slavného mučedníka, schválil a potvrdil svou pečeti markrabě Prokop privilegia městu Potštátu a v této souvislosti i Spálovu a několika okolním obcím, které patřily k potštátskému panství. To bylo hlavním důvodem oslav, které se letos uskutečnily termínu spálovských hodů, slavíme je okolo svátku sv. Jakuba Staršího (25.7.), patrona kostela. Těmi dalšími obcemi, které patřily k potštátskému panství náležely Rudoltovice, Boškov, Milovany, Liptáš (Luboměř pod Strážnou), Luboměř, Barnov (Olověná), Lindava (Lipná), Kovářov, Kyžlířov, Zigartice (Mastník) a Heřmánky.

Privilegia markraběte Prokopa pro Potštát nám přiblížil v roce 1994 historik a archivář PhDr. Ivan Krška v časopise Oderské vrchy, ročník IX./1994, číslo 1 – 2. Seznámil nás s původním latinským textem privilegia a také s českým překladem, který provedl již v roce 1958 ThDr. Bohumil Zlámal. Oslavili jsme tak 600 let od první datované zprávy o Spálovu (Spanowu).

V roce 2014 jsme oslavili 620 let obce a městyse Spálova, viz Oderské vrchy, ročník XXIX./ 2014, číslo 1 – 2. V chronologickém přehledu význačných dějinných událostí jsme zachytili historický vývoj obce od 13. století až do roku 2014. Letos bohatou historii městyse protáhneme až do roku 2024.

21. století

2014

Oslavy 620 let Spálova proběhly od pátku 25.7. do neděle 27.7. 2014.

Budování dopravní a technické infrastruktury ro výstavbu rodinných domků na parcelách č. 3132, 3133 a 3147/3 v k.ú. Spálov, příprava pro realizaci 15 rodinných domků v místní části Kocandy.

II. etapa úpravy panské zahrady – realizace běžecké dráhy, doskočiště, výstavba kamenné zdi a terénní úpravy pozemku.

2015

Obsáhlá renovace budovy hasičské zbrojnice a umístění kapličky se sochou sv. Floriánka.

Tříměsíční rekonstrukce kostela sv. Jakuba z důvodu poškození dřevěných konstrukcí dřevomorkou.

Ředitelství ZŠ a MŠ Spálov z, důvodu nízkého počtu žáků, otevřelo nejen tradiční třídu 1.A, ale také třídu 1.B s principy Montessori pedagogiky.

2016

Oslava 120. výročí SDH s novým hasičským praporem.

Výstavba čističky odpadních vod (8 mil. korun) a chodníkového tělesa okolo fary.

Do výklenku u vstupní brány na hřbitov vložena soška archanděla Michaela.

2017

Od 31. května plošný zákaz kouření ve veřejných prostorách a barech.

Rodiče poprvé zorganizovali „Bleší trh“.

Budovu hasičské zbrojnice zdobí nový znak SDH a nový nápis HASIČSKÁ ZBROJNICE.

Místní organizace KDU-ČSL zorganizovala poprvé „Zemňakovú nedělu“.

2018

Oslava 100. výročí událostí při vzniku naší republiky – byla vysazena lípa pod kostelem a 100 stromů slivoní na Výpustoch.

Oprava místní komunikace na Tomanovsku a kamenné zdi okolo hřbitova.

Dokončena výstavba dopravní a technické infrastruktury pro rodinné domy na Kocandě.

2019

Vzpomínáme 30. výročí svobody a demokracie (1989).

Úprava veřejného prostranství u pomníku padlých pod kostelem.

2020

V březnu propukla pandemie koronaviru i v naší obci.

10. května odhalen Památník obětem II. světové války v parku u školy.

V červenci jmenován na Římskokatolickou farnost Spálov nový farář P. Bohumil Vícha.

Svou činnost ukončila dechová hudba Spálovanka.

Místní směrová tabule SPÁLOV byla přemístěna blíže k Luboměři, před budovu bývalé pily.

2021

Zdraví občanů stále ohrožuje koronavirus, ovlivňuje výuku ve škole a konání společenských akcí.

Otevření penzionu ve Spálově na čp. 20 – Chalupa pod Mateřídouškou.

2022

V březnu se ujal duchovní správy Spálova a okolních kostelů nový farář P. Janusz Romański.

Vznikla samostatná organizace včelařů Spálova, Luboměře a Heltínova pod názvem ZO ČSV Spálov.

2023

Nový školní rok 2023/2024 byl zahájen také v nových učebnách, které byly vybudovány v rámci projektu PŘÍSTAVBA ZÁKLADNÍ A MATEŘSKÉ ŠKOLY SPÁLOV.

2024

Oslavy 630 let obce a městyse Spálova proběhly od pátku do neděle, tj. 26. až 28. července 2024.

Spálov má právě 911 obyvatel.

Složení zastupitelstva: Ludmila Sucháčková (starostka), Oldřich Kostka (místostarosta), členové: Marie Flodrová, Mgr. Lenka Dohnalová, Iveta Chládková, Martina Kantorová a Rostislav Demel.

Rozloha katastru obce: 19,31 km²

Nadmořská výška: 549 m n.m.

Počet stromů: 313

Městys Spálov nabízí firmy a služby: Hospoda Na hřišti (Rostislav Baller), hotel Maria Skála (Lubomír Milata), penzion Chalupa Pod Mateřídouškou, prodejna smíšeného zboží COOP, prodejna smíšeného zboží Bronislav Sidon čp. 233, Pekárna Br. Sidon Spálov čp. 233, Spálovský mlýn – rozvoz obědů, kovodělné práce (Jan Šustek), Jaromír Král – voda, topení, Profi KK – voda, topení, plyn (Josef Kočtář), Stavby Baller s.r.o., Stavbyopelka s.r.o., Truhlářství Baller, účetní služby (Emílie Šustková), zakázkové šití (Věra Holíková), Catering (Iveta Králová), Kominictví Josef Pavlík (Jeseník n/O), Kominictví Josef Adamus (Bílovec), Květinářství (Richard Vlček), Opravy a údržba (Milan Botecký), Ramaro Solar – solární ohřev vody.

V pátek 26. 7. večer v 21:00 byly oslavy zahájeny na hřišti TJ s promítáním filmů o Spálově. Diváci shlédli film z roku 1957 – dodržování tradic a zvyků, dokument z roku 2001 přiblížil obec a základní školu na přelomu tisíciletí.

Hlavní oslavy významného výročí proběhly v sobotu 27. 7. 2024 a konaly se na třech místech – panská zahrada, sokolovna a otevřen byl také kostel.

Na panské zahradě v 15:00 zahájení oslav státní hymnou, paní starostka Ludmila Sucháčková seznámila přítomné s programem a organizací oslav,

*Starostka městyse Ludmila Sucháčková
zahajuje oslavy*

*Smyčkové kvarteto zahrálo státní hymnu
(E. Šustková, D. Šmatelka, M. Chytil a K. Fremlová)*

Mateřidoušek

s historií Spálova a přivítala vzácného hosta, senátorku Jitku Seitlovou. Moderátorkou celého odpoledne

byla slečna Kristýna Chládková. Poté se rozjel hudební a zábavný program podle plánu. Hudební soubor KOKES, spolek MATEŘIDOUŠEK s vlastní tvorbou a uměleckým vedoucím Aloisem Mikem, TVOJA HUBA SA KEMUSI PODOBÁ – oblíbené vystoupení spálovských herců. Od 17:30 nastoupila hudební

Buty

skupina THE PAPPER JACK a hudební kolotoč završila ve 20:00 ostravská populární skupina BUTY. Slavnostní večer zakončila DISKOTÉKA.

Souběžně s programem na panské zahradě probíhala v sokolovně od 13:00 výstava a byl otevřen kostel sv. Jakuba Staršího.

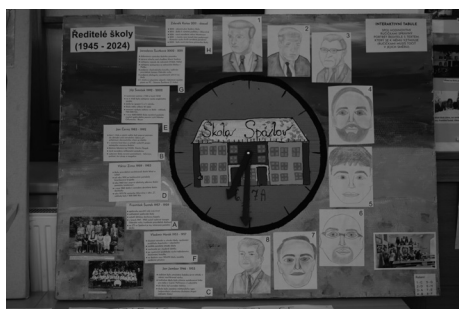
Celkový pohled

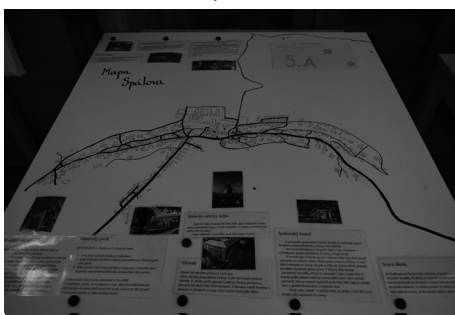
Slavnostní mše

Pohoštění před kostelem

Ředitelé školy

Orientační plán městyse

Hasiči

Poslední den oslav v neděli 28. 7. zahájila mše svatá v kostele sv. Jakuba v 10:00, kterou celebroidli dva kněží, spálovský rodák P. František Král a P. Janusz Romański. K slavnostní náladě přispěl svým vystoupením pěvecký soubor a krásně květinami vyzdobený kostel. Po mši bylo před kos-

telem připraveno pohoštění. Od 11:00 do 17:00 byl opět kostel k dispozici veřejnosti a ve stejnou dobu byla otevřena sokolovna.

Výstava v sokolovně byla rozdělena do tří částí. **První část** byla věnována historii obce a městyse Spálova od písemně doloženého roku 1394 až do dnešních dnů, do roku 2024. Na jednotlivých panelech jsme zachytili důležité historické přeměny a zlomy po staletích tak, jak se zapsaly do vývoje naší obce. Pozornost jsme věnovali místním spolkům a organizacím, také poutnímu místu Panna Maria ve Skále, nezapomněli jsme na místní vlastivědné pracovníky a badatele. Hosty zaujal spálovský kroj ženský, mužský a dětský a hlavně dětem se líbil kabát, helmice a částečná výstroj hasiče z první republiky.

Po deseti letech jsme opět vystavili perokresby, které zobrazovaly významné domy, části obce, sakrální památky a různá zákoutí tak, jak je zachytil učitel a ředitel školy v Bílovci pan Emil Přikryl v letech 1978 – 1979. Dnes již patří perokresby E. Přikryla k historii Spálova, zachycují totiž domy, obecní budovy a památky s odstupem téměř 50 let. Ing. Martin Kantor je autorem perokreseb od roku 1999 a jeho práce zdobí obálky téměř všech periodik Oderských vrchů. Martin Kantor je členem redakčního kruhu OV.

Druhou část výstavy vytvořili žáci ZŠ a MŠ Spálov a zobrazili vývoj a proměny školy od počátku prvotní výuky a postupného vývoje školství v obci až k dnešním dnům. Některé práce zaujaly svou barevností, jiné nápadem např. orientační mapa Spálova, panel s řediteli školy, nástěnka věnována panu Františku Šustkovi s originálním portrétem atd. Také alba s fotografiemi jednotlivých ročníků byla permanentně nedostupná. Absolventi školy hledali na fotografiích své rodiče, prarodiče, učitele, děti a známé a vzpomínali na léta prožitá ve školní lavici.

Třetí část výstavy „Kriticky ohrožené jevy našich nářečí“ zdobila stěny salónku. Jednalo se o nástěnné obrazy s mapami výskytu nářečí, které se budou nadále využívat při výuce ve škole. V salónku si návštěvníci mohli odpočinout a při tom sledovat znova filmy o Spálovu, pokud je neviděli při pátečním večeru.

K nejkrásnějším exponátům výstavy patřila secesní zámecká pohovka s křesly a stolečkem a také železná dvoudveřová vrata. Jedná se o velmi hodnotnou kovářskou práci vídeňského původu s letopočtem 1762. Oba exponáty pocházely ze spálovského zámku, dnes patří budova základní školy. Výstavu, podle záznamů a podpisů v kronice, navštívilo asi 150 účastníků a někteří z nich litovali, že byla přístupná pouze po dva dny oslav. Bo-

hužel sokolovna už byla zamluvena na další akci, takže nebylo možné výstavu prodloužit. Děkujeme za laskavá slova, za pochvalu a uznání, za to, že vás tak zaujala. Na náročné první části výstavy pracovali především členové Vlastivědného kroužku a výstavu připravila Jaroslava Šustková se zástupci městyse – s paní starostkou a asistentkou Janou Tillovou, s instalací panelů pomohli zaměstnanci úřadu. Druhou část výstavy připravili žáci a učitelé ještě v průběhu školního roku na základě vypracovaného projektu, který připravilo vedení školy ve spolupráci s pedagogy. Poděkování si zaslouží také kolegové z archivu, paní Z. Ondřejová a Ing. Josef Vlček, kteří ochotně pomohli s dozorem v sokolovně, taktéž skaut Václav Chytil.

Nedělní odpoledne patřilo fotbalu. Na hřišti TJ se od 15:00 konalo přátelské utkání Staré gardy TJS vs FC Baník Ostrava. V 16:00 vystoupila na podium Oderská chasa a vyhrávala k tanci a zpěvu do večerních hodin.

V průběhu třídních oslav bylo občerstvení zajištěno na panské zahradě a v restauraci Na hřišti: Hlavním zdrojem občerstvení byla polní kuchyně fotbalistů, nabízeli grilované a pečené maso, bramborové hranolky, párek v rohlíku..., u stánku maminky připravily kávu a koláče, poutačem u stánku včelařů byl otevřený úl, prodávali med a medovinu, hasiči grilovali makrely, nápoje nabízeli v hospůdce. Pro děti organizátoři připravili hry a soutěže, kouzelné písčování, malování na obličeji, střelba ze vzduchovky s myslivci, první pomoc si procvičily se skauty, kteří také dohlíželi na nejmenší při řádění na skákacích hradech. I počasí bylo slavnostní, krásné, letní a slunečné. Poděkování si zaslouží zastupitelé městyse, organizace, spolky a jednotlivci, všichni, kteří se podíleli na přípravě a zdařilém průběhu oslav.

Oslavy zachytila svým fotografickým aparátem paní Jana Tillová.

SPÁLOVSKÉ HODY Z POHLEDU ŽACTVA

Václav Chytil, student 9. třídy ZŠ a MŠ Spálov

Naše škola byla usnesením rady školy zapojena do velkolepých oslav slavného výročí 630 let od první písemné zmínky o Spálovu. Jak věci znalí ví, písemná zmínka se neshoduje s datem založení obce, jde pouze o první datované zmínění.

Aby se tato a další zajímavá fakta rozšířila mezi lid, bylo žactvo základní školy Spálov pověřeno vytvořením nástěnek na výstavu k výročí.

Mladší ročníky vytvořili převážně výtvarné a podobně koncipované instalace na zadané téma k historii městyse. Staří žáci oproti tomu měli stvořit v zadaném čase něco informačně náročnějšího. Témata a rozdělení úkolů ležela na bedrech našeho pana ředitele Zdeňka Kotase. Aby toto těžké břímě nespočívalo pouze na jeho zádech, složil část nákladu na hlavy dvou žáků, Václava Chytila a Kateřiny Feglerové, kteří se stali distributory materiálu do tříd. Historický materiál nám připravovala pracovnice archivu, bývalá ředitelka školy, paní Jaroslava Šustková, které moc děkujeme!

Samotná výstava a pak byla navštěvována v nepravidelných vlnách mnohým obyvatelstvem všeho věku a pohlaví. Výstava se sestávala ze čtyř částí. Z již výše zmíněných nástěnek žáků ZŠ, z výstavy vytvořené vlastivědným spolkem obohacené uniformou požárníka a sedací soupravu ze zámku spolu s jeho malbou. V neposlední řadě byla v salóнку umístěna panelová výstava nářečí doprovázená smyčkou filmů o Spálově, ve kterých se mnozí návštěvníci našli.

Zatím, co se část návštěvníků oslav vzdělávala v sokolovně, větší počet lidí radši zůstal na panské zahradě, kde nákladem obce bylo možné potěšit svého ducha i tělo na četných atrakcích. Mezi nejoblíbenější atrakcí dětí patřil skákací hrad, na který dohlíželi skauti a poté zábavné stánky určené pro naše nejmenší. Pro všechny bylo ale středem pozornosti pódium, kde se střídaly světové kapely jak na běžícím páse. Mezi nejpopulárnější patřily: Buty, mužský turistický hudební zábavný atd... sbor Mateřidoušek, Kokeš, Tvoja hudba sa kemusi podobá, The Papper Jack a nakonec diskotéka. Tento sáhodlouhý program se mohl těšit dobrou návštěvností a skvělým počasím. Do složité organizace oslav, v čele s paní starostkou Ludmilou Sucháčkovou, se zapojilo mnohem více lidí, kterým alespoň touto cestou děkujeme.

630 let od první písemné zmínky o Luboměři (oslavy Na Drahách 13. a 14. 7. 2024)

Josef Vlček, David Süssenbeck

První písemnou zmínku o existenci Luboměře nacházíme v souvislosti s udělením privilegia městečku Potštátu moravským markrabětem Prokopem, a to k roku 1396. Podruhé je pak ves jmenována k roku 1408, když potštátské panství, k němuž Luboměř náležel, přešlo z vlastnictví Bočka z Kunštátu (mimořádně jednalo se o strýce budoucího krále Jiřího z Poděbrad) do majetku Tasa z Prusinovic. Listina se zmiňuje o tom, že v Luboměři měli v té době kostel a faru. Je zajímavé, že k tomuto datu není ještě uváděn Heltinov.

O založení Luboměře se neví nic určitého. Je pravděpodobné, že obec existovala spolu se sousedním Spálovem ještě před německou kolonizací Jeseníků, která proběhla ve druhé polovině 14. století, tedy v období vlády Lucemburků.

Zápis ve staré farní kronice nám sděluje, že okolo roku 1560, v období silící reformace, sloužil luboměřský kostel jako modlitebna českým bratřím, tzv. pikardům. Víme, že tehdejší kostel byl dřevěný a původně se nacházel asi o 50 metrů dále jihozápadním směrem v místech, kde jsou dnes pohřbíváni obyvatelé Heltinova.

Po bitvě na Bílé hoře roku 1620 zasáhla následující rekatolizace také oblast Spálovska. Od roku 1634 přišel na spálovskou faru první katolický kněz, jak dokládá příslušný zápis ve farní kronice. Následující 18. století se stalo obdobím poutí. Zdejší farníci chodívali na Svatý Kopeček u Olomouce, ke svaté Anně do Staré Vody i jinde. Je nutné ale poznamenat, že nově vybudovaný chrám v Luboměři (roku 1777), zasvěcený svatému Vavřinci, byl rovněž kostelem poutním.

Z roku 1623 pochází první soupis usedlostí v Luboměři, který uvádí, že se v obci nacházelo fojtství, panský dvůr a dále 18 selských a 13 chalupnických usedlostí. V té době bývalo fojtství svobodné a dědičné, poněvadž fojt nemusel chodit na robotu. Mimo jiné fojt zajišťoval i výcep panského piva či vína.

V letech 1680 až 1747 probíhaly na Spálovsku v několika vlnách selské bouře, které byly nakonec tvrdě potlačeny, když vůdčí osobnosti rebelie skončily ve vězení nebo byly vyhnány. Po druhé světové válce se zdejší vlastivědní pracovníci zasloužili o vybudování pomníku na paměť těchto událostí. Je pravděpodobné, že neustále se opakující povstání nespokojených sedláků vedlo - jako jeden z vícero důvodů - k založení Heltinova v roce 1705. Tehdejší spálovský pán, Kašpar Adam ze Schertzu, měl při výběru nových osadníků šťastnou ruku, když část nových obyvatel pocházela z německého Opavska a druhou skupinu tvořili sedláci ze Spálovska. Není známo, že by se obyvatelé

nového Heltinova připojili nějakým způsobem k rebelii. Spálovský rodák, Antonín Brňák (1920 - 1979), se podrobně věnoval historii vzpoury a její průběh zachytil v publikaci Selské bouře na Spálovsku. Tato práce ovšem nemohla vyjít v době svého vzniku a ke čtenářům se dostala až v roce 1990.

Ještě je třeba zmínit, že když v roce 1619 prodal Jan Bernard Podstatský z Prusinovic celé spálovské panství za 31000 moravských zlatých německé evangeličce Kristině z Rogendorfu, tak došlo k definitivnímu odtržení Spálova i Luboměře od zbytku potštátského panství. Nová majitelka záhy zemřela a její dědicové o majetek brzy přišli v souvislosti s nastupující rekatolizací. Ve spálovském kostele sv. Jakuba se ukazuje starobylá křtitelnice, která je spojena právě s jejím jménem.

Víme, že až do roku 1778 stával v Luboměři dřevěný kostel v místech, kde je v současné době hřbitov (hroby pro občany Heltinova). Teprve v letech 1775 až 1777 byl o několik desítek metrů dále vystavěn zděný chrám, jak jej známe v dnešní podobě. Traduje se, že nový kostel měl stát na zcela jiném místě (na pozemcích, kde se dnes nachází hasičská zbrojnice a obchod se smíšeným zbožím). Materiál, jenž měl sloužit ke stavbě svatostánku, který tam byl uložený, byl však několikrát záhadným způsobem - vždy v noci - přemístěn právě na místo, na kterém se chrám nyní nachází. V současné době má kostel zasvěcený sv. Vavřinci čtyři zvony (nebylo tomu tak vždy). Nejmenší zvon se nazývá umíráček a odlil jej v roce 1826 olomoucký zvonař František Leopold Stanke (1800 - 1873), který své zvony signoval nejčastěji zkratkou F. L. Stanke, případně celým jménem. Na dolním okraji najdeme latinský nápis „Per Leopoldum Franc Stanke Olomucii Anno 1826“ a na plášti pak reliéf pastevce. Nápis Válka vzala 1916, láska dala 1922 připomíná, že během 1. světové války byl vedlejší zvon zasvěcený sv. Vavřinci, patronu kostela, zrekvírován pro válečné účely a právě v roce 1922 obec financovala vytvoření jeho repliky. Třetí zvon v pořadí věnovali luboměřští věřící sv. Václavovi. Vznikl v souvislosti s blížícím se miléníem mučednické smrti patrona české země, poněvadž podle známé legendy měl tento světec přijít o život v roce 929 (v dnešní době někteří vědci zasazují tuto událost až do roku 935). Na plášti objevíme reliéf sv. Václava, jenž v levé ruce drží štít s českým lvem. K tomu nápis „Sv. Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím.“ A dále můžeme číst: „K blížskému jubileu svatováclavskému 929 - 1929 věnovali ř. k. obci Luboměře a Heltinova“. Oba uvedené zvony včetně repliky zvonu věnovaného svatým Cyrilu a Metodějovi vznikly ve zvonařské firmě F. Ilek z Brna. Sv. Cyril a Metoděj byl odlit v témže roce jako sv. Václav, tedy v roce 1927. Můžeme přečíst nápisy: „V jubilejním roce cyrilometodějském 827 - 1927 věnovali ř. k. obci

Luboměře a Heltinova" a dále "Nezhyne rod, jenž věřit neustane, dědictví otců zachovej nám Pane!" Seřadíme-li zvony podle jejich velikosti od největšího po nejmenší, dostaneme pořadí: sv. Cyril a Metoděj, sv. Vavřinec, sv. Václav a nejmenší umíráček. Zvony v současné době jsou zprovozněny elektricky a můžeme je slyšet třikrát denně (v 6, 12 a 18 hodin) a kromě toho v pátek v 15 hodin.

O další historii a pamětihodnostech obce se zmíníme jen stručně:

- k roku 1788 je známa první zmínka o škole, a to v pronajaté budově. Vlastní budovu dostala škola až v roce 1838 a zde se udržela až do roku 1977. Dnes tady sídlí obecní úřad;

- v roce 1850 proběhla reorganizace veřejné správy, a tak na základě úředního nařízení došlo ke spojení v jeden celek dosud samostatných obcí Spálova, Luboměře a Heltinova. Pro zajímavost uvádíme, že ve zmíněném roce měly spojené obce Luboměř a Heltinov 923 obyvatel (!), zatímco v současnosti jen 394 osob;

- vlastenecký učitel Vilibald Ševčík vydal v letech 1905 a 1906 kalendář nazvaný Rodina a škola;

- na přelomu 19. a 20. století zasáhla skoro celou monarchii (a také Luboměř) vlna vystěhovalectví do Ameriky. Odjelo šest rodin a třináct jednotlivců - domů se vrátila pouze jedna osoba;

- během první světové války bylo odvedeno na frontu 116 mužů. Na bojištích pak padlo 21 zdejších občanů a 9 mužů z Heltinova;

- 13 rodáků z Luboměře a jeden z Heltinova následně bojovalo v legiích, jeden padl;

- během okupace prošlo celkem osm luboměřských občanů německými kriminály, protože poslouchali zahraniční rozhlas, dva z nich se již domů nevrátili;

- již jsme vzpomínali Antonína Brňáka v souvislosti se selskými bouřemi. Mezi další osobnosti, které se nemalou měrou podílely na šíření osvěty a vzdělanosti, bychom měli ještě připomenout:

1. kronikáře a lidového písmáka Rudolfa Míka (1892 - 1975)

2. Cyrila Šímu z Heltinova, kněze dominikánského řádu

3. Františka Šustka (1914 - 1999)

4. ing. Antonína Ondřeje, vlastivědného pracovníka a kronikáře;

- v příštím roce si připomeneme 130. výročí od vzniku spolku dobrovolných hasičů.

Za uplynulých deset let se nám společnými silami podařilo naši obec zase o něco více pro naše občany zvelebit. K větším akcím, které se realizovaly, patří např. revitalizace vodní nádrže, zakoupení nového zásahového vozidla pro

SDH Luboměř, kompletní modernizace veřejného osvětlení v celé obci, vybudování nového dětského hřiště v areálu Na Drahách, opravy místních komunikací, výstavba chodníkového tělesa od zdejšího kostela sv. Vavřince až do centra obce. Zmodernizovali jsme také místní knihovnu, pořídili nové sociální zařízení ve zdejším sportovním areálu. Dále došlo k výměně střešní krytiny na budově obecního úřadu a vybuďovala se nová vodovodní přípojka. V roce 2022 jsme modernizovali v obci rozhlas, pořídili jsme pro nadšené cyklisty solární dobíjecí stanici, svépomocí jsme realizovali nové oplocení areálu Na Drahách, modernizovali jsme rovněž interiér Lidového domu, podporujeme probíhající opravy kostela sv. Vavřince i občany při výměně starých kotlů atd.

Na závěr několik aktuálních údajů o naší obci, které by vás mohly zajímat:

- počet obyvatel naší obce k 1. 6. 2024 je 394 osob, z toho Luboměř 335, Heltinův 59 osob,
- rozloha katastru obce činí 762 ha,
- nejvyšší bod katastru se nachází za kostelem sv. Vavřince, 584 m n. m.,
- současné složení sedmičlenného zastupitelstva: starosta Jiří Vlček, místostarosta Miroslav Lev, další členové Zuzana Ambrožová, Věra Andělová, Petra Chromková, Jaroslav Král a Filip Sendler,
- v obci se nám podařilo udržet obchod se smíšeným zbožím, funguje hospoda a knihovna.

Oslava 630 let obce Luboměř probíhala v areálu Na Drahách

pan starosta

Luboměřské a spálovské děti v kroji se předvedly tancem

*Přípitek obci do dalších let
s Emilie Šůstková, Klára Fremlová,
David Šmatelka a Miloslav Chytil
- hráli při zahájení slavnosti hymnu ČR*

Představují se místní spolky

*Květinami nádherně vyzdobený kostel
sv. Vavřínce a znak obce - slunko*

*projev starosty obce Jiřího Vlčka
při zahájení slavnosti*

Celkový pohled

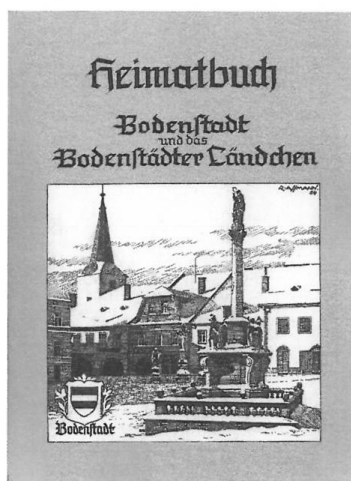
*Dechová hudba Partutovjanka zahrála
před kostelem i při slavnostní mši*

(Oslavy nafotil Jaroslav Remeš)

Lipná Lindenau

Franz Götz, nadučitel z Boškova

Irena Kršková překlad z němčiny

**Vydávání neperiodického tisku
© Irena Kršková Potštát 2013**

Zakoupením publikace s obrázkem Heimatbuch jde 50% ceny na opravu farní věže

Lipná - Lindenau
 Heimatbuch str. 225 - 246
 Franz Götz, nadučitel z Boškova
 Irena Kršková doslovný překlad z němčiny

Lipná leží jako řadová vesnice v nadmořské výšce od 517 n.m. v jednom nízkém, mírném, od jihu k severu spadajícím údolí Lipenského potoka, vzdáleném severovýchodně 5 km od Potštátu. Linden – Au = lípy, lípová – louka, luh, niva, pochází od velkého množství lip, které rámovaly každý selský dvůr ve vsi. Staří lidé si vzpomínají na stromy, které sotva objali tři muži.

Na seznamu obyvatel v roce 1939 měla obec 70 domů s 91 domácnostmi a 375 obyvateli, z toho 174 mužů a 201 žen. Z těchto se hlásilo 1939 370 k Němcům, 5 osob k Čechům a všech 375 obyvatel byli římsí katolíci.

Obec leží na mluvové hranici mezi německými vesnicemi Luboměř pod Strážnou – Liebenenthal, Kovářovem = Schmiedsau, Kyžlířovem = Gaisdorf na jedné straně a mezi českými vesnicemi Českou Luboměř = Lautmer, Heltínovem = Scherzdorf, Jindřichovem = Heinrichswald a Partutovicemi – Bartelsdorf na straně druhé. Obyvatelstvo se snažilo vždy zachovat své německví a kladli vůči čechizujícím vládním snahám „Národní jednoty“ houževnatý odpor. Je zde ještě třeba uvést, že vesnice Jindřichov a Partutovice byly původně německé, o čemž svědčí mnoho německých rodinných jmen.

Německý majetek Lipné obsahuje 811 ha, 91 árů, 41 m, z toho jsou

484,5734 ha orné pole
 103,5629 ha louky
 3,5033 ha zahrady
 51,5718 ha pastviny
 3,6345 ha zastavěné plochy
 151,1369 ha les
 14,0081 ha silnice, stezky, lada

Půda je jílovitá, hlinitá, různě písčitá, na některých místech také kamenitá a patří do 3. – 6. bonitní třídy. Dříve tu byly lámány břidlicové kameny, dnes se zde dobývá šterk a stavební kámen.

Dnes se pěstují všechny druhy obilí, poněkud žito a hrách, také krmný hrách a vikev. Také lněná pole zde nalezneme často. Obyvatelé se zaměstnávají často zemědělstvím a chovem dobytka. Také každý pracující obhospodařuje kousek půdy, krmí jednu nebo dvě krávy, přinejmenším ale několik koz. Tak mohli v dobách nouze, jaké při nezaměstnanosti na začátku třicátých let byly, přežít bez skutečného hladu.

V Lipné bylo 49 zemědělských statků od 0,5 ha až po 50 ha. Dělili se následovně:

0,5	-	2,-	ha	-	4	statky
přes	2,-	-	5,-	ha	-	13 statků
“-	5,-	-	10,-	ha	-	10
“-	10,-	-	20,-	ha	-	5
“-	20,-	-	30,-	ha	-	11
“-	30,-	-	40,-	ha	-	3
“-	40,-	-	50,-	ha	-	1 statek
“-	50,-	-	---	ha	-	2

2

Lipná – Irena Kršková - Franz Götz

Pro zemědělské strukturální vztahy se uvádí jako přednost, že na Západě platné reální dělení, zde nebylo zavedeno. Nejstarší syn převzal statek a mladší sourozence vyplatil penězi. Jen v případě prodeje statku se díly rozdělily na parcely, takže vznikly menší dvory. Rozdělení pozemku – dědictvím – o jedné ploše od domu až po ohraničení, tak jako markantní čtyřhranné dvory, se dá usoudit, že naši předci v době osídlení byli usazení hned jako sedláci. Teorie, že byli původně zaměstnaní jako paliči dřevěného uhlí, neplatí pro naši obec, protože v Lipné nejsou nálezy kousků uhlí a černé země, jsou jen v Něčinském údolí – Latschertal.

Les se nacházel převážně u soukromých domů, nehledě na menší smíšené lesy, je to většinou jehličnatý lesní porost. (Smrk, modřín, také stříbrná jedle). Hraniční lesy, označené hraničními kameny na západě, na severozápadě proti Kovářovu a Luboměři pod Strážnou, na východě mezi Heltínovem a Novými Dvory = Hilpersdorfem, ukazují na čerstvě vzrostlé mlázi a na cenné přes sto let staré porosty. V lesích je hojný výskyt zajíců, srnčí zvěře a lišek. Vzácně se vyskytuje tetřev, také i kuna a tchoř. V letních měsících byly lesy rájem pro sběrače hub. A v době borůvek je sklízeli nejen místní usadlíci, ale mnozí návštěvníci z blízkého Kravařska.

Lipenský kopec (u dobytčí stezky) je 614m vysoký. Naproti, trochu jihovýchodně leží „Kollechův pahorek“, hraniční okraj je ve směru na Kyžlířov. Další výškové hřbety severním směrem nemají žádné zvláštní názvy. Obcí protéká Lipenský potok, který vtéká do Něčinského potoka a po delším běhu ústí do Odry. Obec má velmi syrové podnebí. V zimách, bohatých na sníh, se mohla doprava mimo obec uskutečnit jen sáněmi s koňským spřežením.

Označení niv:

Rybniční údolí - Teichgrund, Vesnický potok – Dorfbach, Na louce – An der Au, Přední a Zadní dvorní pole – Vorder und Hinterhoffeld, Horní šorna – Oberschörn, Hilperdorfovo pole, Tvarůžkový kopec – Quargelberg, Volné – Freiem, Lengersova otočka – Lenger's Dreh', V údolí – Im Grund, V údolíčku – Im Gründla,

V Lipné nebyl žádný společný vodovod. Každý dům měl vlastní studnu. K tomu zde byly ještě dvě obecní studny, ze kterých se v době sucha brala voda. Potok ve vsi pramenil v malém lučním údolí pod Vápenným pahorkem. Do něj ústil u domu č.15 další potůček, tak jako u domu č. 21 a 23 další, vždy po jednom potůčku. Uprostřed vsi byl velký obecní rybník, zatímco na horním konci vlastnili Langer Johann a Losert Franz každý svůj rybník.

Živnosti a řemeslná výroba se utvořila jako společná, žádaná Zemskou obcí. Byly zde 2 obchody, 1 hostinec, 1 kolář, 1 kovář, 1 stolář, 2 ševci, 1 kamenolom, 4 handlíři s dobytkem. Po zavedení elektřiny 1934 do Lipné, koupili zemědělci šrotovačky, takže se strhly poslední větrné mlýny. Jen jeden větrný motor byl nadále používán pro zemědělské účely.

Pamětihodností v Lipné je zcela určitě prastarý dřevěný kostel (hřbitovní kostel).

Heimatbuch Bodstadt und das Bodestädter Ländchen
vydal Hans Jordan 1984 Trebur NSR
německý překlad z Knihy o domově do češtiny provedla Irena Kršková © Potštát 2013
s vědomím vydavatelova syna a dárce knihy
Dovětky z internetových pramenů a dříve vydaných Dějin duchovní správy v Potštátě
od PhDr. Ivana Kršky, dopsal do textu Vojtěch Hýbl

Dřevěný kostel v Lipné - Lindenau

V obci Lipná stojí prastarý dřevěný kostelík, který je z historického a uměleckého hlediska ojedinělý. Tento dřevěný kostel je jedinou stavbou tohoto druhu na celé severní Moravě.

Ačkoliv je kostel v Lipné výtvarně nepříliš výrazný, jedná se o vzácnou historickou památku - poslední dřevěný kostel v oblasti Oderských vrchů. Přesný rok vzniku kostela není znám - zřejmě pochází ze 17. století

Dřevěný kostel v Lipné je zasvěcen Sv. Janu Křtiteli, je celý ze dřeva, prastarý a velmi zchátralý. Je 17 m dlouhý, v lodi je 9 m široký a uvnitř je 3,5 m vysoký, má jednu ozdobenou kazatelnu, pěkný oltář a 2 zvony.

Historie obce Lipná, dříve též známá jako Lindava (z něm. Lindau), sahá do počátku 14. století. První písemná zmínka z roku 1394. Dějiny obce byly odedávna úzce spjaty s nedalekým městem Potštát. Zřejmě již od samotného počátku byl ve vsi zřízen malý dřevěný svatostánek, kaplička, v pozdější době přestavěná na menší roubený kostelík.

1408 se zmiňuje kostel v Lipné. Panství v Potštátě tehdy bylo postoupeno Bočkem z Kunštátu (praděd Jiřího z Poděbrad – IK) Tasovi z Prusinovic.

Ve farní kronice v Potštátě můžeme číst, že obce Lipná, Boškov a Rudoltovice v roce 1408 už měly dřevěný kostel a vlastnily vlastní kuracii - lokální kaplanství (tedy i s tzv. patronátním právem, t.j. že měla kostel a faru s farářem, kterého dosazovala vrchnost).

V 16. stol. byl kostel spravován již z Potštátu a to luterskými faráři, tito však po roce 1628 museli Potštát opustit a farnosti se vrátila katolická správa. Kostel již byl spravován z této farnosti a v Josefské době se stal kostelem filiálním, přiřazeným k farnosti Potštát.

Malé varhany v lipenském kostele jsou označeny letopočtem 1699.

1715 byl v dřevěném kostele pořízen nový hlavní oltář.

V roce 1746 byl kostele obnoven a zároveň byly posvěceny zvony a oltářní obraz sv. Jana Křtitele (jak je na přiložené fotografii - ten byl odcizen)

Dnešní podobu získal kostel po důkladné obnově a přestavbě v roce 1746. Další úpravy se konaly v letech 1772 a 1953. Hřbitov s kamennou ohradní zdí pochází z počátku 18. století.

V roce 1927 byla položena současná kamenná dlažba.

Hřbitov byl 1854 opatřen novou hřbitovní zdí.

po r. 1908 nové varhany

1996 odcizena socha sv. Barbory a sv. Vavřince z hlavního oltáře,

1998 odcizen oltářní obraz, dílo malíře Petra Hocheckera z Olomouce z r. 1746

Gotická plastika sv. Anny byla odcizena v r. 1996 a po tomto roce byl kostel pravidelně vykrádán až do dnešního stavu, kdy z původního vybavení zůstaly jen nepoužitelné varhany, 1 zvon, kazatelna, snad i oltář a křížová cesta.

Kostel je postaven celý ze dřeva s blokovou vazbou. Venkovní strany jsou obloženy dřevěným šindelem, tak jako střecha. Uprostřed střechy stojí kostelní věž se (dvěma) zvony. Na severní straně je přistavěna sakristie. Kostel má jen jeden vchod a stěny jsou omítnuty a vyběleny. Podlaha je vydlážděná přírodními kameny. Barokní oltář je (byl) ozdoben cennou olejomalbou Sv. Jana Křtitele.

Interiér kostela je jednoduchý, prostý bez jakýchkoliv výraznějších prvků. Vnitřní stěny jsou omítnuty maltou a bíle vymalovány. Strop je zcela plochý, v lodi je vybělen a presbyterium je prostě vymalováno. Podlaha je vydlážděná rozměrnými deskami z černé břidlice. Malý, tvarově bohatý barokní oltář nese obraz patrona kostela. V okně nade dveřmi sakristie se dochovalo původní zasklení s vypouklými tabulkami.

Kostel je zařazen na seznam chráněných kulturních památek České republiky.

Kůr je umístěn nad vchodem. Jen několikrát do roka byla sloužena mše potštátskými farními kněžími (ke cti sv. Jana Křtitele – ke 24.6. a 1 mše sv. v době Vánočních svátků).

Vždy, 14 dnů po hodové m.,i bylo v kostele něco ukradeno - cenný oltářní obraz, nyní je tam jiný, nekvalitní obraz Sv.J.Křtitele, sochy Panny Marie, Božské srdce Páně, Sv.Barbora, Sv.Cecilie, Sv. Vavřinec, horní díl oltáře, tzv.luneta. Telefonická informace šla nejprve ke Krškům, archivář běžel okamžitě do Lipné. Pak jsem také ihned informovala policii v Hranicích. Ti se pro něj chtěli doma zastavit. Ale řekla jim, že to nemusí, protože ho zastihnou stejně už na cestě nad Lipnou, což se také vždy stalo. Jeho starostlivost o vše, co měl ve svém zorném poli, byla příslovečná a měl ji snad od Pána Boha, vzpomíná manželka.

Holz-Schindelkirche in Lindenau (Aufnahme 1983)
Geweiht dem Hl. Johannes d. Täufer

Dřevěný, šindelový kostel v Lipné (foto 1983)
Zasvěcen sv. Janu Křtiteli

Lindenau : Alte Holzkirche - 1930
Altar mit Ölgemälde des Hl. Johannes d. Täufers

Lipná: starý dřevěný kostel – 1930
Oltář s olejomalbou sv. Jana Křtitele

z Heimatbuchu ze strany 439.

V kostele byla dřevěná gotická plastika Sv. Anny, nevyčísitelné ceny. Byla posléze ukryta na faře v Potštátě a pak P. farářem Františkem Adamcem na faře ve Stříteži nad Ludinou, odkud byla ukradena. Dosud se ji, a jiné věci, nepodařilo nalézt

Varhany jsou dlouhá léta v dezolátním stavu a výborné harmonium darovala kostelu moje kolegyně, hranická učitelka hudby a spisovatelka paní Ebnerová – Jiříčková.

Fotografie kostela a oltáře v Lipné jsou oscanovány

Další podobnosti v publikaci PhDr. Ivan Krška „Duchovní správa v Potštátě“.

Na této fotografii poskytnuté paní Olgou Svobodovou je ještě vidět původní vybavení oltáře

1. Dřevěný filiální kostel sv. Jana Křtitele v Lipné
2. Fresková výzdoba interiéru kostela Nanebevzetí Panny Marie
3. Oltář a deskové obrazy (křížová cesta) z filiálního kostela sv. Jana Křtitele v Lipné

1. Dřevěný filiální kostel sv. Jana Křtitele v Lipné
2. Fresková výzdoba interiéru Nanebevzetí Panny Marie
3. Oltář a deskové obrazy (křížová cesta) z filiálního kostela sv. Jana Křtitele v Lipné

Poznámky:

černý text: Irena Kršková -Heimatbuch - překlad z němčiny a černobílé fotografie

modrý text: Vojtěch Hýbl - PhDr.Ivan Krška: Z duchovní správy v Potštátě

- odkazy z internetu

kurzíva : Irena Kršková - Vzpomínky

O vzniku obce je známo jen velmi málo, protože jediné prameny, ze kterých jsme se mohli něco dozvědět, shořely při požárech v roce 1866 a 1894. Od roku 1405 stojí v obci dřevěný kostel. Podle výpovědí starších lidí, se nalézala fara na místě nynějšího kováře, dům č. 25. Lipná byl poddaná potštátskému panství. Ve starých dokumentech jsou tyto zmínky:

1. darovací dopis dědičnému rychtáři v Lipné dům č.2, vydaný na zámku v Potštátě, před nedělí Obrácení Pavla, v roce 1547, podle příkazu majitele Václava Podstatského na Potštátě, toho času hofmistra Jeho Milosti biskupa olomouckého, obnovený dto ve Vidník 29. března 1640 Carolinou z Bornei, regentem a mandatiusem kněžny Caroliny rakouské, kněžny Contecroy, konfirmované 31. května 1799 Marii, Johanny, hraběnky z Renandu. Dědičnému rychtáři se přiznává: 1 lán pole, 1 krčmář, 1 řezník, 1 pekař, 1 kovář, 1 krejčí, 1 švec, každý 10. feník ze všech nájmu polí, 1 mlýn a obecní hlídač, 1 bečka Tropper piva volně k šenkování, ostatní pivo brát od potštátské vrchnosti, pro dvojce kamna volně dřevo. Povinné úkony: každoroční dovoz 10 kbelíků z vinic, při prodeji rychtářství 10% z ceny laudemium..

2. Obec vlastní privilegium Bernarda Podstatského z Prusínovic (1606 – 1621), dědičného pána z Potštátu, Veselíčka a Luboměře, a to v českém jazyce, je však sotva čitelné. Založení školy mohlo být v josefinské době, kdy učitel náboženství byl Náboženským fondem placen ročně 18 zlatými. Zprvu byl pro účel výuky používán dům č. 32m, a teprve 1827 byla postavena vlastní školní budova. Následkem růstu počtu žactva dostala přístavbu a byla 1881 naposledy renovována. Při požáru 2. dubna 1894 shořela školní budova na popel, ale už 25. června toho samého roku, postavila obec školní budovu, která mohla být už 25. června 1895 předána svému účelu. Ve školním roce 1931 / 32 se stala škola dvoutřídní.

Kolem konce století řídil školu učitel Brückner až asi do 1908. Pak přišel učitel Solowsky, který byl až do svého odchodu do důchodu 1940 řídícím učitelem. Když se stala škola dvoutřídní, přišli mladí učitelé, kteří byli často přesazováni, někteří byli také povoláni do německé branné moci. Byli to titi učitelé, příp. učitelky Schneider, Heisler, Binder, Ertelt, Monster, Klewar, Furch a Heißig.

Dokud byla škola ještě jednotřídní, měli větší žáci výuku dopoledne ve 2 odděleních, a mladší žáci ve 2 odděleních odpoledne. Pro učitele těžká úloha, protože musel vyučovat všechny předměty mimo náboženství, které učil duchovní z potštátské farnosti. Ruční práce učila děvčata sl. Neusser, také z Potštátu. Od roku 1908 úřadující řídící učitel Sokolovsky našel ještě čas, vedle svého úřadu, vyřizovat písemnosti obecní správy. Jsme mu vděční za seznam obyvatel Lipné, že jej propašoval ve svém uprchlickém zavazadle. K úloze učitele patřilo také nastudování vánočních slavností a divadelních představeních. Učitel Ertelt se ujal, v době českého národnostního útisku, mládeže vycházející ze školy, zatímco učitel Münster cvičil mladé muže ve sportu.

Do 1931 se nacházel učitelský, služební byt v bezprostřední blízkosti školní budovy. Už 1930 byl postaven obytný dům pro učitele. Pro chudobnou horskou obec to byl úžasný finanční výkon. Nejdříve však bylo v této přístavbě umožněno zařízení pro 2. třídu. Pro dnešní představu, byly v této primitivní národní škole, jednoduchými metodami dětem vštípeny tak dobré nutné znalosti, že v těžkých poválečných dobách si mohl každý sám pomoci. Tak nemůže, na tomto místě, scházet dík, tehdejších žákovských generací, učitelstvu.

1793 měla Lipná 44 domů, 72 rodin s 291 dušemi,

1935: 1 školu, 47 domů, 336 obyvatel, z toho 150 m. a 186 ž., 2 koně, 48 volů, 87 krav a 232 ovcí.

Počet obyvatel činil podle posledního sčítání 17. května 1939 395.

Rozvoj obce od konce dvacátých let až po začátek 2. světové války a události tamtéž. (Od Rudolfa Lehnerta, Lipná).

Vládnoucí světová hospodářská krize koncem dvacátých a počátkem třicátých let vtiskla své razítko také naší obci. Pracující, zaměstnaní při stavbě silnic, v kamenolomech, při lesních pracích, se stali nezaměstnanými. Sedláci dostali za své produkty tolik, že to bylo sotva na výdaje. Tak se muselo na všech stranách a koutech šetřit a přírodní katastrofy, jako větrná smršť 1932, četné požáry, hnaly leckteré podniky do zadlužení. Větrná smršť, která přišla z jihozápadního směru a odtáhla Horní vsí, zničila zcela stodoly Wagnera Franze č. 8 a Theimera Rudolfa č. 35, další byly různé střechy těžce poškozeny. Vichřice způsobila velkou škodu na komíně domu Wagnera Leopolda č.3, jejímž následkem bylo, že následující den dům shořel. V této době, přibližně 1929 až 1935 shořely v Lipné následující usedlosti.

Stodola Múcka Rudolfa č.25, Rössnera Rudolfa č.12, Klösela Josefa č.18 (dvakrát), Rödera Raimunda č. 14 (dvakrát), Wagner (Nevely) Anna č.55 (nebyla znovu postavena), Sommera Rudolfa č.33, Drabera Konráda a Emila č.19, Wagnera Rudolfa č.38, Wagnera Josefa č.4, budova kamenného lomu Rössnera Rudolfa.

Naštěstí mohl 1930 založený hasičský sbor - komandant Franz Losert, zástupce Bernhard Mück, vždy zamezit přeskočení ohně na sousední domy. Náklady na výzbroj hasičů a hasičské zbrojnice se tak zaplatily.

Navzdory nepříznivým finančním poměrům obce, byl na památku padlých a nezvěstných 1.světové války postaven pomník na místě před kostelem. Počešřovací snahy vlády v Lipné byly stále tvrdší, nákup domu Drabera č.19 organizací „Národní jednota“ pro českou školu, pocítilo obyvatelstvo jako políček do tváře. V naší obci nežilo jediné české dítě, a tak byly děti z malého, českého Heltínova, kde nebyla žádná škola, přiděleny do Lipné. Na úřední nátlak musely německé děti správce silnic a jedné další rodiny navštěvovat tuto školu. Odpovědí Němců bylo těsnější semknutí a zesílená spolupráce v německém Kulturním spolku a ve Svazku Němců severní Moravy proti této šikaně. S díky vzpomínáme na učitele Ertelta, který ve společenské místnosti hasičárny pořádal pro mládež klubovní večery, kde byly zpívány a hrány národní písně a bylo pečováno o soudržnost. Nikdy nedrželi Lipeňáci lépe spolu, jako v dobách nouze a útlatu. To se zřetelně ukázalo v politických poměrech, protože nejprve byl zvolen téměř jednohlasně Spolek zemědělců, později Sudetoněmecká strana s Konrádem Henleinem. V létě 1938, když Češi částečně mobilizovali, nenarukoval žádný Němec jako sloužící voják, utekli do lesů. Když vešlo ve známost postoupení Sudet k Německé říši, panoval pochopitelně velký jásot a 9.10. 1938 byly vstupující německé oddíly srdečně pozdravovány. Brzy nastal hospodářský vzestup, sedláci dostali přiměřené ceny za své produkty, hodně mladých lidí bylo přijímáno k policii a celní službě, jiní odešli do vzestupujícího průmyslu. Ze školy se stal ubytovací tábor pro pracovní službu dívek, které byli nasazováni do místního zemědělství. Ale na začátku války se tam zřídila mateřská školka.

Bohužel, válka ukončila tento pozitivní vývoj naší obce a vyhnání 1945/46 znamenal pro naši praněmeckou obec zkázu.

Veřejná zařízení 1938 – 1945

Po připojení Sudet k Německé říši, byla Lipná přiřazena k Novému Jičínu a ne, jako ostatní obce Potštátska, k okresu Beroun. Hospodářsky a kulturně zůstala Lipná orientována ale na Potštát. Zůstali jsme přifařeni k Potštátu a byli jsme členy potštátského mlékárenského a zásobovacího družstva. Taktéž len byl dodáván do Grohmannovy tírny lnu v Kovářově.

Okresní úřad, Okresní soud, Daňový úřad: Nový Jičín

Obchodní komora: Opava

Policejní stanice: Spálov, Celnice: v obci

Poštovní, telegrafní a telefonní úřad: Potštát

Nejbližší nemocnice: Odry a Vítkov = Wigstadt

Nejbližší lékaři: Potštát, Spálov

Nejbližší lékárna: Odry, domácí lékárny lékařů v Potštátě a Spálově

Městský úřad: Česká Luboměř

Je nevysvětlitelné, že český učitel v České Lubomíři byl pověřen vedením Městského úřadu a byl placen Německou říší. Jako dík za to vyslyšel Němce z Lipné po 1945 a hodně obyvatel vesnice poslal do internačního tábora.

Zubní technička: Potštát, Odry, Vítkov

Drogerie: Potštát

Zvěrolékař: Potštát

Stavatel: Potštát

Spořitelna a Půjčovna: Potštát

Nejbližší železnice: Jogsdorf, asi 9 km vzdálená

Národní škola v obci, od podzimu 1931 dvoutrídni

Měšťanská škola. Potštát, Mateřská škola: od 1940 v obci

Farní kostel: Potštát (Filiální kostel se hřbitovem v obci)

1) od Rudolfa Lehnerta, Lipná

Konec války a vyhnání

1) od Rudolfa Lehnerta, Lipná

Už od ledna 1948 přicházela hrůza z blížící se fronty do bližšího styku. V největší sněhové vánici dorazil houf uprchlíků, z krajiny kolem Bielitzu v Horním Slezsku, do Lipné. Museli tu zůstat několik neděl, protože se svými povozy s plachtami zůstali ve sněhu trčet. Rodiny jsme umístili do našich místností a podle jejich vyprávění jsme mohli očekávat to nejhorší. Hromobití kanónů se stále více blížilo. Tankové zátarasy musel zřizovat Volkssturm.

(národní vichřice IK)

Volkssturm - Wikepedia

[Folkssturm], německé vojenské jednotky (domobrana) vytvořené na základě Hitlerova výnosu z 25.9.1944 z mužů ve věku 16 až 60 let, kteří dosud nenarukovali. Politickou odpovědnost za Volkssturm měl Bormann, vojenskou Himmler. Výnos se týkal asi 6 milionů mužů, skutečně odvedená byla však jen menší část. Jednotky Volkssturmů trpěly nedostatkem materiálu a výzbroje i špatným výcvikem. Zejména v bojích s Rudou armádou utrpěly těžké ztráty. Po zajetí bylo s příslušníky domobrany často zacházeno jako s partyzány. Po válce bylo v registrech nezvěstných osob vedeno 175 tisíc členů Volkssturmů, přesné počty padlých nejsou známy.

Stále větší množství dalších uprchlíků, naposledy z hraničícího Kravařska, dopřáli si tu odpočinek. Jedna maďarská a arménská jednotka se krátkodobě zdržela v Lipné. Německé pluky táhly po tehdejší, ještě Čechy postavené, „Aufmarschstraße“ = nástupní silnici, kolem naší obce ve směru na Olomouc. Jedna jednotka horských myslivců držela tento silniční prostor až do 8. května otevřený a umožnila tak mnohým „kamarádům“ = německým vojákům, únik do Čech. 6.a7. května byla silnice, vedoucí na Potštát, tak ucpaná uprchlíky s povozy a vojenskými jednotkami, že často docházelo k zácpám. Nad tím létala ruská bojová letadla a shazovala bomby. Dům kovářského mistra Sendlera a stodola Wagnera Josefa č.58 při tom shořely. Evakuace naší vesnice už nebyla nařízena a tak obyvatelé prchali do lesů a někteří ke známým do sousedních českých Partutovic. V noci na 8. května od táhli poslední němečtí vojáci a v ranním úsvitu přišli Rusové.

První vlna neměla čas k plenění, což však udělali následující jednotky o to důsledněji. Nastal hon na ženy a dívky a když některou z nich načapali v úkrytu, nešla brutálnímu znásilnění. Plenění se zúčastnili také Češi, kteří se ještě před několika týdny podbízel německým pozdravem „Heil Hitler“ = Sláva Hitlerovi. Nejlepší koně si vzali sebou hned první den ruské bojové oddíly a chovy dobytka byly odvečeny v krátkých časových úsecích. Němečtí mladíci, ženy a dívky byli donuceni hnát dobytek ve směru na Moravskou Ostravu, bití a znásilňování bylo jejich mzdou. Jedno stádo krav hnané ze západu až k nám, dostalo slintavku a kulhavku a zůstalo dlouhých 6 týdnů v naší obci. Doprovodné mužstvo – Mongolové – tak měli čas vyšťárat a plení poslední německé úkryty. Tito polodivoši nebyli vybíraví a znásilňovali i starší ženy. Několik českých partyzánů chtělo v prvních dnech zavést civilní správu, ale proti Rusům se neprosadili nebo, že to také nechtěli. Novodvorský nebo Čech Richard Kunz z Ameriky, který měl sice německého otce se však přiznal k češství, byl uveden jako komisař pro Lipnou, zatímco jistý Biskup z České Luboměře zastával policejní moc. Nařídili, že všichni Němci musí z lesů zpátky, nesměli opustit vesnici a němečtí váleční invalidé Zimmer Hans a Lehnert Rudolf, museli všechny věci aj. shromáždit a naložit na vůz, a Mück Franz z č.24, tak odvezl několik fůr se svým volským potahem na sběrné místo nad vesnicí. Jiní Němci museli zastřelená, uhynulá, částečně se již rozkládající zvířata, koně a krávy, pohřbit do bombových kráterů.

V polovině června vytáhli partyzáni jednou z rána z postelí všechny muže, od nedospělých chlapců až po starce, nahnali je na nákladní auto. Teprve ve Spálově byli krátce vyslýcháni a dopraveni do Hranic a tam s velkým množstvím Němců ze sousedících obcí zadrženi na velkém prostranství. Tam byli někteří jednotlivci vytaženi např.: hajný Raschendorfer z Maria Steinu = Panna Maria ve skále, byl zmlácen do bezvědomí. . Odpoledne byli práce schopní, z toho množství vyhledání, a dílem do českého internačního tábora a dílem do ruského tábora umístění. Rusové z nich sestavili transport a dali se s nimi na pochod pěšky ve směru do Osvětimi.

Nedospělí, starci a invalidé byli večer dopraveni zpět do Lipné a vyzváni ke sklizni sena a udržování dvorů v pořádku. Veškerá myslitelná šikana byla chť nechtě možná i při pracovním nasazení našich děvčat v českých sousedních obcích, kde ve skupinách odstraňovaly klíčky z brambor, čistily sklepy, což musely neodkladně provést. Vedle toho byli muži, zajatí v internačních táborech v Hranicích a Lipníku, nasazováni do práce. Vyzvedávali si je také čeští sedláci jako výpomoc v hospodářství. Němci nedostali, mimo stravu, žádný plat za práci, sedláci ale museli za ně odvádět táboru určitý obnos.

Mezitím vešlo ve známost, že byl zabaven veškerý německý majetek a že budeme vyhoštěni. Nyní přicházeli většinou chudobní lidé z Beskyd, nazývali jsme Valaši a

obsazovali jednotlivé domy, ale také Češi ze sousedních obcí a vzali si dvory do vlastnictví. Německé rodiny byly nacpány do malých výměnků a tak změkly pro vyhnání. V Lipné byli ale také někteří starší lidé, kteří tuto nespravedlnost nemohli dále unést a vzali si život.

Koncem června 1946 bylo prvních 60 Lipeňáků dopraveno do sběrného tábora ve staré cihelně v Hranicích a s 1.vysídleneckým transportem, v dobytých vagónech, dopraveni do Západního Německa. Z povolených 50 kilových zavazadel pro každou osobu, byly při nových kontrolách v táboře ještě ukradeny nejlepší věci. Po 1. transportu následovaly rychle ještě další tři, takže do konce srpna 1946 bylo německé obyvatelstvo z naší obce, z našeho dědičného domova, vyhnáno. Většina Čechů souhlasila s vyhnáním a vyvlastněním Němců. Bylo dokonce vysloveno mínění, proč Sudetští Němce nebyli posláni na Sibiř, tam odtud by nikdo nepřišel zpátky. Ale byli také někteří v sousedních obcích, které tato nelidská nařízení zarmucovaly a vývoj ke státnímu komunizmu v ČSR předvíдали. Jeden dobře známý český policejní úředník řekl, pár dní před naším vyhnáním, že by si přál jet s námi na Západ.

Vyhnání

Obyvatelé Lipné byli od konce června do konce srpna 1946 ve 4 tzv. Vysídlovacích transportech vyhnáni a dopraveni do Západního Německa. Náš transport byl složen ze dvou dobytých vagónů železniční dráhy, které musely pojmout asi 60 osob včetně zavazadel. Odvoz se konal přes sběrný tábor v Hranicích, který byl umístěn ve staré cihelně.

1. transport byl poslán do Zemského kraje Rottenburg / Lauber v Dolním Bavorsku
2. transport přijel do Zemského kraje Büdingen ve Vogelsbergu, Hesensko
3. transport přijel do Zemského kraje Hofgeismar, Severní Hesensko
- 4, transport do Horního Zemského kraje, Střední Hesensko

Seznam adres

v domovské obci a po vyhnání podle stavu k 1. březnu 1949

Obec Lipná, okres Beroun – 1945 ca 3 obyvatel v 70 domovských číslech,
nadmorská výška 517m založení neznámé obecní plocha – 810 ha, z toho 150 ha lesa.
Číslo domu Jméno Zaměstnání PSČ Nynější adresa – místo, ulice, okres

Im Heimatort und nach der Vertreibung

nach dem Stand vom 1. März 1949

Gemeinde Lindenau

Kreis Bärn

1945 ca. 360 Einwohner und 70 Hausnummern, Seehöhe 517 m, gegründet um: unbekannt.
Gemeindeausmaß 810 ha, davon 150 ha Wald.

Haus-Nr. in Lindenau	Name	Beruf	Post- leitzahl	Jetzige Anschrift Ort, Straße, Kreis
1	Losert, Franz	Bauer	16	Stammen, Schloß 62, Kr. Hofgeismar
2	Losert, Rudolf	Bauer	16	Sielen, Kr. Hofgeismar
3	Wagner, Leopold	Bauer	16	Ernsthausen, Bahnhofstr., Kr. Oberlahn
3b	Rößner, Marie	Schneiderin	16	Sielen, Kr. Hofgeismar
4	Wagner, Josef	Landwirt	13b	Nieder-Eulenbach 31 1/2, Kr. Rottbg./L
5	Wagner, Agnes und Marie	Ausgedingerin	16	Gedern, Kr. Büdingen
5	Wagner, Stefan	Landwirt		Lindenau geblieben
6	Mück, Karl	Landwirt		
7	Lehnert, Josef	Bauer	16	Sielen, Kr. Hofgeismar
8	Wagner, Franz	Landwirt	16	Christianhütte b. Schupbach, Oberlahn
9	Gebauer, Josef	Landwirt		Lindenau geblieben
10	Knapp, Johann	Bauer	16	Schupbach über Weilburg, Kr. Oberlahn
11	Klement, Otto	Bauer		
12	Rößner, Rudolf	Ausgedinger	16	Gedern, Am Brühl 21, Kr. Büdingen
13	Wagner, Florentine	Bäuerin	16	Sielen, Kr. Hofgeismar
14	Röder, Anna	Bäuerin	16	Schupbach über Weilburg, Kr. Oberlahn
15	Lehnert, Rudolf	Landwirt		
16	Lipowsky, Ferd.	Bauer	16	Ernsthausen ü. Weilburg, Kr. Oberlahn
17	Halbgebauer, W.	Arbeiter	16	Gedern ü. Ortenberg-Oberl., Kr. Büdg.
18	Klösel, Josef	Bauer		Lindenau geblieben
19	Kindergarten			Lindenau geblieben
20	Manasek, Josef	Bauer		
21	Berger, Adolf	Bauer	16	Christianhütte b. Schupbach, Oberlahn
22	Pollak, Franz	Bauer	16	Steeden, Hauptstraße 70, Oberlahn
23	Rößner, Josef	Landwirt	16	Schupbach ü. Weilburg, Oberlahn
24	Biskup, Julius	Bauer		Lindenau geblieben
25	Schwarz, Johann	Arbeiter	16	Gedern, Kr. Büdingen
26	Lenger, Franz	Private	16	Gedern, Kr. Büdingen
26b	Lenger, Florentine	Bauer	16	Gedern, Kr. Büdingen
27	Lehnert, Alois	Bauer		
28	Zeiler, Adolf	Schuhmacher	16	Schupbach über Weilburg, Oberlahn
28b	Rößner, Marie	Häuslerin	16	Stammen, Kr. Hofgeismar
29	Richter, Albrecht	Landwirt		
30	Wagner, Konrad	Landwirt	16	Ernsthausen ü. Weilburg, Oberlahn
31	Ondrej, Rudolf	Landwirt		Lindenau geblieben
32	Klewar, Karl	Arbeiter		Lindenau geblieben
33	Sommer, Rudolf	Bauer	16	Christianhütte ü. Schupbach, Oberlahn
33b	Wagner, Rudolf		16	Stammen, Kr. Hofgeismar
34	Mück, Aloisia	Arbeiterin		Lindenau geblieben
35	Theimer, Rudolf	Bauer	16	Stammen, Kr. Hofgeismar
35b	Theimer, Christine	Ausgedingerin	16	Sielen, Kr. Hofgeismar
36	Rößner, Franz	Fleischer	16	Sielen, Kr. Hofgeismar
37	Schmidt, Josef	Straßenwärter		
38	Wagner, Rudolf	Landwirt		
38b	Wagner, Johann	Ausgedinger		
39	Pollak, Franz	Bauer		
39b	Mück, Rudolf	Fleischer	16	Ernsthausen über Weilburg, Oberlahn
40	Lenger, Johann	Gastwirt	16	Gedern, Kr. Büdingen
41	Pollak, Rudolf	Arbeiter	16	Steeden, Oberlahn
42	Pollak, Josef	Landwirt	16	Schupbach ü. Weilburg, Oberlahn
43	König, Josef	Landwirt	16	Stammen, Schloß 62, Kr. Hofgeismar
44	Röder, Franz	Landwirt	16	Steeden, Oberlahn
44b	Lenger, Josef	Kutscher	16	Steeden, Oberlahn
45	Sendler, Josef	Schmied		Lindenau geblieben
46	Schule			

Obec Lipná, okres Beroun (pokračování)

Číslo domu Jméno Zaměstnání PSČ Nynější adresa – místo, ulice, okres

Gemeinde Lindenau, Kreis Bärn (Fortsetzung)

Haus-Nr. in Lindenau	Name	Beruf	Post- leitzahl	Jetzige Anschrift Ort, Straße, Kreis
47	Hermann, Oswald	Zirkusbesitzer	16	Schupbach über Weilburg, Oberlahn
47b	Enekel, Johann	Landwirt		Lindenau geblieben
48	Alka, Johann	Landwirt		Lindenau geblieben
49	Kral, Vinzenz	Landwirt		Lindenau geblieben
50	Mück, Theresia	Landwirt		
51	Zimmer, Rudolf	Landwirt	16	Gedern, Kr. Büdingen
52	Kunz, Richard	Landwirt		Lindenau geblieben
53	Wagner, Johann	Wagner	16	Stammen, Kr. Hofgeismar
53b	Wagner, Gustav	Wagner	16	Stammen, Kr. Hofgeismar
54	gehört zu Nr. 2			
55	abgebrannt			
56	Jahn, Johann	Landwirt	16	Gedern, Kr. Büdingen
56b	Czech, Josef	Arbeiter	16	Gedern, Kr. Büdingen
57	Hawran, Otto	Kaufmann	16	Gedern, Kr. Büdingen
58	Wagner, Marie	Bäuerin	16	Steeden, Oberlahn
59	Mück, Stefan	Straßenwärter	16	Schupbach über Weilburg, Oberlahn
61	Jahn, Josef	Zimmermann	16	Gedern, Kr. Büdingen
62	Pollak, Emil	Arbeiter	16	Ernsthausen über Weilburg, Oberlahn
62b	Wagner, Eduard	Eisenbahner	16	Steeden, Oberlahn
63	Rößner, Sophie	Kaufmann	16	Gedern, Schloß, Kr. Büdingen
64	Rößner, Sophie	Landwirtin	16	Sielen, Kr. Hofgeismar
65	Zimmer, Johann	Zimmermann	16	Gedern, Kr. Büdingen
66	Solowsky, Johann	Oberlehrer	16	Somborn, Hauptstr. 92, Kr. Gelnhausen
68	Sassik, Walter	Lehrer	16	Somborn, Hauptstr. 92, Kr. Gelnhausen
68c	Heißig, Elfriede	Lehrerin	17a	Kürnbach über Bretten, Nr. 235
67	Zimmer, Adolf	Zimmermann		
68	Kral, Otto	Tischler		
69	Wagner, Gustav	Fleischer		
70	Mück, Stefanie	Bäuerin	16	Steeden, Oberlahn

Překlad textu k plánu obce na následující stránce

Vedle těchto úplně zbořených statků, byly u těchto domů zdemolovány hospodářské budovy nebo výměnky. Některé, v třicátých letech postavené dřevěné stodoly byly strženy a pravděpodobně v českých sousedních obcích znovu postaveny. Tak stodoly od Mücka Th. č. 50 a od Lehnerta R. č. 15

K plánu obce
List
po roce 1945 Čechy stržených domů – sestaveno od Rudolfa Lehnerta

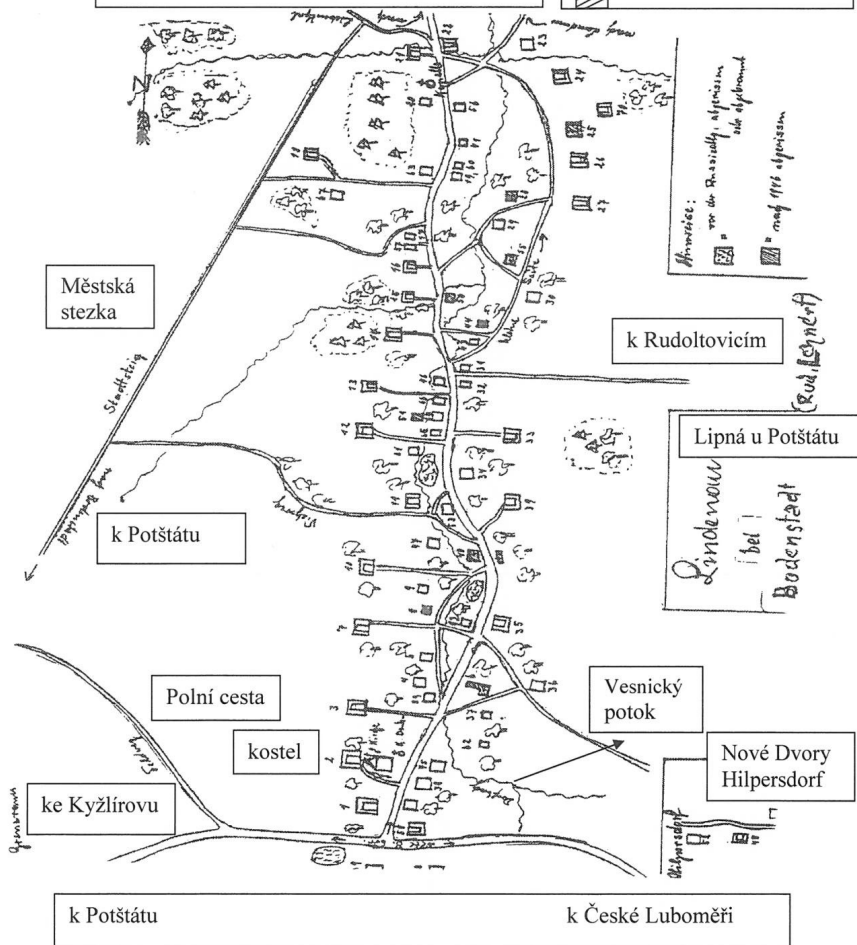
Zum Ortsplan von Lindenau			
Liste			
der nach 1945 von den Tschechen abgebrochenen Häuser.			
Zusammengestellt von Rudolf Lehnert			
Příjmení	Jméno majitele	Číslo domu	Poznámka
Name	Vorname	Haus-Nr.	Bemerkung
des Besitzers			
Wagner	Leopold	3	1946 shořelo
Mück	Karl	6	1946 abgebrannt
Wagner	Franz	8	poslední nájemce:
Wagner	Florentine	13	Halgebauer W-
Mück	Karl	19	letzter Mieter: Halgebauer W.
Rössner	Josef	23	
Mück	Rudolf	25	altes Wohnhaus
Zeiler	Adolf	28	starý obytný dům
Theimer	Rudolf	35	
Lenger	Johann	40	Gasthaus
Röder	Franz	44	hosпода
Mück	Theresia	50	
Zimmer	Rudolf	51	
Wagner	Viktor	53	
Hawran	Otto	57	
Pollak	Emil	62	

Neben diesen vollständig abgebrochenen Gehöften wurden bei anderen Häusern die Wirtschaftsgebäude oder Ausgedingehäuser zerstört. Einige in den dreißiger Jahren in Holzkonstruktion errichtete Scheunen wurden abgebrochen und vermutlich in den tschechischen Nachbargemeinden wieder aufgebaut. So die Scheunen von Mück Th. Nr. 50 und von Lehnert R. Nr. 15.

Plán Lipné

k Lubomíři pod Strážnou – k České Luboměři

Poznámka:
 před vysídlením strženo
 shořelo
 po 1946 strženo

244

16

Lipná – Irena Kršková - Franz Götz

Die Toten des 2. Weltkrieges

Alka	Josef	gef.	6. 1.42	Ostfron
Berger	Rudolf	"	18. 3.44	Italien
Draber	Johann	"	27. 7.42	Ostfront
Ertelt	Ferdinand	"	- -43	Ostfront
Klewar	Karl	"	- -43	Ostfront
König	Josef	"	26.11.42	Ostfront
Lehnert	Josef	"	24. 6.41	Ostfront
Mück	Rudolf	verst.	- 3.46	verschleppt (Rußland)
Pollak	Johann	gef.	20. 4.44	Ostfront
Röder	Hermann	"	23.10.44	Ostfront
Röder	Rudolf	"	25. 1.44	Jugoslawien
Rössner	Adolf	verst. Lazarett	45	Österreich
Sendler	Florian	gef.	29.10.44	München
Theimer	Franz	"	2. 2. 44	Ostfront
Jahn	Adolf	vermißt	45	Ostfront
Knapp	Johann	"	12.44	Ostfront
Manasek	Josef	"	45	Ostfront
Pollak	Alois	"	2.45	Ostfront
Röder	Raimund	"	10.42	Ostfront
Rössner	Hubert	"	45	Ostfront
Wagner	Rudolf	"	21. 2.44	Ostfront

Mrví 2. světové války

Východní fronta padl
Itálie padl
Východní fronta padl
Východní fronta padl
Východní fronta padl
Východní fronta padl
Východní fronta padl
zemřel zavlčen
(Rusko)
Východní fronta padl
Východní fronta padl
Jugoslávie padl
Rakousko zemř.v lazaretu
Mnichov padl
Východní fronta padl
Východní fronta nevěděl
Východní fronta nevěděl
Východní fronta nevěděl
Východní fronta nevěděl
Východní fronta nevěděl
Východní fronta nevěděl
Východní fronta nevěděl

Die Toten des 2. Weltkrieges

bei Kriegsende umgekommene Zivilisten

Biskup	Franziska	Freitod	(aus Verzweiflung ertränkt)
Schmidt	Josef	"	(aus Verzweiflung erhängt)
Wagner	Josef	(beim Spielen mit einer Granate zer-	rissen)
Schrott	Ludwig	(beim Spielen mit einer Granate zer-	rissen)

Schrott Ludwig war ein Pflegekind bei Wagner Leopold.

Nicht in Gräbern sind wir geborgen,
Tot sind die Tafeln aus kaltem Stein -
Wir von gestern und ihr von morgen
Werden niemals geschieden sein.

Mögen wir fern und vergessen liegen:
Staub-verstreut über manchen Ort,
In euren Häusern, in euren Wiegen
Leben wir unvergänglich fort.

Lex Schloß

Mrtví 2. světové války

zahynulí civilisté na konci války

(sebevražda utopení ze zoufalství)
(sebevražda pověšením ze zoufalství)
(při hře s granátem roztrhán)

(při hře s granátem roztrhán)
schovanec Wagnera Leopolda

Nenarodili jsme v hrobech,
Mrtvé jsou desky z chladného kamene.
My ze včerejška a vy ze zítřka
Nebudou nikdy rozdělení.

Můžeme ležet v dálce a zapomenuti:
Prach – rozsypaný přes mnohou
obecPk. Ve vašich domech, ve vašich
kolébkách
Žijeme, nehynoucí. dále.

Lex Schloß

Už v kočárku jsem celé hodiny naslouchala hře na housle mamčin bratra s vykulenýma očima. Hudba mě očarovala z počátku také v kostele a ve stařenčině hospodě, kde jsem se narodila, a kde každý týden hrála dechová hudba k tanci. Od 9-ti let jsem začala vyučovat hudbu a zpěv až doposud. Leckterý žák mě inspiroval k nové formě výuky – jsem autorkou učebních pomůcek a metodiky pro hudební výchovu a nauku. S mojí osvědčenou vyučovací metodou se učitelé a zájemci seznamují každoročně na zácvikovém kurzu - Potštátský houslový klíč. „Každé dítě lze vychovat k hudbě vyhmátnutím jeho talentu do určité míry.“ Přeji Vám, aby Vám zpěv a hudba přinášely radost do života jako mě po celý můj život.

Irena Kršková

Pár slov k autorům článku LIPNÁ

Jaroslava Šustková

Franz Götz byl řídícím učitelem německé obecné školy v Boškově a kromě výuky se věnoval pověstem a historii obcí bývalého hranického okresu, práci o nich publikoval do roku 1932. Založil a vedl obecní kroniku Boškova. Jeho dobrým přítelem byl hrabě Desfours – Walderode v Potštátu, kterému pomáhal zřídit na zámku přírodovědné muzeum.

Boškov je vesnice v Oderských vrších v okrese Přerov, je místní částí města Potštátu (pod město patří také Kovářov, Kyžlířov a Lipná). Boškov leží asi 3 km jihozápadně od Potštátu, v nadmořské výšce 550 m n. m., na hranici Vojenského újezdu Libavá v kraji Olomouckém. Potštát s místními obcemi má asi 1200 obyvatel.

Paní Irena Kršková, je podle všech aktivit, které v průběhu života zvládla, „Komenský v sukni“. Snad se mi podaří vystihnout, jak jsem k tomuto přirovnání dospěla.

Narodila se 8. května 1932 v Hlinsku u Lipníka do smíšeného manželství. Maminka byla Češka, tatínek byl německého původu, ale doma hovořili česky. Po příchodu Hitlera se rodina musela vrátit do otcovy rodné obce a tou bylo německé město Potštát (Bodenstadt), pocházela z německé rodiny, měli nařízeno mluvit německy a musela navštěvovat německou školu. Po válce se zdálo, že se vše změní k lepšímu, protože smíšená manželství se mohla rozhodnout, zda půjdou na odsun, nebo zda zůstanou. Rodiče se rozhodli, že zůstanou v Potštátě.

Dcera Irena milovala hudbu od útlého dětství, měla hudební nadání a svůj talent chtěla rozvíjet na hudební konzervatoři. Bohužel její plány ovlivnil rok 1948. Komunistický režim na ni ukazoval jako na Němku, nesměla studovat, nesměla hrát na klavír ani na varhany a už vůbec ne v kostele. Přes všechny překážky se jí podařilo dokončit v Brně hudební konzervatoř. Rozhodla se věnovat pedagogické činnosti a studiu hudební nauky jakýmkoliv způsobem, studovala u význačných profesorů v Maďarsku a v Rakousku, připravovala se na tvůrčí práci a radikální změny v rozvíjení hudebního nadání u dětí. Říká: **„Neznám netalentované dítě, každé dítě má talent, jen to vyhmátnout“**. Vypracovala metodiku, která do výuky zapojovala všechny smysly, ruce, nohy, ústa, dech..., používá netradiční a názorné pomůcky, které sama nebo s pomocí žáků vyrábí. Svou

metodikou vyvíjí a zdokonaluje již 65 let a prakticky zavádí do vzdělávání učitelů a žáků. „Vážím si toho, že s mými pomůckami a metodikou pracuje více jak 20 škol z celé ČR, zájem o ně mají také zástupci škol ze Slovenska, z Německa a Rakouska, z Polska, Ukrajiny a Anglie, jejich počet neustále narůstá.“ V roce 1990 Irena Kršková stála u zrodu Základní umělecké školy v Potštátě, kterou úspěšně vedla jako ředitelka. Vychovala stovky výborných muzikantů a pedagogů. Je skvělá muzikoložka, skladatelka, komponuje v programu na svém počítači, překladatelka německých textů. Za svoji činnost získala řadu ocenění, uvedu alespoň tři z nich:

V roce 2009 byla uvedena do Síně slávy.

V roce 2012 získala ocenění Pedagog roku Olomouckého kraje.

Získala medaili J. A. Komenského a ocenění pomůcek Schola Nova atd.

Vyústěním její životní práce je každoroční víkendové setkání s názvem „**Potštátský houslový klíč**“. Letos v dubnu proběhl již 22. ročník tohoto akreditovaného zácvikového kurzu s ukázkami výuky dětí z MŠ, žáků ZŠ a ZUŠ s učebními pomůckami Ireny Krškové pro intenzivní výuku hudební výchovy a nauky. Kurz je určen učitelům, studentům, žákům a zájemcům v rámci alternativní výuky, který pořádá ZUŠ Potštát ve spolupráci se ZŠ a MŠ Potštát a autorkou Irenou Krškovou, emeritní ředitelkou Základní umělecké školy v Potštátě.

Pedagožka Irena Kršková vychovala několik generací muzikantů a proměnila Potštátsko v region zaslíbený hudbě.

Doplnění: PhDr. Ivan Krška archivář, historik a také dopisovatel Oderských vrchů, byl manželem paní Ireny. Provádala se za něj ve svých 38 letech a stejnou dobu spolu žili v harmonickém manželství.

Populární cukrář Josef Maršálek byl jejím žákem. Zpíval ve sboru paní učitelky Krškové a první věta, kterou řekl, když se vrátil ze zápisu do sboru, zněla: „Chci být takový, jako paní učitelka“. Po vystudování hranického gymnázia dokonce jeden rok v hudební škole působil.

Použité zdroje:

PC – Krajina plná not, Irena Kršková – Potštátský houslový klíč

Jordánsko

J. Mazáčová

Původně jsme se chtěli vydat do Íránu za starověkými památkami, ale v zemi se výrazně změnila bezpečnostní situace poté, co mravnostní policie domluvila jedné mladé dívce tak, že ta její domluvu nepřežila. Hledali jsme tedy jinou zemi s úžasnými starověkými památkami, ve které bude bezpečno, a zvolili jsme Jordánsko.

Oficiální název této země je Jordánské hašimovské království. Tato země leží v oblasti Blízkého východu a sousedí se Sýrií, s Irákem, se Saúdskou Arábií a s Izraelem. Má krátký přístup k Rudému moři.

Rozloha Jordánska je 89 342 km², stát leží v subtropickém pásu. Země má přes 10 milionů obyvatel, velkou část obyvatel tvoří uprchlíci z Palestiny, Iráku a Sýrie, a to více než 2,5 milionu. Na území dnešního Jordánska se vystřídali panovníci z Egypta, Izraele, Asýrie, Babylonie, Persie, Řecka, Říma a Osmanské říše.

Na přelomu letopočtu bylo území součástí Nabatejského království, které sahalo až do dnešní Sýrie. Nabatejci postavili slavné skalní město Petra. Nabatejské království bylo v roce 106 n. l. dobyté Římskou říší. Pak toto území obsadila Byzantská říše a poté území zabrali muslimští Arabové. Ve 12. století o území Jordánska bojovali muslimové a křižáci. Ti na čas území ovládli, poté byli z oblasti vytlačeni a od 16. století do konce 1. světové války patřilo dané území Osmanské říši. Poté za pomoci Britů se chtěli Jordánci od Osmanů osamostatnit, leč stali se britskou kolonií. Skutečnou nezávislost získal stát až v roce 1946.

Jordánsko je na první pohled velmi chudá země, na druhý pohled zjistíte, že země není tak chudá, jen bohatství je velmi nerovnoměrně rozděleno. Jordánsko je jen o málo větší než Česká republika, na východě tři čtvrtiny země tvoří kamenitá poušť. Ta se rozkládá i na sever od nejvyšší hory země. Země trpí nedostatkem pitné vody, prší málo, na 90 % území jsou průměrné roční srážky menší než 20 cm, na některých místech dokonce jen 2,5 až 5 cm. Tradičními odvětvími v zemi je těžba fosfátů a potaše, rovněž výroba cementu, ropné rafinerie. K zemědělství se využívá pouze 5 % plochy země. Země se zaměřuje na cestovní ruch a služby s ním spojené. Jordánsko trápí vysoká nezaměstnanost.

Praha – Ammán – Kerak - Petra

Do Jordánska jsme se vydali v březnu 2023. Odlétali jsme v neděli 5. 3. 2023 z Prahy aerolinkami Ryanair v 6.43 hodin ráno. Tato letecká společnost nám neposkytla žádné občerstvení, naštěstí jsme si mohli občerstvení v letadle zakoupit. Po třech hodinách jsme přistáli v hlavním městě Ammánu. Odbavení na letišti bylo nezvykle dlouhé, museli jsme neustále hledět do kamery a úředníci důkladně porovnávali podobu jedince s fotografií v pasu. Dále se vyptávali na dost věcí – nerozuměla jsem. Jediné, co jsem pochopila a správně odpověděla, byl název hotelu – Victoria Inn Luxury, Petra, to zabralo a úředník nás konečně propustil.

Nasedli jsme do připraveného minibusu a opustili jsme Ammán. Po delší jízdě jsme dojeli do města, kde jsme ve směnárně vyměnili peníze – 300 € je 223,20 JOD (jordánský dinár), to je 7580 Kč. Pak jsme vyjeli směrem k městu Petra. Jeli jsme 4 hodiny a stále jsme nebyli u cíle. Slunce zapadalo a pořád nic. Krajina v místech, kudy jsme projížděli, byla nehostinná, neúrodná, občas u cesty rostly skupinky stromů a špatný dojem umocňoval neskutečný nepořádek. Všude se válely plastové obaly, papíry, hadry a všelijaký neřád. Prý v zemi zatím není efektivní hospodaření s odpadem a ve školách neexistuje ekologická výchova. Stavili jsme se na středověký **hrad Kerak** (Karak). Jedná se o druhý největší křižácký hrad na světě. Stavba hradu byla zahájena v roce 1142 jedním z nejznámějších křižáků, **Renaldem z Châtillonu**. Hrad sloužil jako důležitá pevnost a kontroloval obchodní cesty v oblasti. Dvakrát hrad obléhal se svým vojskem sultán **Saladin**, nakonec hrad padl do jeho rukou. Kerak byl v minulosti několikrát dobyt. Jedná se o velmi rozsáhlý komplex, na jeho území žilo 30 tisíc vojáků. Z hradu zbývají hlavně obvodové zdi, pak kuchyň, kasárna, ubikace, skladiště, vězení, koňské stáje, kostel, mešity a mohutné vysoké hradby.

Po prohlídce hradu jsme absolvovali nekonečnou jízdu do Petry. Když jsme přijeli do města Wádí Musa, dali jsme si chutnou večeři a poté jsme se ubytovali v hotelu. Pokoj byl malý, tmavý se slabým osvětlením, v pokoji nebyla ani

Hrad Kerak

lednička. Potěšilo nás, že v pokoji byly nápoje pro dvě osoby, káva a čaj a hygienické potřeby v koupelně. Zde jsme využili korekci k nabití mobilu.

6. 3. 2023 pondělí Skalní město Petra

V pokoji byla taková tma, že jsme vstávali až v 7.45 hodin. Šli jsme na snídani a odjeli do starověkého skalního města Petra. Skalní město Petra bylo založeno civilizací Nabatejců ve 4. století př. n. l. a stalo se hlavním městem jejich království. Nabatejci byli Arabové, kteří se živilí pastevectvím ovcí a velbloudů a také loupežemi. Později sami rozvinuli výnosný obchod mezi Arábií a Indií. Všechny stavby ve městě byly vytesány do pískovce. Město dosáhlo největšího rozkvětu a významu kolem roku 62 př. n. l., kdy tu žilo kolem třiceti tisíc lidí, většina z nich byli obchodníci. V roce 106 obsadili Nabatejské království Římané a Petra nadále vzkvétala. Bylo rozšířeno divadlo, vydlážděna kolonádní ulice, postaveno množství nových staveb. Roku 661 město ztratilo na významu. Arabové dobyli Blízký a Střední východ a za nové hlavní město si zvolili Bagdád a tím došlo k odklonu obchodních tras od Petry. Poslední obyvatelé opustili Petru po druhém ničivém zemětřesení po roce 661. Údolí upadalo postupně v zapomnění. Stalo se tajemstvím místních beduínů, kteří existenci skalního města pečlivě skrývali před světem. Jde o nejvýznamnější památku v Jordánsku.

Docela jsme se navlékli, ale nakonec bylo opět teplo. Pofukoval chladnější větřík. Vstup na známou stezku k náměstí v Petře je velice z kopce. Soutěska Sik je ve skutečnosti dlouhá asi jeden kilometr a docela úzká, široká maximálně 5 metrů, s mnoha krásnými zákoutími. Stěny soutěsky jsou i 200 m vysoké. Zajímavé je, že celou stezku lemuje kanály na vodu, která v nich proudila. Na několika místech je zachována římská dlažba – opracované kusy mramoru byly záměrně dovezeny z Římské říše.

Konečně jsme došli na konec stezky a před námi se objevila Pokladnice. Dovnitř se bohužel nesmělo. Stavba je nádherná, je přesně taková, jakou ji známe z fotografií. Tato krásná stavba ovšem pokladnicí nebyla, jedná se o hrobku. Prošli jsme i všudypřítomné stánky, kde nám oči přecházely nad zajímavou a různorodou nabídkou suvenýrů. V Petře je na mnoha místech k dostání velmi chutná káva za slušnou cenu.

Vydali jsme se dál do obrovského areálu Petry. Nádherné stavby dnes slouží jako lákadlo pro turisty, prodejní místa a stáje pro osly, koně, ovce a velbloudy. Viděli jsme amfiteátr pro 8 500 diváků, hrobky, kostely, schody, obelisky, sloupořadí, vlastně kolonádní ulici s kašnou... K mnoha stavbám jsme se z časových důvodů nedostali. S průvodcem jsme šli dál, došli jsme ke schodišti, které nás mělo zavést ke klášteru. K němu vede 800 schodů. Dvě z nás

hrdinně nasedly na osly a vydaly se na jejich hřbetech po schodech vzhůru ke klášteru. Měly zaplacenou i cestu zpět. My ostatní jsme se vydali za nimi pěšky. Cesta má prý trvat hodinu a déle, my jsme byli za 40 minut u cíle. Naše kolegyně seděly v restauraci a čekaly na nás. Jedna z žen poté, co nabyla dojmu, že není na oslím hřbetě v bezpečí, z něj sesedla, zaplatila majiteli ještě další peníze a poslala ho i jeho osla zpět. Po odpočinku jsme pokračovali po schodech vzhůru a po dalších asi 10 minutách jsme konečně došli k další úžasné stavbě ke klášteru. Klášter se jmenuje Ad-Dér a stavba vznikla jako hrobka pro krále Obodase. Zase se nemohlo dovnitř. Kolem byly stánky s občerstvením, my jsme se ovšem vydali dál. Chtěla jsem vidět, co je za horizontem. Prý nejlepší vyhlídka na světě, ale to není pravda. Tak jsme šli ještě dál.

Petra Klášter

Došli jsme až tam, kde končí Jordánsko, a mobilní operátor nás vítal v Izraeli. Na nejzazším místě bylo po-

Petra Pokladnice

sezení s čajem, kávou, pitím, trochou suvenýrů, stožár s vlajkou a lano, které sice nikoho nezachrání, ale upozorní člověka na to, že dál cesta nevede. Všude kolem jsou rozeklané černé skály a hluboké propasti. Zcela nezdolatelná, neprostupná přirozená hranice s Izraelem. Místo vypadá jako Mordor z Pána prstenů.

Po odpočinku jsme se vydali zpět, teď na nás čekalo opět 800 schodů, ale tentokrát zpět do Petry. Nejzajímavější bylo sledovat jednu naši mladou účastnici, která cestu dolů absolvovala na oslu. Patří jí obdiv, protože místy cesta byla velmi nebezpečná – oslíkovi klouzala kopýtka, místo, kudy měl projít, bylo velice úzké, všude šlo hodně pěších turistů. Naštěstí dívka i oslík se dostali dolů bez úrazu, my pěší jsme byli mnohem rychlejší a za výlet jsme se odměnili chutnou kávou.

Hranice s Izraelem

Ještě jsme měli čas a rozhodli jsme se prozkoumat krásné stavby vytesané do skály vpravo od Divadla. Jednalo se o velkolepé Královské hrobky, které jsme si mohli prohlédnout zvenčí i zevnitř. Jaké bylo naše překvapení, když jsme zjistili, že toto krásné místo dnes slouží jako stáje pro ovce, velbloudy, osly a koně. Ke cti majitelů zvířat slouží to, že stáje uvnitř hrobek jsou udržovány v čistotě, pouze je zde cítit charakteristický zápach zvířat.

Při západu slunce jsme areál Petry opouštěli a zaměstnanci chystali pro turisty další akci – Noční Petra. Z auta zručně vyhazovali papírové

sáčky s pískem, velmi šikovný mladý chlapec do každého sáčku umístil svíčku a zapálil ji a vytvořil tak lampičky, které osvětlí celou cestu od vstupu přes dlouhou soutěsku až k Pokladnici.

7. 3. 2023 úterý Pouštní místo Wádí Rum

Navštívili jsme několik míst v poušti – Lawrencův pramen. Jednalo se o pramen v kopci, kde byl velmi nestabilní terén, proto se k prameni vydali jen dva mladí z naší skupiny. Čekali jsme na ně v „čajovně“ v poušti. Na mnoha místech v nehostinných oblastech Jordánska žijí a provozují svou živnost beduíni, kteří vám vždy nabídnou zdarma chutný čaj, rovněž chutnou kávu, za tu se ovšem platí. Kromě nápojů majitel stanu nabízel i šátky a různé vůně.

Pak jsme se vydali na písčnou dunu, většina lidí na ni chodí bez bot, písek totiž krásně hřeje. Skála sousedící s dunou je rozpadlá, lze tam najít velice pěkné kameny. Z bot jsem vysypala písku na malé pískoviště a pokračovali jsme dále. Na další zastávce jsme vylezli na rozložitou skálu, z ní byl výborný výhled na celé okolí. Ti odvážní překonali úzký přírodní můstek „malá Pravčická brána“ a přešli na nejvyšší bod skály. Cesta dolů byla obtížnější než cesta nahoru. Kolem 13. hodiny jsme zastavili pod převisem skal, nasbírali suché větve a větvičky a naši průvodci začali připravovat oběd.

Jarní poušť je zajímavá tím, že zde rostou keře a různé druhy květin. Květiny i keře krásně voní, přitom voda tu nikde není. Oběd měl několik chodů – saláty, různě zpracovanou zeleninu, kaše. Na zemi průvodci rozložili rohože, ka-

ždému poslali porci jídla. Všichni jsme si pochutnali, průvodci=kuchaři=řidiči urychleně uklidili a jeli jsme dál. Na další zastávce jsme se vydali pěšky velice zajímavým úsekem pouště. Museli jsme šplhat značně úzkou proláklinou stále nahoru. Dostali jsme se do místa, které bylo sevřené vysokými skalami. Skály byly krásné, dojem nám kazil hodně hluboký písek. Cestou jsme opět potkali veselou skupinu Slováků (setkali jsme se s nimi už v Petře), ti si dělali společná foto, hýřili dobrou náladou, aniž by tušili, jaká cesta je čeká. My jsme došli ke stanu beduínů, ti nám nabídli čaj a kávu a kdo měl odvahu, mohl sjet na „sandboardu“ dunu. Bylo zajímavé sledovat mladé odvážlivce na prkně. Po

Jízda na velbloudech

odpočinku jsme se konečně vydali do našeho tábora ubytovat se. Chatky byly pěkné, první problém se vyskytl ve chvíli, kdy jsme chtěli do chatek přivést kufry. Nešlo to, museli jsme je přinést. Sprchy a záchody byly od chatěk docela daleko, ale na hygienu nebyl čas. Většina z nás si zaplatila vyjížďku na velbloudovi. Velbloudi na nás trpělivě čekali za táborem. Po menších problémech jsme na ně nasedli a vydali se do pouště. Jízda na velbloudu je plynulá, dá se říci, že i pohodlná, opravdu jsme si ji užívali. Bylo krásně. Velbloudi se občas sklonili a utrhli nějakou rostlinu, bylo slyšet, jak jim mezi zuby skřípe písek, přesto nikdo z velblouda nesklouzl ani nespadl. Po ujítí určité vzdálenosti jsme zastavili, sesedli, krmili velbloudy nalezenými částmi rostlin a sledovali západ slunce v poušti. Byl to krásný okamžik. Jen nás šokovalo, že i tak daleko od civilizace jsou v poušti odpadky – tu plastová láhev, tam igelitový sáček, nějaké vršky od nápojů a jiné.

Do tábora jsme se vrátili za tmy. Už na nás čekala večeře uvařená v jedné nádobě umístěné od země. Opět jsme měli na výběr saláty, rýži, zpracovanou zeleninu a kuře. Opravdu jsme si pochutnali, navíc v jídelně byla wi-fi,

odpočinku jsme se konečně vydali do našeho tábora ubytovat se.

Chatky byly pěkné, první problém se vyskytl ve chvíli, kdy jsme chtěli do chatek přivést kufry. Nešlo to, museli jsme je přinést. Sprchy a záchody byly od chatěk docela daleko, ale na hygienu nebyl čas. Většina z nás si zaplatila vyjížďku na velbloudovi. Velbloudi na nás trpělivě čekali za táborem. Po menších problémech jsme na ně nasedli a vydali se do pouště.

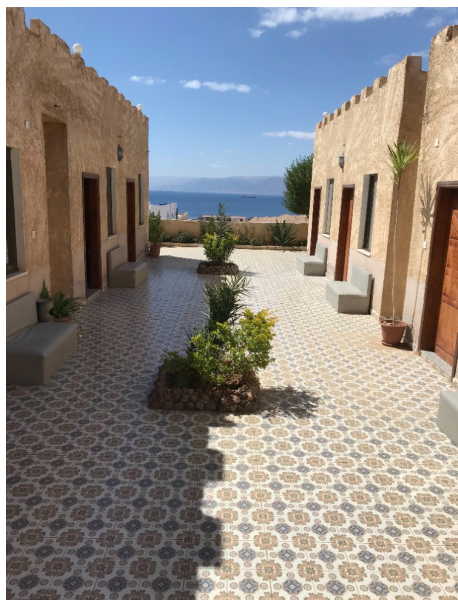

Kemp v poušti

ke spokojenosti nám nic nechybělo. Značně se ochladilo, bylo asi 7 °C. Zavrhli jsme sprchování, jen jsme se umyli a vydali se do chatek. V těch byla ještě větší zima než venku. Na řadu přišlo termoprádlo, svetry, kamaše, teplé ponožky, čepice, deky, ručníky, v pohotovosti byly i zimní bundy. Pokud člověk ležel pouze na zádech, bylo mu teplo, při každém otočení se do nás dala pořádná zima. Ale noc jsme ve zdraví přečkali. Ráno nás čekala bohatá a chutná snídaně, sbalili jsme kufry a hurá do Akaby.

8. 3. 2023 středa Akaba (Aqaba)

je krásné místo. Je to jediný jordánský přístav, leží na jihu země na pobřeží Rudého moře. Ve městě se nachází jeden z nejstarších křesťanských kostelů na světě. Město má tax a duty free statut, proto se tu výhodně nakupuje zlato, parfémy nebo oblečení. Ubytování bylo ve velmi pěkném rezortu, měli jsme úžasný výhled na moře hned od pokojů. Jeli jsme na pláž, jedna skupina se ještě vydala lodí na moře pozorovat mořské živočichy. My jsme šli na pláž. Zde byly volné slunečníky i lehátka, sluníčko hřálo. Pláž byla štěrková, u vstupu do moře byly rozdrčené cihly, kameny. Mušle tu nebyly žádné, mezi kameny rostly chaluhy. Břehy byly posety medúzami, ty po seschnutí vypadaly jako kousky bílého igelitu. Nedaleko našeho stánoviště bylo molo a zde skupinka dovádějících Čechů bavila okolí. Voda byla dost studená, koupali se jen otužilci. Čechů zde bylo hodně, na krajany narazíte všude ve světě, kam se vydáte. Užili jsme si krásné odpoledne. Ti z lodi měli možnost se koupat na moři, šnorchlovat a potápět se ke korálovým útesům. Problémem byla opravdu chladná voda, přesto jedna mladá žena si tyto možnosti nenechala ujít. Vrátili jsme se na ubytování a večer jsme se vydali do města. Všude samé obchůdky. Za stejné zboží zaplatíte v každém obchůdku jinou cenu. Je dobré jich obejít více a ceny porovnat. V každém obchodě nám majitel nabídl čaj a samozřejmě vychvaloval svoje zboží. Poněkud jsme se zdrželi ve zlatnictví, ve kterém si jedna z účastnic vyhlídla krás-

Rudé moře

ný zlatý řetízek, spíše řetěz. Po dlouhém zkoumání, zkoušení a rozhodování si tento šperk v ceně exkluzivní dovolené all inclusive do vzdálené destinace koupila. My ostatní jsme nakoupili nějaké suvenýry a sladkosti – ty jsou v Jordánsku velice chutné, šlo se na večeři a spát.

9. 3. 2023 čtvrtek Mrtvé moře a hora Nebó

Po snídani jsme opustili tento krásný rezort a vydali jsme se údolím Wádí Araba k Mrtvému moři. Na každém kroku nás na cestě zastavovaly hlídky vojáků, řidič musel předkládat povolení k pobytu v dané oblasti, pasy už jsme ani neschovávali, protože je po nás požadovala každá hlídka. Důvodem byla blízkost Izraele a napjaté vztahy mezi Jordánskem a Izraelem. Konečně jsme dorazili na místo. Zastavili jsme se u útvaru nazvaného Solný sloup. Daný útvar vypadá jako skupina zkamenělých lidí. Naš jordanický průvodce nám vyprávěl o nezajímavém geologickém útvaru. I my jsme stáli jako solné sloupy, protože Solný sloup máme spojený s jistým příběhem. Poté, co tento průvodce odešel, jsme se obrátili na našeho sympatického izraelského průvodce o vysvětlení a ten nám vyprávěl příběh o městech, kde lidé porušovali zákony slušnosti, přes několikrát upozornění Boha se nenapravili. Jen některým mravným bylo sděleno, že na města přijde zkáza, a oni se mohou zachránit. Jen se nesmí při svém útěku z města ohlédnout. Jedna z žen neposlechla a změnila se v solný sloup. A nám bylo jasné, že to je Lotova žena a ta města byla Sodoma a Gomora.

Solný sloup

Mrtvé moře je na pohled krásné. Dojeli jsme do lázní, zde jsme měli oběd a poté jsme šli k vodě. Netušila jsem, že když je hladina Mrtvého moře 365 m pod úrovní moře, že přístup nebude jednoduchý. Z převlékárny jsme šli po schodech dolů, došli jsme na terasu, podívali se na moře hluboko pod námi a opět jsme šli po schodech dolů a následovaly schody, schody, schody. Konečně jsme byli dole, ale dostat se do vody byl problém. Kolem břehu byly solné plotny, pořádně ostré, navíc voda zpočátku vůbec nebyla teplá. No, byl přece jen březien. Člověk navíc neví, jak se do vody položit, nedá

se v ní stát. Poradili nám, že si máme lehnout na záda, a ihned jsme se vznášeli na vodě. Foukal dost silný vítr, který nás hnál od břehu na volné moře, my jsme zase usilovně rukama pádlovali ke břehu. Z vody jsme se dostali tak, že jsme pod sebou ucítili solný pahorek, postavili se na něj a odešli. Někteří stihli i nátěr léčivým solným bahnem. Nezbytné je opláchnout se sladkou vodou. A pak už nás čekal dlouhý a docela obtížný výstup nahoru k převlékárnám.

A po koupání jsme vyjeli na bájnou horu **Nebó**, odkud Mojžíš shlédl na Zemi zaslíbenou a po 40 letech putování sem dovedl svůj lid. Dle tradice byl Mojžíš na hoře Nebó nebo v jejím okolí pochovaný, ale jeho hrob se nikdy nenašel. Hora Nebó se nachází 10 km od městečka Mádaba. V průběhu staletí byly na hoře vybudovány sakrální stavby. Už ve 4. století n. l. byla na hoře postavena kaple nad údajným hrobem Mojžíše. Později byla kaple rozšířena na baziliku a byl tu vybudován klášter františkánů. V 16. století byl komplex opuštěn a znovu objeven byl

Mrtvé moře

Hora Nebó Kříž s hadem

Dveře kláštera

až ve 30. letech 20. století. Od roku 2016 zde stojí krásná moderní bazilika. Můžeme zde obdivovat překrásné mozaiky na podlaze s nejrůznějšími motivy – ornamenty, květiny, lidé a zvířata. Zajímavostí je, že tvůrci mozaik ze zvířat znali lvy (ti zde žili) a ostatní zvířata tvořili podle popisu lidí, kteří je viděli. Před kostelem je kovový kříž, který je obtočen hadem. Odkazuje na biblický příběh, kdy Mojžíš vyrobil měděného hada, připevnil ho na tyč, aby ochránil svůj lid před skutečnými hady. Nenalezneme zde kříž v podobě, jak ho známe, a to proto, že cesty Mojžíše a Ježíše se nikdy nezkřížily, dělí je od sebe několik století. Kolem baziliky jsou pozůstatky ubytovacích zařízení pro poutníky. V kostele se i dnes konají mše. Při cestě k bazilice návštěvníky zaujme obrovské kamenné kolo, které je viditelně umístěno u cesty. Toto kolo jsou údajně dveře kláštera, nebo také bránou k Mojžíšovu hrobu. A po tomto výletě jsme se přemístili do Ammánu, tj. hlavního města Jordánska.

10. 3. 2024 pátek Ammán – Jerash – Ajloun

Dojeli jsme za tmy. Hotel byl opět bez výtahu a tahat až 20kg kufr do 2. patra je velice nepohodlné. Pokoje v hotelu byly velmi rozdílné. Náš pokoj byl pěkný a prostorný, ale někteří klienti měli pokoj malý, tmavý a tak studený, že museli zapnout klimatizaci a pokoj vyhřát, aby se tam dalo pobývat. Večer jsme šli na obhlídku města. Všechny krámký měly otevřeno, nabídka zboží byla velká, ceny opět různé. Obdivovali jsme římský amfiteátr, pěkný volný prostor kolem, všude běhalo hodně dětí. Přestože byl čtvrtek, nikdo se nechystal na páteční vyučování. Prý měly děti v pátek volno. Odmítli jsme jít na obvyklou opulentní večeři a dali jsme si na ulici kebab – chutný, velice levný, o trochu menší než u nás.

Snídaně byla chutná a bohatá, káva, džus, vejce, pasty, rajčata, okurky, pečivo, sladkosti. Po snídani jsme vyrazili na prohlídku **Citadely**. Citadela je pevnost. Je to opět krásné místo s mnoha památkami a stavbami, je zde muzeum plné nálezů, kde si člověk uvědomí, co všechno naši předci zvládli i s omezenými prostředky - výrobu krásných nádob keramických i skleněných, vyráběli takové šperky, za

Citadela

kteřé by se nemusela stydět žádná současná žena nebo muž, funkční a vzhledově hezké zbraně, sochy, mozaiky, reliéfy a mnoho jiného.

Z Citadely jsme jeli do antického města **Jerash**. Je zapsáno na seznamu UNESCO. Město založil Alexandr Makedonský. Při prohlídce tohoto místa člověk nešetří superlativy. V dobách slávy zde žilo přes 30 000 lidí. Dodnes se zachovaly cesty, lázně, sloupořadí, chrámy, vodní kolo, domy řemeslníků, rezervoáry na vodu a jiné. Do města vstoupíte Hadriánovým obloukem, který byl postaven v roce 129 na oslavu návštěvy císaře Hadriána, nepřehlédnutelný je hipodrom, kde se pořádaly koňské dostihy a další sporty, Forum Romanum je nejfotografovanější památka, je to oválné náměstí lemované mnoha sloupy, z Diova chrámu má člověk ty nejlepší záběry na celý areál a nemůžeme opomenout zachovalé Jižní divadlo, které pojme až 2000 diváků. Hrají zde místní dudáci a my jsme zhlédli výbornou show, kdy se k dudákům připojila pohledná turistka z Maďarska a svým skvělým zpěvem a tanečními kreacemi na sebe strhla pozornost všech návštěvníků. Zajímavé bylo sledovat muslimské muže, kteří z areálu divadla vykázali své ženy, děti obrátili k jevišti zády a sami nadšeně sledovali ženino vystoupení. V chrámu bohyňe Artemis, který je na nejvýše položeném místě v Jerashi, jsme obdivovali 11

Hadriánův oblouk

Lázně

krásných korintských sloupů. Než areál opustíme, projdeme se hlavní ulicí Cardo Maximus, kterou lemuji nádherné stoupy, lázně s fontánami, chrámy a kostely. Stavitelé tohoto místa znali systém ochrany staveb před zemětřesením, proto ještě dnes můžeme tyto úžasné stavby obdivovat.

Ve městě Ajloun jsme obědvali – opět chutný oběd o mnoha chodech s kuřecím a jehněčím grilovaným masem. Po obědě jsme se vydali na prohlídku

zachovalého arabského hradu Ajloun. Hrad byl postaven ve 12. století jako obrana proti křižákům. Později střežil důležité obchodní cesty do Sýrie. Je to velká, rozsáhlá stavba s mnoha sály, mozaikami, keramikou a dalšími nálezy. V podhradí bylo mnoho restaurací a prodejních stánků se zajímavým zbožím, nakoupili jsme další suvenýry a odjeli jsme se ubytovat do Mádaby. Konečně hotel, kde byl výtah, a kufry jsme nemuseli tahat do poschodí. Večer jsme byli tak unaveni, že většina z nás zůstala na hotelu a odmítla se vydat zkoumat město.

Hrad Ajloun

11. 3. 2023 sobota Mádaba a pouštní zámky

Mádaba je jedno z mála měst, kde v Jordánsku žijí křesťané. Hned u našeho hotelu byl kostel a na druhé straně hotelu stojí mešita. Po snídani jsme vyjeli na prohlídku pouštních zámků. Od vládců země to byl dobrý záměr, že tyto stavby poskytovaly ubytování poutníkům a karavanám. Země v okolí zámku **Qasr Kharana** je naprosto pustá, bez zeleně, vody, stínu a uprostřed této pustiny se zvedá velká stavba, kam se poutník může uchýlit. Zámek pochází z roku 710, byl postaven jako soukromé sídlo chafířů a posléze poskytoval ubytování poutníkům. Můžeme si ho celý pro-

Pouštní zámek Qasr Kharana

Pouštní zámek Qasr Amra

hlédnout, jsou zde stáje, pokoje, nádvoří a nástěnná výzdoba z 8. století. Zámek má 60 pokojů vyzdobených štukovými medailony, má dvě patra s elegantním schodištěm, uprostřed nádvoří je cisterna na vodu.

Kousek od Qasr Kharany je lovecký zámek **Qasr Amra** s krásnými freskami loveckých scén, rostlin, zvířat. Zámek byl postaven v 8. století na příkaz chalífy Walida. Největší zájem ovšem vzbuzují obnažené ženské postavy. Fresky namalovali pozvaní byzantští umělci. Zámek objevil český arabista Alois Musil. Tento objekt je na seznamu UNESCO.

Mozaika

Mádaba Kostel sv. Jiří

Po obědě jsme si prohlédli dílnu, kde se vyrábějí mozaiky, poté produkci této dílny. Přecházely nám oči z krásných prací, ale také z ceny za tato díla.

Po návratu na hotel jsme se opět vydali do města. Kostel vedle hotelu byl již zavřený, tak jsme se vydali navštívit i druhý křesťanský kostel sv. Jiří. Jedná se o ortodoxní řecký kostel, byli jsme přítomni části mše, zapálili jsme svíčky, přispěli milodary a šli prozkoumávat město. Oblečení jordánských žen je na pohled krásné, ale všechno oblečení, na které jsme sáhli, bylo z umělých vláken a litují všechny ženy a dívky, které ho nosí.

12. 3. 2023 neděle Mádaba – Ammán letiště

Po snídani jsme odjeli na letiště, cesta trvala pouze 30 minut. Na letišti u pasové kontroly zjistil úředník, že jednomu z nás se jméno neshoduje se jménem v pasu. Nešťastník se nedovolal ani delegátovi, ani majiteli cestovky, a tak mu nezbylo nic jiného, než si koupit novou letenku na své jméno, cena 165 €. Na letišti jsme museli vyhodit své pití, dokonce jsme se museli zout a pak už nás honili, jako kdyby se odlétalo za 5 minut. A před nástupem do

letadla se najednou nic nedělo a my jsme čekali a čekali. Zpoždění s nástupem do letadla, samozřejmě zpoždění při odletu a zpoždění při příletu. Přes všechny nepříjemnosti jsme se šťastně vrátili domů plni krásných zážitků.

Zajímavosti:

V zemi je dost draho, jednotka 1 JOD = jordánský dinár je 31 Kč. Někde se dá platit kartou. Káva stojí 2 JOD, jídlo v restauraci od 12 JOD a více + káva nebo voda 2 JOD. Na ulici se dá najíst levněji, musíte vědět, kde. Alkohol je zde hodně drahý, dá se koupit ve specializovaných obchodech. U beduínů ve stanech vás vítají čajem, ten je zdarma nebo 1 JOD, káva stojí 2 JOD. Beduíni jsou přátelští, pohostinní, jen čistota skleniček s čajem nebo kávou je diskutabilní. V zemi je málo pitné vody, vodu mají v barelech a všichni vodou šetří. Voda v hotelích a penzionech je pitná, pro Evropany má projímavé účinky.

Školní docházka v zemi je údajně povinná od 6 do 16 let, ale v zemi, kde lidé nemají ani občanský průkaz, se asi těžko dá zkontrolovat, zda dítě školu navštěvuje nebo ne. Viděli jsme v Petře mnoho dětí školou povinných, které prodávaly turistům všechno možné nebo nabízely nejrůznější služby. Země dostává velkou zahraniční pomoc, hlavně z USA a VB. Nejlépe si žijí členové královské rodiny a ti, kteří jsou napojeni na státní administrativu a armádu.

Zdravotní péče má tři úrovně – státním zaměstnancům péči platí stát, vojákům péči platí armáda, ostatní obyvatelé mají péči podle toho, kolik mají peněz. Kdo nespadá nikam, péče se mu nedostane. Členové rodiny si vzájemně pomáhají.

Ženy mají volební právo, musí ovšem poslouchat otce nebo bratra nebo dědečka či strýce, vždy muže v příbuzenstvu. Po provdání poslouchá manžela a syna. Za nevěstu se platí věno. Muži stačí 3x říct „nejsi moje žena“ a manželství je rozvedeno. Žena ovšem neodchází s prázdnou, muž musí ženě vyplatit věno a dát jí peníze za roky manželství.

Použitá literatura a zdroje:

CK HAMIDI – Zajímavá místa v Jordánsku

Stock ilustrace Mapa Jordánska Dostupné z: <https://www.istockphoto.com/cs/vektor/mapa-jordanska-gm857016908-141286361>

Fotografie: Jarmila Mazáčová

Počasí v oblasti Oderských vrchů v průběhu roku 2023

Josef Vlček

Nový rok připadl letos na neděli. Stoletý kalendář předpovídá od 2. poloviny března vládu planety Mars, o níž se říká, že léta ovládaná touto planetou bývají spíše suchá nežli vlhká. Vývoj počasí v tomto roce odpovídal této předpovědi pouze ve své první polovině. Jaro bylo skutečně hodně suché. Od července se však počasí výrazně změnilo a častěji pršelo, i když na druhé straně se vyskytlo i dostatek slunných a teplých dní. Předpokládá se, že už od časného jara působící jev zvaný El Niño (česky Ježíšek), který ovlivňuje zejména Jižní Ameriku a Austrálii, vyvolal také na evropském kontinentu určité změny ve stávajícím průběhu počasí. Odborníci počítají rovněž s tím, že vliv El Niña, i když již v omezenější míře, se může uplatnit i v následujícím roce.

Kromě poslední dekády měsíce ledna, kdy přece jen se objevily mrazy a napadl sníh, připomínalo počasí spíše podzim. Koncem tohoto měsíce se na stromech i drátech elektrického vedení začala objevovat silná námraza, jež vedla k lámání větví a dokonce i vývrátům celých stromů, jak jsme to mohli pozorovat například podél cesty z Heltína do Luboměře. Hned počátkem měsíce se zejména v Čechách objevila epidemie ptačí chřipky, která vedla k velkým hospodářským ztrátám.

Mírná zima panovala také v únoru, do poloviny měsíce se na polích a zahradách udržovala i malá sněhová pokrývka (okolo 10 cm). V polovině měsíce ale sníh po oblevě rychle zmizel, i když v samotném závěru února opět napadlo trochu sněhu. 4. února se přes území republiky přehnala vichřice, jež způsobila četné vývraty stromů v lesích i podél cest, včetně přerušení dodávek elektrické energie na některých místech. 20. února se v důsledku tání sněhu a trvalých dešťů silně rozvodnila Odra, když řečištěm protékala až do výšky 1,5 m, jak ukázal vodoměr v Jakubčovicích.

Ani první jarní měsíc se neobešel bez občasných návratů zimy a to zejména ve své první polovině. Na počátku března ještě doznívala pozdní únorová zima s popraškem sněhu. Výrazněji se oteplilo, i když jen přechodně, po 20. březnu, když se objevila v lesích a na loukách první klíšťata, která díky mírné zimě velmi dobře přezimovala. První jarní bouřku jsme mohli zaznamenat už v noci z 10. na 11. března, kdy při krátkém lijáku se několikrát zablesklo a zahřmělo (údajně v okolí Břeclavi na jižní Moravě měli o poznání silnější bouřku již 24. února). Bouřka přinesla výrazné ochlazení (sníh a mráz), byť jen na několik dnů. Milovníci hvězdné oblohy

mohli 19. 3. pozorovat velmi jasné dvojhvězdy (Jupiter a Venuše se nacházely v konjunkci).

Stává se už takřka tradicí, že zatímco o Vánocích sníh a mrazy chybí, přichází pak zima obvykle okolo Velikonoc. Také letos jsme zažili mimořádně studený začátek dubna, na který připadly svátky jara. Na Velký pátek (7. 4.) napadlo okolo 3 cm sněhu, další sníh přibyl i následující den (Bílá sobota). Velikonoční neděle přinesla pak déšť. Celkově byl duben nezvykle chladný i ve zbytku měsíce, často i pršelo, ale jen málo vydatně. 29. dubna se na Havlíčkobrodsku vyskytlo malé tornádo. V souvislosti s globálním oteplováním si už začínáme zvykat na častější výskyt těchto jevů i uprostřed Evropy.

V květnu nemá prý pastýři hůl oschnout. Rolníci vidí raději mokrý květen nežli suchý s nedostatkem vláhy, jaký jsme mohli bohužel zaznamenat letos. Pouze uprostřed měsíce, mezi 14.-17. květnem se vyskytla řada deštivých dnů, kdy napršelo 44 mm srážek (z celkového měsíčního úhrnu 59 mm). Nezvyklá chladna počátkem května negativně poznamenala odkvétání ovocných stromů a - jak dále uvidíme - výrazně ovlivnila i úrodu. Po větší část měsíce vály větry ze severních směrů. Napršelo jen 84,3 % z obvyklého normálu.

Ani červen výrazněji nevybočil z řady po sobě jdoucích suchých

měsíců. Pouze během dvou dnů (9. a 10. června) jsme se dočkali i výraznějších srážek, když během 48 hodin spadlo při bouřce a přeháňkách 28 mm vody, tedy necelých 50 % z celkového úhrnu. Bouřky s krupobitím zasáhly v této době zejména západ Evropy, především Německo a pak také Čechy. Nicméně jedna z těchto nebezpečných bouřek pronikla 21. června do Slezska a v Otčicích u Opavy způsobila značné materiální škody na některých domech, protože byla provázena i nezvykle silným větrem (snad se jednalo i o malé tornádo). Větrný vír tam poničil střechy asi u 10 obytných budov. Toho dne jsme u nás zaznamenali jediný tropický den v letošním červnu s teplotou 30 stupňů Celsia. Oproti dlouhodobému červnovému normálu napršelo pouze 64,6 %.

Také první dvě dekády následujícího července se vyznačovaly nedostatkem srážek. Občas se sice dostavily krátké a slabé přeháňky, které alespoň zavlažily suchem strádající krajinu, avšak trvalejší deště byly stále v nedohlednu. Horké a slunné počasí vydrželo až do 21. července, kdy se u nás přihlásily, i když se zpožděním, vydatné deště monzunového charakteru. Deštivý závěr měsíce provázely i četné bouřky s krupobitím a silným větrem. Asi nejhorší trojice bouřek přišla 24. července od západu. Bouřky se utvářely na

postupující studené frontě a provázal je velmi silný vítr. Na cestách po nich zůstaly nejen větve stromů s listím, avšak v některých případech i kmeny stromů (např. na silnici č. 441 „nad Kozlem“ museli hasiči ze Spálova odklidit kmen silného stromu). Četné blesky vyvolaly i přerušení dodávky elektrické energie, když vyřadily z provozu několik trafostanic v okolí. Během krátké doby spadlo až 100 mm srážek, za celý červenec to bylo 114,5 mm, což představuje 128,7 % normálu obvyklého pro tento měsíc.

Říká se, že srpen začíná tak, jak červenec skončil. Také v průběhu prvního srpnového týdne nás neopustily vydatné deště provázené často i bouřkami. Je zajímavé, že až dosud se lijáky neprojevíly na zvýšeném stavu hladiny Odry, protože je krajina s vegetací stačila absorbovat. Teprve k datu 6. srpna mám poznámku, že se Odra slabě rozvodnila a zakalila. Po chladném a deštivém začátku měsíce se po 11. srpnu vrátilo opět slunné a velmi teplé počasí. V samotném závěru srpna se pak dostavila dešťová perioda, když přicházely zejména večerní a noční bouřky s vydatnými lijáky. Například při bouřce v noci z 22. na 23. 8. došlo k přerušení dodávky elektrické energie. S úhrnem srážek 150 mm se tentokrát srpen představil jako nejdeštivější měsíc letošního léta i celého roku. Je

třeba poznamenat, že v pozdních večerních hodinách 22. 8. zasáhla Vítkov a bezprostředně i okolí silná bouře s krupobitím (kdy padaly kroupy velké 5-7cm). Kroupy poničily řadu skleníků a poškodily i zaparkovaná auta. Spálovsku se naštěstí přiblížila bouře jen okrajově.

Teprve září přineslo s sebou řadu krásných, prosluněných a teplých dnů. Jedna z mála bouřek přišla navečer 13. 9. po nezvykle dusném dnu. Provázal ji vydatný liják s četnými blesky. V Jakubčovicích uhodil jeden z blesků do továrního komína bývalé knoflíkárný (pak Dřevoplast). Ohromná rána vydělala v tom momentě majitele okolních domů. Ukázalo se, že některé cihly z nejvyššího patra komínu odlétly až 20 m daleko. Teprve 1. 11. došlo k opravě komínu pomocí jeřábu s výsuvným ramenem, avšak komín ztratil ze své výšky asi 2m. Září přineslo takřka souvislou řadu nádherných dnů pozdního léta, z nichž některé měly ještě vysloveně letní charakter (např. 11. a 12. 9. přesáhla odpolední teplota 25 stupňů Celsia!). Srážek spadlo nepochybně méně, než předpokládá určitý průměr, jen 47,5mm, tedy 79,2 %.

I v průběhu října stále na různých místech České republiky padaly teplotní rekordy. Meteorologové si všimli, že průměrná teplota tohoto již podzimního měsíce překročila dokonce o 3 stupně

stanovenou průměrnou hodnotu!, což lze přičíst na vrub mj. už zmíněnému jevu El Niño. Ovšem kromě toho i celé řadě jiných faktorů, mezi něž nepochybně patří i vliv lidské činnosti. Ani v říjnu nás nepustily bouřky, které především v Čechách způsobily značné škody. U nás bylo možné pozorovat vzdálenou bouřku s blesky 3. 10. večer. Uprostřed měsíce uhodily již první mrazíky jako předzvěst nastávající zimy (ve dnech 16., 17. a 18. 10. jsme se probudili do rána s bílými loukami a střechami domů). Dešťové srážky byly vcelku rovnoměrně rozprostřeny během celého měsíce a jejich vydatnost odpovídá 141,8 % normálu. Ještě v samotném závěru října padaly - především v Čechách - teplotní rekordy. Letošní říjen byl z hlediska meteorologů v historii měření vůbec nejteplejší (s odchylkou +0,83 stupňů Celsia!).

Počátkem listopadu, nejvíce ve dnech 5. a 6. 11., bylo možné nad Českou republikou pozorovat polární záři, pokud to umožnily povětrnostní podmínky. Vědci v této souvislosti zkoumají zhruba jedenáctiletý cyklus slunečních skvrn, který právě letos by měl dosáhnout svého maxima. Oproti předcházejícímu říjnu přinesl listopad mnohem větší množství srážek, a to nejen dešťových, ale v poslední dekádě i ve formě sněhu. Skončilo definitivně babí léto, které se v říjnu několikrát ještě vrátilo. 3.

listopadu po celý den silně a vydatně pršelo, takže během krátké doby spadlo 40 mm vody. Během 30 listopadových dnů pak jsme mohli naměřit 116,5 mm vodních srážek, což odpovídá 258,9 % normálu. Od 19. 11. pak ponejvíce ve formě sněhu. Nabízí se srovnání s listopadem předchozího roku 2022, který byl zase mimořádně suchý s nouzí o vodu. Po delší době od 3. 11. protékalo řečištěm Odry více než 1 m kalné vody. Zima přišla velmi nečekaně a již 22. 11. jsme zaznamenali první den s celodenním mrazem, když teplota nevystoupila nad nulu. Sněhu postupně přibývalo a na konci měsíce sněhová pokrývka přesáhla 12 cm. Na cestách se objevovalo často náledí. Je třeba ještě zmínit, že i v tomto měsíci jsme se setkali s bouřkami. Při sněhové přeháňce 24. 11. se nejméně jednou zablesklo a zahřmělo. Další nečekaná zimní bouřka spojená se sněžením k nám zavítala druhý den ráno (svátek Kateřiny), když se náhle setmělo a oblohu osvětlil minimálně jeden blesk. Hned nato i zahřmělo.

I začátek prosince provázelo zimní počasí. Napadlo až 30 cm sněhu, sníh ovšem napadl na neumrzlou zem. Ukázalo se záhy, že předčasný nástup zimy s mrazy a sněhovou pokrývkou nebude mít dlouhého trvání, i když jsme doufali, že alespoň do Vánoc zima ještě potrvá. Bohužel jako sko-

ro každoročně předvánoční obleva způsobila rychlé odtávání sněhu a zůstaly jen zbytky závějí. V první polovině měsíce byla krajina často zahalena hustou mlhou, slunečního svitu jsme tak měli velmi málo. Zima se ale těsně před Vánoci ještě nakrátko vrátila. Na Štědrý den při vydatném sněžení předešlého dne jsme se mohli radovat z 20 cm nového sněhu. Avšak po silné oblevě, která byla umocněna i tím, že sníh padal zase do bláta a země nebyla zamrzlá, jsme 25. prosince (Boží hod vánoční) mohli spatřit opět jen smutnou podzimní krajinu se zbytky sněhu! Nadprůměrné teplo poznamenalo i samotný závěr měsíce. Meteorologové zjistili, že podle dlouhodobých pozorování byl předvánoční týden neobyčejně bohatý na srážky, když jich spadlo až čtyřikrát více než činí obvyklý průměr! Nelze se proto divit, že řadu oblastí v republice zasáhly vánoční povodně. Také Odra protékající naší krajinou se silně rozvodnila, když hladina řeky dosáhla krátce až ke značce 180 cm v Jakubčovicích. V sousedních Loučkách chybělo jen velmi málo, aby voda dosáhla až k obydlím. I prosinec, stejně jako předchozí listopad, byl hodně bohatý na srážky (oproti normálu jich spadlo více než 135 %).

Nezvykle studené a deštivé jaro způsobilo mimo jiné špatné odkvétání u ovocných stromů a na podzim pak žádné nebo velmi nízké výnosy ovoce. Třešně dozrávaly

o 10 až 14 dní později nežli obvykle a na stromech jsme jich našli méně než obvykle, pokud vůbec nějaké byly. Některé velké obchodní řetězce využily nedostatečnou domácí nabídku a žádané ovoce dovezly ze zahraničí samozřejmě za „přiměřené“ ceny. Tak například za třešně dovezené z Itálie musel zákazník zaplatit 120 Kč za 1 kg!!! U višní byla již situace přece jen příznivější. Zahradní jahody sice krásně odkvetly, avšak dávaly u nás jen průměrnou úrodu. Jejich cena se na trhu příliš oproti loňsku nezměnila (80 Kč/kg). V lesích Oderských vrchů se vůbec nedařilo borůvkám, protože jejich vývoj negativně poznamenalo už zmíněné studené jaro. Ve vyšších polohách Jeseníků a Beskyd ale borůvky dozrály a objevily se na trhu. Podobně jako vloni postihly jarní mrazy zejména meruňky, které jsou na kolísání teplot velmi citlivé. Vinnou révu u nás napadla plíseň, takže úroda se rovnala prakticky nule. Dozrávající plody podléhaly rychle zkáze (zasychaly). Velmi tristní byly výnosy jablek, což se týkalo skoro všech odrůd. Pokud vůbec dozrály, byly plody velmi drobné a často i napadené různými škůdci.

I v letošním velmi špatném roce pro ovocnáře jsem zaznamenal jedinou výjimku: v případě jedné starší odrůdy jaderníčky, která byla doslova obsypaná plody! U hrušek byla situace o poznání příznivější především u pozdních odrůd. V posledních le-

tech i zimní odrůdy hrušek nevydrží delší uskladnění nežli do Vánoc, rychle změknou a podléhají hnilobě. V pálenicích - a to nejen v našem kraji - chyběla základní surovina potřebná při výrobě slivovice kvůli špatné úrodě švestek. Tato situace se samozřejmě odrazila nepříznivě na omezeném provozu pěstitelských pálenic.

Poněvadž letošní červen přinesl jen málo srážek ve formě ojedinělých přeháněk, mohla senoseč probíhat plynule bez větších problémů. Zelené píce narostlo přitom dostatek. Stojí za zaznamenání, že v tomto roce se objevilo mnoho mšic, a to nejen na zelenině. Tak se rozšířila slunéčka sedmitečná a asijská, jejich přirození nepřátelé. V pozdní fázi léta se v bramborových porostech přemnožila i mandelinka bramborová a také jiný škůdce, postrach zahrádkářů, hnědý, původně španělský slimák. Ti vylezli ze svých úkrytů teprve po vydatných deštích uprostřed léta. Počasí bylo příznivé i při pěstování dýní, pokud ovšem je nenapadli žraví slimáci. Je vidět, že mírné zimy posledních let náramně svědčí jiným nebezpečným parazitům (klíšťatům), jejichž přenos na člověka byl zaznamenán již 24. března! Je zajímavé, že vosy si letos stavěly svá hnízda spíše pod střechami stodol či kůlen, jako by věděly, že po suchém jaru bude následovat dosti mokré léto. Letos se urodilo také velké množství kaštanů. Většina včelařů neprožila příliš radostný rok. Studené jaro nepřálo brzké snůšce.

Také lípy kvetly letos jen krátce, takže je včely mnohdy nestačily opýlit. Významným zdrojem produkce medu zůstává řepka, která se pěstuje na velkých lánech. Lesní med vyznačující se výrazně tmavou barvou se v našem kraji letos neobjevil.

Zajímavý průběh měla letos houbařská sezona. Zatímco na začátku léta až do konce července se nedalo v lese „zakopnout“ o žádnou houbu /jedlou i nejedlou/, již okolo 10. srpna, když byla i lesní půda dostatečně nasycená vodou, začaly houby růst ve velkém množství. Objevily se nejen suchohříby, ale i bedly, kozáci a jiné letní druhy. Ale již po 20. srpnu dochází k určitému útlumu. Další krátký vrchol houbařské sezony nastal v polovině září a pak se již vyskytovaly stále méně. Ve druhé polovině října již nerostly. Zatímco počasí při červnové senoseči bylo neobyčejně příznivé, jak jsme se již zmínili, sušení otav v měsíci srpnu negativně poznamenaly časté lijáky. Trávu bylo možné sklízet až do poloviny listopadu.

Ve srovnání s předchozím rokem 2022 klesly hektarové výnosy u ozimého žita. Více se dařilo ostatním oziminám, zejména ozimému ječmeni. Jarní obiloviny (ječmen a oves) zaznamenaly pokles hektarových výnosů kvůli nepříznivému počasí. Ani ozimá řepka nepřinesla očekávaný výnos. Ani bramborům konzumním se nedařilo (na vrub nepřízně počasí lze přičíst jejich pozdější výsadbu).

Legionářský deník Aloise Kurovce – pokračování

upravil Josef Vlček

Rotní hudba nám často zpříjemňuje fádni chvíle a hrává denně buď v kanceláři nebo přímo u čet, které jsou nyní dosti pohromadě! Dostávám zásilku peněz od Mařky za poslanou knihu /jedná se o bývalou zaměstnavatelku Marii Lariovnu Drdlovou, u které na statku v Bělím Koloději pracoval před odjezdem na frontu/. Mrazy jsou nyní veliké, též hodně sucha. Po večírku u Boroveckého, když nálada byla hodně veselá, se na druhý den konala přehlídka pluku francouzským plukovníkem Larisem přímo v Baryševce.

25. 1. 1918 přichází rozkaz k odjezdu do smutně proslulé Darnice, kde máme hlídat intendantské sklady jihozápadní fronty. V noci odcházíme z Vošimovky, vesničané se s námi smutně loučí, protože na nás přivykli. Do Darnice přijíždíme v 10 hodin dopoledne a stěhujeme se do letních nemocničních baráků, prakticky zařízených z tenkých destiček. Hlídá se tady tábor zajatců, neboť se zde nachází právě asi 13 000 zajatců, mimo to se musí hlídat také intendantské (zásobovací) sklady. Život v Darnici plyne v samé rozvrácenosti, kolem nás se odehrávají boje Ukrajinců, kteří bojují za samostatnost. Proti nim postupují od Charkova a Poltavy bolševici, kteří chtějí centralizovat veškeré ruské území. Odehrávají se jen krátké boje, Ukrajinci (zvaní také hajdamaci) ustupují rychlým tempem ke Kyjevu. Regulérní bolševická armáda přichází, je dosti disciplinovaná a spořádaná. Bolševici dobývají za 14 dní Kyjev, ve dne i v noci hřmí děla.

V Kyjevě se právě nachází profesor Masaryk, obáváme se o jeho život, spojení se udržuje prostřednictvím tajných kurýrů. Ve Slobotce zabili několik našich bratrů. S několika spolubojovníky jsem tam byl vyhledávat mrtvolu našich hochů. Viděl jsem hotové popraviště, kupy mrtvol byly naházeny v lese, většinou jen ve spodním prádle nebo úplně nahé. Denně se tam chodí dívat spousta lidí, kteří vidí úžasné divadlo, když psi nebožtíky postupně ožirají. Přivezli jsme tři mrtvolu našich bratrů, z nichž bylo možné poznat pouze podporučíka Dvořáka. Odjíždí pátá rota do Kyjeva, aby tam posílila 11. rotu. Situace okolo nás je velice nejasná, naši velitelé Svoboda a Král stále s bolševiky vyjednávají. Nesu dopis od Krále veliteli fronty Grigorjevovi, který hrozí, že proti nám vystoupí. Hmotné poměry jsou velice nepříznivé, máme málo chleba a špatnou výstroj, a proto nálada klesá pod mravní úroveň, protože v noci se krade ve skladech. Přicházejí zprávy o postupu Němců na Ukrajinu, takže naše první divize ustupuje.

U podporučíka Boroského jsem byl na tarokové partii, domů jsem se vracel pod obraz! Poměry se stále horší, vyváží se materiál ze skladů artilerických i intendantských. Z fronty přijíždějí ešalony, předávají nám také nějaké věci.

Mimo jiné se velice levně draží koně. Všude vidíme zmatek a chaos. Naše 1. divize přichází ke Kyjevu, zatímco 1. záložní divize jede přes Slobotku a Darnici na Borispol. Při průchodu části naší 1. divize Kyjevem máme přece jen povznesenou náladu, když hraje hudba. Kyjev se narychlo evakuuje, protože Němci stojí před městem. 1. března se odehrává boj u Slobotky, naši mají stále obsazený pravý břeh Dněpru, bolševici utíkají pryč.

Dne 2. 3. v sobotu o třetí hodině odpoledne jdeme pěšky směrem k Borispolu. Němci totiž překročili Dněpr a obsazují nádraží. Bolševici za sebou strhli most a náš vlak zůstává vzadu, a proto se rychle opravuje dráha. Ještě dopoledne jsem sehnal párek koní, když se rabovaly sklady. Odpoledne už velké množství zásob neseme s sebou. Mnozí cestou zahazují cukr, různé konzervy, látky a jiné věci, poněvadž pochod unavuje. Každý odhazuje, co se mu zdá být zbytečné, věci padají do bláta, protože cesta je dosti špatná a povozy jsou přeplněné. Nocujeme v Alexandrovce a koně jsou zde zabrány většinou pro 1. záložní pluk.

V noci konečně přicházíme do Borispolu a ještě během cesty jsme stihli rekvírovat nějaké povozy. Blízko Borispolu po nás někdo střílí. 3. března z Borispolu odcházíme, všichni jsou již unaveni. Cesta přes městečko je vcelku obstojná, avšak hned za ním jsou pole úžasně blátivá. Patrony skládáme za drahou do příkopu. Povozy pak nocují ve Vlasovce. Já jedu po dráze tak, že s ostatními bratry tlačíme vagon po kolejích a přespíme velmi unaveni v Baryševce. rozbijíme jeden z povozů a získané konzervy spolu s plachtou posíláme do Vološimovky. Druhý den (4. 3.) odjíždíme přes Břežany, cesta se zlepšila, leží na ní místy sníh, místy zase bláto. Nocujeme u Prejaslavi na rozkradeném hospodářství. Kdysi to byl pěkný velkostatek, dnes je všechno rozbito. Odpoledne náš ústup pozoruje německé letadlo. 5. března procházíme Prejaslaví, kde střílíme holuby. Odpoledne jsme zrekvírovali vlak, náš 2. prapor nasedá. Musíme ještě naložit i 8 koní a dva povozy, do jednoho vagonu dáváme pouze krmivo a konečně večer odjíždíme. 7. 3. se nacházíme už v Grebjonce, kde se zase rabují rakouské sklady a přitom ničíme pušky.

10. března 1918 přijíždíme do Poltavy na válku. Pozorujeme, že město se horečně připravuje na válku. Spousty mladých chlapců, oblečených do nových uniforem, nasedají do připravených ešalonů (vlaků), které je dopraví na frontu. Zdržujeme se ve válečných kuchyních a přitom se vedou jednání s bolševiky, aby nám byl povolen odjezd dále na východ. Konečně bolševici souhlasí, a tak jedeme dále směrem k Charkovu. Mezitím se vedou boje s Němci v okolí Bachmače, a proto ani Charkov a ani Bachmač nepřijímají. Jedeme tedy zpět směrem k Bělgorodu. Jedu napřed do Bělého Koloděje a zjišťuji, že se tam hodně zhoršily poměry, když zavraždili ředitele tamějšího závodu.

Dostáváme zprávy, že naše ešalony jedou přes Volčansk na Kupjansk. V neděli 17. 3. z Bělého Koloděje odjíždíme do Kupjansku společně s divizní pekárnou, avšak ve 2 hodiny odpoledne, když dorazíme do cíle, zjistíme, že náš ešalon mezitím odjel. Stala se mi nepříjemná věc, když jsem si cestou rozbil na střelce čelo. Jedeme tedy s pekárnou 1. divize dále do Pemzy, kde se redukuje ešalony a s bolševiky se vyjednává o odevzdání zbraní. 23. 3. jsme v Pemze! Město je dosti úhledné, leží na svahu, nachází se zde zajatecký tábor, kde jsou internováni převážně Maďaři. Ve městě je vidět hodně důstojníků, a přestože prožívají právě výstřednosti různých bolševických komisařů, mohu navštěvovat

I zdejší divadlo, které je v provozu. Zpustlá mládež vesele prodává „bílej cukr“ (opium), je vidět, že kvůli válce klesáme stále hlouběji.

Dne 2. 4. vyjíždíme z Pemzy dále na východ. Naším cílem je Vladivostok. Přijíždíme do Kuzněcka, kde se nám podaří uskutečnit výměnu botů za cukr. Všude ale panuje nedostatek potravin. Na několik dnů jsme nuceni se zastavit ve stanici městečka Cizraň, kde můžeme chodit i do kina. Ve vzduchu je již cítit jaro. Proti bělogvardějcům vyjíždějí z městečka vojenské vlaky s krasnoarmejci. Vojáci při odjezdu střílejí, k tomu vyhrává zajatecká kapela. Konečně po několika dnech jedeme zase dále. Mimo jiné přejíždíme řeku Volhu po velkém mostě, který má jedenáct oblouků.

Z MÉHO ŽIVOTA – pokračování

Vladimír Rambossek

Mnichovice (1993–2018)

2008 – z dopisu bratrovi Jendovi

Čas plyne dál, nedá se zastavit. Je to vlastně dobře, že člověk ho zastavit nemůže. Představ si, že by zůstal stát, mimina by stále byla mimina, moje vnučka Anička by byla stále v první třídě, nerodily by se další děti. Lidé by se začali kvůli času hádat; jeden by ho chtěl zastavit, druhý zase ne, a ještě by proto vyhlásili válku. Tak je dobře, že nikdo nemá tu moc poroučet času. Sice takové tendence a hesla dříve byla, že poručíme dešti a větru. Vlastně nikdo přesně neví, co to je ten čas. Pojem „čas“ vymyslel člověk. Kdybych se zeptal mého kocoura Múrka, co je to čas, kdyby ovšem Můrek uměl mluvit, tak myslím, že by mně nerozuměl. Říká se, že čas běží, ale nikdo neviděl, že by měl nožičky, říká se, že plyne jak voda, ale ani to správné nebude. Vodu můžeme zastavit přehradou, ale čas, pro ten žádná přehrada neexistuje.

2008 – z dopisu bratrovi Jendovi

Kdysi jsem bydlel na Vsetíně, ale odstěhoval jsem se před dávnými léty. Dnes mohu vyjet na občanský průkaz do Polska, Slovenska, Rakouska, Německa a případně i dál do Francie a Řecka, skoro do celé Evropy. Pozor – do celé Evropy? Nikoliv! V srdci Evropy je jeden stát, spíš království, které tu Šengickou dohodu o zrušené hranic nepodepsalo. Je to království Jeho Veličenstva Bolka Velikého, jednomyslně zvoleného králem Valašska na furt. Co dělá tento král? Z televize a tisku se dovídáme, že furt jezdí na koňovi kolem svého fojtství a nemá čas tu Šengickou dohodu podepsat.

Tak si představuju, jak by asi vypadala moje cesta z Čech na Vsetín: najedu na dálnici D1, jedu do Brna, odbočím na sever, jedu do Zlína a dále na Vizovice. A tam to začne. Před Vizovicema mě zastaví dva chlapi jak hora, že sů královi biřici. Ptám se, co má být? „Eném sa moc neptaj a ukaž, že máš pas s povolením ke vstupu do království krále Bolka Velkého.“ Pravím jim: „Tož chlapi neblbněte, dyť máme v celé Evropě ten Šengický prostor.“ Oni na to: „Tož může být, že v celé Evropě, ale tady né. Tady je Valasšské království a náš král žádnů takovů vyhlášku nepodepsal. Až to podepíše, potom ťa pustíme.“ Ptal jsem se, kdy to podepíše? „Tož to my nevíme, fčil nemá čas, učí sa rajtovat na koňovi. Má zas hrát v pohádce jakéhosi krále, musí jezdit na koňovi a nesmí spadnúť.“

Také jsem jim pravil, že jsem kdysi bydlel na Vsetíně, jestli by mě tam nemohli pustit, že tam mám hodně známých. Ptali se mě, koho například a já si nemohl rychle vzpomenout, jen na Čunka. Oni na to: „Toho zná každý aj z Prahy a nemusí být ze Vsetína.“ Pak se spolu ještě radili, až jsem jim řekl, že je

jistě z toho stání u cesty bolí nohy, jestli bychom ten problém nemohli jít řešit do nějaké hospody. Oni že jsou ve službě, „ale když nám nějaků tu Mátonku zaplatíš, tak to bysme mohli“. Zavedli mne do jednoho restaurantu a poručili si každý jednu Mátonku, že jsou ve službě. Já si dal káfé a pravím: „Ogaři a nemáte hlad?“ „No, tož něco bysme pojedli.“ Pravím, „Vyberte si, co chcete, já to platím.“ Oni si vybrali, a když pojedli, dali si pivo, to se musí na trávení. Pak si objednali každý jeden kalíšek slivovice, pravda ten větší, a řekli: „Ať žije náš král Bolek Veliký“ a hodili to do sebe. To bylo na počest našeho krále. Když jsem zaplatil, pravili: „My s tebou pojedeme až na kopec Sirákov a budeme ťa bránit, kdyby tě přepadli nějakí zbojníci.“ Na Sirákově se se mnou rozlúčili a šli si ještě na chvíli sednout do té hospody, aby si odpočali. Mají to ti chlapi dnes těžkou službu za toho valašského krále. Pak jsem pokračoval na Vsetín.

23. února 2008 – historický exkurz

Při bližším studiu našich historických a předhistorických materiálů jsem mezi řádky zjistil mnohé. Taková kněžna Libuše, ale nemyslím tu Podvalovou, co zpívala v Národním divadle, tak ta to měla těžké; nemaje bratra, padlo na ni břímě královské vlády. Ale ona se z toho duševně nezlomila, jak někteří současní poslanci a senátoři. Přesto, že muži reptali, vzájemně jí nadbíhali a někteří i na billboardech psali hanlivá hesla jako „Hanba mužům, kterým žena vládne“ a ještě horší, neklesla a s hrdě zvednutou hlavou prohlásila: „Já si najdu otce svých dětí sama! A bude to charakter, který umí pracovat, nedá se zkorumpovat a ani jinak podplatit.“ Hledala manžela, který bude ekonom, manager, vládce a také vojevůdce, který dokáže ubránit svou zemi. Přestrojená za chudou bezdomovkyni objížděla Libuše na koňovi své království, lidé ji nepoznávali, při setkání jí dávali almužny nebo nechali přespát někde v seníku. Ona však bystře sledovala, jak hospodaří na svých dvorech, jaké mají výnosy obilí, řepky olejky, bramborů, salátu, kolik medu z včelích úlů. Tak objevila jednoho sedláka, který byl podle ní nejlepší, navíc byl stále svobodný. Často se u jeho pole zastavovala, i jeho statek si prohlédla a jako muž se jí také líbil, občas s ním prohodila několik slov a její kůň se na jeho žírné louce šťavnaté trávy popásl.

Proto jednou svým kmetům a poradcům řekla: „Vemte mého koně, knížecí roucho a nějaké dary pro budoucího mého manžela a sobě také nějakou svačinu, ať po dlouhé cestě nemáte hlad a žízeň. Zítra skoro ráno, jak vystoupí slunce na obzor, necht' jsou všichni mí poddaní u mne na Vyšehradě. Já provedu věštbu velikého města, jež slouti bude Praha.“ Ještě dodala, že jiné národy, kterým se špatně vyslovuje „h“, jež mohou nazývat Praga. Ráno provedla věštbu a pak lidu sdělila, že už nebude sama, že právě odchází delegace, která

jí přivede manžela a jim nového knížete. S vedoucím poslem výpravy ještě prodiskutovala podrobnosti cesty; chtěl adresu nového knížete, ale bylo mu sděleno: „Pusťte volně mého komoně, on vás povede. Toho, ke komu vás přivede, se zeptejte, jestli se jmenuje Přemysl.“ Poslové tak učinili, oráče na poli našli, dary mu daly a oblíkli ho do královského roucha, poklonili se mu jako novému knížeti, vzdali mu hold a provolali: „Ať žije náš nový kníže Přemysl Oráč hurá, hurá, hurá!“ Pak každý vystřelili na jeho počest deset okovaných šípů směrem od Přemysla (střelný prach tehdy ještě nebyl). Potom, jak je dobrým staročeským zvykem, připíjeli knížeti na zdraví. Přemysl, protože si byl vědom dějinné odpovědnosti, pil málo. Věděl, že tu opilou partu vyslanců musí dovést zpátky na Vyšehrad. Ještě že byli všichni na koních, tak mohli ty, kteří byli společensky znaveni, na koně uvázat. Cesta zpátky jim však trvala dvakrát tak dlouho. (Poznámka historika: Přemysl s nimi šel ochotně, protože Libuše mu při častých schůzkách vyjevila, že není bezdomovkyně a že pro něho časem pošle.)

František Ženíšek, Poselstvo našlo Přemysla Oráče na poli, on s kravami oral

Když se přiblížili k hradu, trubač zatroubil na lesní roh třikrát národní fanfáru a z Vyšehradu se ozvalo nadšené: „Ať žije náš nový kníže!“ Brzy vstoupila výprava za hlasitého volání poddaných na hrad, každý chtěl vidět, jak nový kníže vypadá. Zvláště ženy hodnotily, jakého ženicha si Libuše vybrala, a většinou hodnotily dobře. Pro některé byl vzorem muže – statný, urostlý, svalnatý, na koni si také byl jistý. Sice se našly některé, které ho pomluvily, že by od něj pes kost nevzal, ale to byla závist. Zase jsem si vzpomněl na náš parlament a tu volbu prezidenta, zkrátka dějiny se opakují. Už nebudu dál pokračovat, protože bych s těmi příklady z dějin ani za týden neskončil. Co z toho ale pro

nás plyne? Že i slabá, ale moudrá žena si dovede bez rádců poradit. Ona věděla, že jméno svého nasávajícího nesmí prozradit, že by ho někdo mohl odstranit, proto do poslední chvíle bojovala sama a věděla, že má-li dále vládnout, potřebuje k tomu muže a musí mít nějaké potomky. Byla to statečná kněžna.

20. května 2008

V předvečer 1. máje se v Mnichovicích pořádá pálení čarodějnic, to na Valašsku moc nevedeme. Lidé dělají na zahradách ohně a staví vatry, letos postavili 11 m vysokou, ale před asi dvěma lety měla 18 m a byla prý největší v celé republice. Šárka s rodinou sem jezdí na víkendy, vnuci už méně, mají své kamarády a jiné zájmy. Vojta chodí do poslední třídy gymnázia a koncem měsíce maturuje, přihlásil se na nástavbu počítačové grafiky a nyní navštěvuje přípravný kurz. Martin chodí do prvního ročníku SUPŠ, obor dřevořezba, hodně tam kreslí a modelují z hlíny, škola se mu líbí. Anička chodí ještě do školky, ale po prázdninách nastoupí do první třídy. Abych popsal všechno, tak ještě mají kočičku Lízu, ta nemá ani rok.

Šárka se přestěhovala do Jiřského kláštera na Pražském hradě i s celou sbírkou 19. století a před týdnem slavnostně otevřeli novou expozici. Byl jsem na zahájení, a jak jsem čekal na Šárku, tak jsem viděl všechny návštěvníky včetně pana prezidenta, který chodí na vernisáže velkých výstav. Čekal jsem, když je to v klášteře, jestli nepříjde i arcibiskup nebo za stranu lidovou pan Čunek ze Vsetína, byl bych mu zamával. Ale nepřišel nikdo.

V zahajovacím projevu byly mimo jiné uvedeny osoby, které se na projektu podílely: dr. Blažičková-Horová, arch. Hora, dr. Leubnerová a vedoucí instalací čtyři Jiří Leubner. Pan prezident pak měl poznámku, že se asi jedná o rodinný podnik. Bylo tam hodně lidí. Výstava je v přízemí a v patře, obešel jsem jen první patro. Je toho hodně, ale Šárka tvrdí, že je to jen malá část sbírky, větší část je v depozitářích.

28. srpna 2008

Doma jsme si nechal nainstalovat větrání domu s rekuperátorem, který slouží k odvlhčení bytu, s čímž mám potíže, neboť zde není žádná izolace proti zemní vlhkosti. Najatá firma provrtala otvory ve zdech o průměru 13 cm a hlavně při tom vyráběla hodně jemného prachu. Co šlo, jsem zakryl foliemi. Nainstalovali potrubí a v kotelně rekuperátor. Potom jsme s Vojtou provedli příslušnou elektroinstalaci a Vojta potřebné zednické práce. Byl šikovný, nahazoval omítku a pak natahoval štuk. Z těch zednických úprav jsem měl obavy, protože já to moc nedovedu. Zedníky na opravu omítek jsem nesehnal, v létě mají fušky, ale Vojta to nakonec provedl dobře. Šár-

ka s Aničkou, Martinem a Jirkou byli zatím na dovolené ve Francii, a když přijeli, hned měli práci. Jirka maloval, pomáhal mu Martínek, během týdne to bylo hotové. Šárka uklízela, já jsem měl občas také co dělat. Anička nás kontrolovala, v pondělí jde do 1. třídy. Takže chalupu mám vymalovanou a doufám, že to nyní dlouho vydrží. Včera všichni odjeli do Prahy i s kočičkou Lízou. Myslím, že s adaptací na tom bude nejhůře Líza; tady měla svou bodu na dvorku, domů si chodila otevřeným oknem, kdy chtěla, a občas přinesla ukázat i živou myš. Na Vinohradech v bytě myši nemají.

28. září 2008 – z dopisu spolužákům do Stříteže

Minulý rok jsem setkání s vámi nestihl, protože jsem si zlomil nohu. K úrazu došlo na zahrádce, když jsem uklízel hadici, upadl jsem a zlomil si krček kyčelního kloubu. Operovali mne v Říčanech, až jsem byl schopen samostatného pohybu s berlemi, vrátil jsem se domů. Dcera za mnou občas dojížděla, obstarala nákupy a zařídila dovoz obědů z místní školní jídelny. Je to nová služba, která rozváží obědy důchodcům, strava mně vyhovuje, není ostrá a jsem s ní spokojen. Ale trvalo to devět měsíců, než jsem se naučil znovu chodit bez hůlky, nyní si už nákupy dělám sám i všechny potřebné návštěvy lékařů v Mnichovicích, Praze nebo v Benešově vlakem zvládám.

Mám vnučku Aničku v první třídě, a tak jsem si vzpomněl, jaké to bylo, když jsem začal já chodit do první třídy. Jejich čítanka vypadá jinak a mají i sešity s předepsanými písmenky, do kterých píší. Nemají pera, která by dělala kaňky a už ani neví, co je to kalamář. Elektrické osvětlení je pro ně samozřejmostí, jako by existovalo aspoň od doby Praotce Čecha. Za nás elektrické světlo nebylo, zrovna tak topení ve třídách. Paní školníková před vyučováním zatopila, nanesla uhlí a paní učitelka si přikládala sama. Pro obec bylo velkým pokrokem zavedení telefonu. Zrovna tak to bylo s rádiem. My jsme ho neměli, ale dědeček měl rádio na sluchátka, tak jsem si tam někdy šel poslechnout, jestli opravdu je něco slyšet. Jak byl zaveden elektrický proud, tak se všechno změnilo a tyto předměty jsou dnes už jen muzeálními kusy. Jako kluci jsme četli vědeckofantastické knížky, hlavně Juliuse Verna, ale

i ostatní. Hodně věcí se tam předvíдалo, ale počítač, tranzistor, mobilní telefon, družici, internet nebo proudový motor letadla se tam neobjevil. Také nikdo nepředpověděl digitální záznam zvuku a obrazu. Dvojková číselná soustava v matematice byla známá, ale nikdo nepředpokládal, že by k něčemu mohla být. Během našeho života, tedy od roku 1929 a ještě tak padesát let předtím, došlo k převratným objevům ve fyzice, které změnily náhled na fyziku a její využití a s tím i náhled na svět i celý vesmír. Ještě kolem roku 1900 jsme si mysleli, že jsme sami v naší hvězdné soustavě, které říkáme galaxie.

Myslili jsme si, že sami plujeme prázdným vesmírem, který je nekonečný, že jsme jedineční a jediní myslící tvorové vesmíru.

V prvním desetiletí 20. století pracovala nějaká Henrieta Swan Leavittová (1868–1921) jako dobrovolnice v Harvardově hvězdárně, spadající pod Harvardovu universitu v Massachusetts. Henrieta se zabývala měřením vzdáleností hvězd a ostatních objektů ve vesmíru a s použitím nových fyzikálních metod dokázala, že mlžné objekty, o kterých se myslelo, že jsou součástí naší galaxie, jsou tak vzdálené, že leží již mimo naši galaxii, jsou to další vzdálené galaxie. To byl velký pokrok v poznávání vesmíru. Zprávu o svém objevu předala řediteli hvězdárny, který byl však zaneprázdněn, a tak ji odložil a dostal se k ní až později. Když si uvědomil, jak důležitý poznatek o vesmíru má v ruce, okamžitě napsal žádost o udělení Nobelovy ceny pro Henriettu, a protože potřeboval další podrobnosti, nechal pro ni poslat. Dostal však odpověď: Henrietta zemřela na rakovinu. Žádost byla zrušena, protože Nobelovu cenu mohou dostat jen živí. Práce Henrietty však pomohla k dalšímu pokroku ve výzkumu vesmíru.

S rozvojem dalekohledů a nových fyzikálních metod měření se zjistilo, že takových galaxií existují miliony. Některé jsou menší, jiné větší a naše sebevědomí muselo poklesnout. Nejsme zde – my myslící tvorové – sami, ale na milionech planet musí být další živé bytosti. Představte si miliony galaxií a v nich miliardy hvězd a mezi nimi hodně hvězdných soustav jako je ta naše sluneční. To byl velký zlom ve fyzice vesmíru.

Stejně můžeme uvažovat o dalších objevech ve fyzice, které nastaly za dobu našeho života nebo o málo let dříve. Ještě kolem roku 1900 si čelní fyzikové mysli, že všechny zákony fyziky už známe a moc nového už se nedovíme. A zakrátko byla objevena radioaktivita, rozpad atomů a pak přišel nějaký pan Planck, který zjistil, že nejen hmota se skládá z malých částíček, ale také energie je tvořena kvanty – částíčkami energie. Na základě toho muselo dojít k zásadní revizi celé vědy o fyzice a vznikla kvantová fyzika. Je zajímavé, že ze začátku ani Max Planck (1858–1947), který vypočítal nějakou kvantovou konstantu, si nebyl jist, zda tyto jeho úvahy jsou správné. A po něm přišel Einstein, který do ní zasáhl podobně. Zmínil jsem jen dva fyziky, ale byly jich stovky, každý další stavěl na znalostech svých předchůdců. I ten Watt, který dávno předtím zkonstruoval první použitelný parní stroj, vycházel ze znalostí a pokusů svých předchůdců. Všechny velké vědecké poznatky však vznikly během posledních dvou století, a to jak ve fyzice, astronomii, biologii, tak genetice, a ty poslední hlavně po roce 1900.

V souvislosti s fyzikou jsem si vzpomněl na naši školu. Zpěv a biologii nás učil pan ředitel Bouchal, já měl rád fyziku – určitě i díky dědečkovi Konrádovi,

který mne do ní od mala zasvěcoval, ale ve zpěvu jsem moc dobrý nebyl. Je to už dávno, vzpomínky se občas samy objevují, na něco si už nevzpomenu.

Tak jsem se rozepsal, možná už u toho někteří podřimují. Přeji všem hodně zdraví v rámci možností daných nám naším věkem.

Podzim 2008 a výlet do Spálova a na Vsetín

Na podzim byl opět z Mnichovic odstartován pochod po stopách kocoura Mikeše. Chodí se po trase, po které z domu v Hrusicích utíkal kocour Mikeš, když babička rozbil krajáč mléka. Porobnosti najdete v knížce o Kocourovi Mikešovi od pana Lady. Uměl mluvit a byl celý černý. Mám také kocoura, je to můj kamarád a hospodaříme v Mnichovicích sami. Je také černý a snažil jsem se ho také naučit mluvit. Nemuselo by to být spisovně, aspoň něco, ale bylo to marné. I naší Anička to bylo divné, když byla malá, a my jí říkali, že náš kocourek Můrek je o rok starší než ona, tak se ptala, proč už nemluví. Tak zkrátka, kocour Mikeš mluvil, náš Můrek nemluví. Ted' už je Anička velká a jak tu byla posledně, tak mně předvedla, že už umí i nějaká písmenka. Ve škole se jí líbí, mají hodnou paní učitelku a měli

i besídku, kde tančila muchomůrku. Martin chodí do druhého ročníku na SUPŠ na Žižkově, je spokojený, v dílně modelují a pak podle toho vyřezávají ze dřeva, chodí do školy rád. Vojta, skončil gymnázium, na grafickou školu se nedostal, ale říkal, že se o to pokusí další rok. Hledá si práci, ale nyní dělá manipulantu v Národní galerii. Šárka má stále dost práce, musí napsat průvodce novou expozicí, ve kterém budou popsány vystavené obrazy a sochy, včetně životopisů autorů. Přípravuje také reprízu výstavy malíře Wilhelma Riedla do Oblastní galerie v Liberci. Riedl pocházel z Jizerských hor.

25. až 28. října jsem byl na na Vsetíně, jeli jsme se Šárkou a Aničkou autem, cestou jsme se zastavili na zámku Čechy pod Kosířem, kam jezdil Jo-

s bratrem Jendou na hřbitově ve Spálově

dům rodičů ve Spálově dnes

sef Mánes, a pak také ve Spálově. Navštívili jsme bratra Jendu, zastavili se na hřbitově a sjeli se podívat i k Maria skále k Odře. Druhý den jsme ještě s Radimem jeli na valašské hory – vysokohorskou cestou na Kohůtku, kde jsme si dali na oběd halušky a potkali sousedovic Marcelka z Rybníků, pak se prošli po Karlovicích až k dřevěnému kostelíku a potom vyjeli na Soláň. Stavili jsme se u jasanu za babičkou i u Hofmanů, ale Marcela neměla moc času,

u jasanu na Soláni

Hofmanovi na Soláni

a pak na Čartáku v nové zvonici. Potom jsme sjeli do Rožnova, ale do skanzenu jsme se nedostali, zavírají už ve čtyři hodiny. Kolem přehrady Bystřičky jsme se k večeru vrátili na Vsetín. Další den jsem už jel domů vlakem, Šárka se ještě zdržela na Vsetíně a pak pokračovala přes Javoříčské jeskyně do Poličky.

27. února 2009 – z dopisu spolužákovi Aloisu Bayerovi

Tak se mně zdá, že čím více roků máme, tím rychleji běží čas. A naše operační paměť – to je u počítačů ta krátkodobá, nám již nechce sloužit. Chceme-li si něco zapamatovat, musíme si to několikrát opakovat, a ještě není jisté, že to víme. Asi proto se častěji vracíme k té dlouhodobé paměti – u počítačů je to ten hard disk, a tak se nám často promítají vzpomínky na události, které jsme kdysi prožili. Někdy na ty dobré, jindy na špatné, ale nelze si vybírat, přijdou samy. Například, co jsem měl včera k obědu, si nevzpomenou, ale nějaká událost před půl stoletím se mi vyjeví, když se něco podobného přihodí. Nebo potkám někoho, kdo mi někoho připomíná, i když ten náš člověk už třeba nežije. To je naše paměť; má určitou setrvačnost a vybírá si

sama, co z našeho života uloží a nedá si poroučet. Kolikrát bych si potřeboval vzpomenout na určitý děj, ale již si nevzpomenu.

Došel jsem k názoru, že se stále častěji zaobírám vzpomínkami na minulost. Prožili jsme doby příjemné, ale i těžké a zlé. Prožili jsme válku a pak období tvrdého režimu, byť každý trochu jinak. Abych zaměstnal své myšlení a stále se nevracel k minulosti, jak to v našem věku bývá, začal jsem se zabývat fyzikou, astronomií a dějinami těchto oborů. Tam je spousta nových poznatků a dnes vychází mnoho literatury, která přijatelnou formou nové objevy vysvětluje. Zkrátka, fyzika je dobrodružství a jsou tam věci, které ani v té nejlepší detektivce nenajdeš. Tak místo vzpomínání se snažím o nové poznání světa prostřednictvím fyziky, jejíž zákony nevymýšlí člověk, ale jsou dány přírodou, člověk se je jen snaží objevit, pochopit a popsat.

Ve fyzice zjistíš, kolik věcí bylo už dávno objeveno, ale nebylo je možno realizovat nebo dokázat proto, že tehdy ještě nebyly potřebné materiály a technologie k jejich uskutečnění, nebo oficiální představitelé států nebo církví si to nepřáli. Tak byly zapomenuty a za dlouhý čas znovu objeveny. Například parní turbínu, která dnes v elektrárnách pohání generátory na výrobu elektrického proudu, v podstatě jako hračku či atrakci sestrojil kolem roku 100 našeho letopočtu matematik z Alexandrie Heron. Ale trvalo to téměř 2000 let, než byla znovu objevena a na její výrobu byl již dostupný materiál a technologie (obráběcí stroje). Až v roce 1883 byla postavena první provozuschopná parní turbína švédským inženýrem Gustafem de Laval. Nebo některé objevy v astronomii. Dříve se pokládalo za samozřejmost, že Země je středem vesmíru a Slunce s planetami obíhají kolem ní. Ale již ve starém Řecku Aristarchos ze Sámu kolem roku 280 před n. l. na základě svých pozorování prohlásil, že Slunce je středem vesmíru a Země s planetami kolem něho obíhají. Ostatní jeho názor nesdíleli a než se k němu mohli lidé přiklonit, trvalo to dalších 1500 let. Znovu to dokázal až Koperník roku 1543, mezi tím církev některé hlasatele tohoto názoru jako kacíře upálila.

V podstatě objevy ve fyzice, astronomii a chemii spolu souvisí, tyto obory jsou svými zákony úzce provázané. Také se tam objevuje jméno vědce, který měl stejné příjmení jako ty, jen se jmenoval Adolf. Byl to vynikající německý chemik a profesor. V té době existoval spor mezi dvěma skupinami chemiků. Všeobecně se uznávalo, že látky jsou dvojího druhu: organické a neorganické. Tvrdilo se, že látku organickou může stvořit jen živý organismus, živočich či rostlina a nelze ji vyrobit uměle. Druhá skupina tvrdila, že obě látky lze vytvořit uměle, chemicky. Dnes víme, že všechny lze vyrobit jako sloučeniny z různých prvků.

A právě jeden z důkazů této nové teorie podal chemik Adolf Bayer, který vyrobil roku 1878 umělé indigo. Do té doby se tato vzácná látka získávala pouze z chobotnic a sloužila k barvení látek v textilkách. Bayer pak zpracoval teorii pro výrobu nových chemických sloučenin, kterou využil belgický chemik Leo Baekeland a roku 1908 vytvořil první umělou hmotu použitelnou v průmyslu, nazvanou bakelit. Byla pevná, odolná povětrnosti a při ohřátí neměkla. Stala se na dlouho nejrozšířenější umělou hmotou na celém světě, jistě ji také pamatuješ – vypínače, zásuvky, krabice atd. Dnes již jsou jiné plasty.

urychlovač částic v CERNu

To bylo něco z historie fyziky a chemie. V současné době jde vývoj a výzkum velmi rychle kupředu a každým rokem přibývají desítky objevů a také jejich využití. Byla vybudována nákladná mezinárodní výzkumná centra, k jejichž financování se sdružují různé státy. Nejvýznamnějším evropským centrem je ženevský CERN. V současné době zde dokončují největší urychlovač na světě, sloužící k výzkumu podstaty světa, mikročástic. Když jsme chodili do školy, tak nejmenší částicí byl atom tvořený shlukem protonů a neutronů s obalem elektronů. A tvrdilo se, že nic menšího neexistuje. Dnes víme, že těch malých částic je mnohem více a objevují se stále menší, že část hmoty se může změnit v energii a obráceně, přidáme-li hmotě energii, její váha vzroste. Nebo jestli se setkají dvě částice, jedna bude hmota a druhá antihmota, že spolu explodují, hmota zmizí a zůstane po nich energie. Vypadá to jako pohádky, ale je to skutečnost ověřená experimenty.

Nakonec nám to potvrdí i chod atomové elektrárny, která takovým způsobem vyrábí energii, a kde se štěpí atomy uranu. V současné době se v jižní Francii v Cadarache za mezinárodní účasti buduje laboratoř nazvaná ITER, která vlastní reaktor typu TOKAMAK a zkouší, jak moc je reálně vyrábět energii z vodíku. Vodík se vyrobí elektrolýzou z vody a pak při teplotě asi 150 000 000 stupně dojde k jeho sloučení (spálení) a vzniká tak energie. Říká se tomu fúzní termojaderná reakce. Sloučením dvou atomů vodíků v atom helia se uvolní vazebná energie. Stejná reakce probíhá na Slunci. Stavba teprve začala a odhaduje se, že první uskutečněná reakce může být tak za deset let, pokud vše dobře proběhne. Teprve potom se začne stavět první fúzní elektrárna. Toto zařízení má proti štěpné uranové reakci výhodu, že nevzniká žádný radioaktivní odpad. Je to dobrý výhled, ale my se toho už nedožijeme. Bydlíš v Hranicích a takové město s továrnami a cementárnou může mít ve špičce potřebný výkon asi 20 000 kW. Fúzní elektrárna pro vaši potřebu by měla roční spotřebu paliva 280 litrů mořské vody a 10 t lithiové rudy. Kdyby se jednalo o parní elektrárnu, tak by spotřebovala asi 1 500 vagonů hnědého uhlí.

Také vesmírný výzkum jde dál, jsou nové dalekohledy a metody, jak zkoumat vesmírné prostory nejen v naší galaxii, ale i za ní. Nyní je módou vyslovovat prognózy o tom, zda mimo nás jsou ve vesmíru další živé bytosti podobné člověku, které jsou schopny myslet a vyrábět potřebná zařízení. Jsem přesvědčen, že jsou. Vždyť jen v naší galaxii jsou miliardy hvězd a mezi nimi mnohé, které mají planety s obdobnými podmínkami, na kterých by mohl vzniknout život. A to uvažujeme jen o naší galaxii a těch galaxií jsou miliardy. Je však nepravděpodobné, že se s některou civilizací setkáme. Jsou velmi daleko, maximální cestovní rychlost světla je daná a jen na neblížší hvězdu letí světlo 4,5 roku, navíc žádná reálná raketa tuto rychlost nedosáhne. Někaké nadsvětelné rychlosti, jak se uvádí ve filmech, jsou jen pohádky.

Ještě bych se chtěl zmínit, odkud čerpám ty zajímavosti o fyzice a astronomii. Dnes vychází hodně knih, spoustu toho lze najít na internetu, navštěvuji výstavy, které popularizují fyziku nebo příbuzné obory, a technická muzea. Koncem roku byl den otevřených dveří Akademie věd, navštívil jsem Ústav fyziky plazmatu, kde právě dostavují malý TOKAMAK, fúzní reaktor, který je proti tomu francouzskému úplný kolibříček a bude sloužit k dalším výzkumům a školení fyziků. Ale i při tom malém zařízení bude potřebný výkon elektrického proudu asi 20 000 kW, což bude tolik, kolik spotřebují Hranice i s cementárnou. Oni ten příkon ale budou potřebovat asi jen 5 vteřin a celé to zařízení bude pracovat v impulsním režimu

– krátké zapnutí a pak dlouhá přestávka, aby se to stihlo ochladit. Proto mají vlastní elektrárnu, která jím ten výkon na krátkou dobu dodá. Na té stavbě je tolik zajímavostí; zařízení je umístěno v samostatné budově, která je celá umístěna v další budově. Ty jsi pracoval na výrobě cementu, a tak máš o betonu určitý přehled a víš, že když se dělají velké betonové stropy, tak se vyztužují ocelovou mříží, která se svaří. V budově pro TOKAMAK je velká podlaha bez výztužných sloupků. Za chodu toho zařízení budou probíhat cívkami velké proudy a v okolí se vytvoří velmi silné magnetické pole a každý kousek železa, který by mohl vytvořit proudovou smyčku, by se přehřál. Proto i to armovací železo v tom betonu nesmělo být svařeno, jinak by hrozilo, že se to armování postupně zahřeje a bude tvořit další magnetická pole, poškodí měřící zařízení a mohlo by poškodit pevnost betonové desky. Pro mne tam bylo hodně zajímavých věcí.

Už jsem toho napsal dost. Možná, že než sem dojdeš, tak u toho usneš. Chtěl jsem ti však napsat, že fyzika je velké dobrodružství, jen do bádání nesmí zasahovat politici nebo různé nevědecké organizace, ti to jen kazí a lidstvu uškodí.

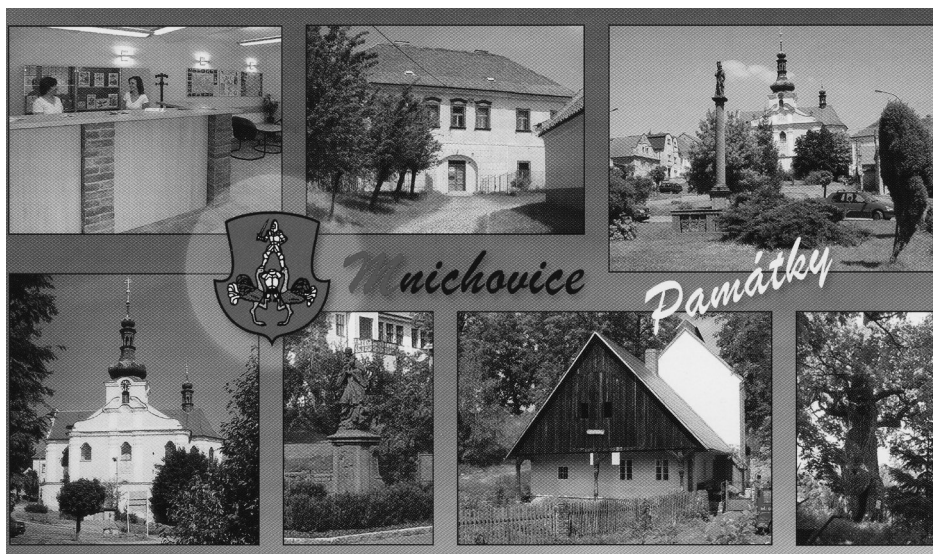
16. května 2009 - dějiny města Mnichovic (v hrubých obrysech)

Dnešní Mnichovice

Koupíme-li si pohlednici současných Mnichovic, tak vidíme několik menších obrázků, charakterizujících naši vesnici. Na prvním je informační středisko s holkami, které podávají informace turistům i místním občanům a každoročně organizují Výlet po stopách kocoura Mikeše, což je ten kocour, co pan Lada sepsal jeho životopis, a který byl celý černý, stejně jako můj kocour, který má však valašské jméno Můrek.

Na druhém obrázku je fara, kde bydlí pan farář, a vedle je barokní kostel. V něm je zajímavá kazatelna ve tvaru velryby, což je ta, která spolkla Jonáše, ale asi byl nestravitelný, protože ho zase vyvrhla. Kazatelna je ze dřeva, pěkně zdobená a umělecky cenná práce. Na exkurzi tam ale nepůjdeme, protože by nás tam pan farář nepustil. Tvrdí, že ti, co nevěří, nemají v kostele co dělat a Pán Bůh to prý nerad vidí. Je zajímavé, že do jiných kostelů, například do sv. Víta nebo sv. Mikuláše běžně zajít můžete, a ještě tam vybírají vstupné. Asi náš pan farář má jiného nadřízeného.

Na dalším obrázku je socha sv. Jána a za ní škola, ten Ján tam byl dřív. Pak je tam starý Zitův mlýn 17. nebo 18. století. Současný potomek mlynářů se o mlýn pečlivě stará a udržuje ho jako technickou památku. Budovu nechal opravit, mlýnice je ještě dobrá, ale kolo musel nechat udělat nové, po opravách počítá s jeho provozem jako muzeem. Mlýn byl funkční ještě za války a patří k němu umělý rybník, který se přes noc napouštěl, a ve dne se pak mlelo.

pohlednice dnešních Mníchovic

Na poslední obrázku je Žižkův dub; podle pověsti pod ním vojevůdce přespál při svém tažení krajem. Takových dubů je po republice více, že by Žižka při svých taženích přespával jen pod stromy? Místní tvrdí, že pod tím naším určitě spal, jen se neví kdy. Ještě zde máme Štefánikovu mohylu, ale ta se již na pohlednici nevešla. Štefánik zde sice nebyl, ale po první světové válce ji zbudovali na jeho počest místní Sokoli. Zasloužil se o vznik republiky a na rozdíl od Žižkova dubu známe datum jejího vybudování.

Ale ještě jsem vás neinformoval, jak vznikly Mníchovice. Až si chvílku odpocínate, můžete pokračovat ve čtení.

Historie Mníchovic

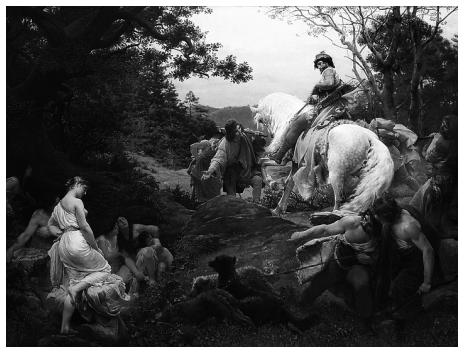
Kdysi dávno, po roce 1000, vládl v těchto krajích kníže Oldřich. Toho znáte, určitě jste o něm už slyšeli. Musel to být dobrý a lidový kníže. Byl ještě svobodný, když jezdíval se svou družinou po svém království, dával se do řeči s poddanými, například se zastavil s ovčákem a zeptal se: „Tak Josef, kolik se ti urodilo oveček?“ nebo „Jaká je cena ovčího masa, vynáší ti to, nemáš nouzi, kolik oveček ti sežral v zimě medvěd?“ a hned zařizoval lov na medvěda. Případně poradil, protože uměl číst a četl latinské knihy. Jak se chová takový vladař dnes? Viděli jste někdy našeho současného prezidenta na koni? Ten první jezdíval. Nebo Topolánka, aby objížděl koňmo své kraje a hovořil s lidmi o jejich starostech? Přitom je to mladý ogar z Valašska, ale když někam jede, tak si vezme silné auto. A že by se zastavil s nějakým

ovčákem či povykládal s policajtem, jak řidiči dodržují předpisy? Nemá na kontakt s občany čas a pak neví, co se děje a diví se, když včelaři přijdou manifestovat před parlament, že jim nějací brouci likvidují včelstva.

Zkrátka, ten kníže Oldřich byl jiný panovník. Však také jednou, když objížděl své vesnice, uviděl holky u potoka, jak perou prádlo. Zastavil se, aby s nimi rozmlouval, přitom seděl na koni a ten pohled z výšky se mu líbil; bylo horko a pradelny nebyly nějak moc oblečené. Tehdy si všiml jedné, jmenovala se Boženka, a tak se jí vyptával, jak často pere, a pak náhodou, když Boženka zrovna prala, se tam objevoval. Když už to bylo nápadné, slovo dalo slovo a Boženku si vzal. Po čase zase chtěl vyrazit na objížd'ky, ale protože Boženka ho znala a nebyla by ráda, kdyby zas objížděl ty pradelny, navrhla mu, že by mohl jezdit na lov. V sázavských lesích je hodně divočáků, srnců, laní, zajíců a koroptví a mohl by obohatit jejich jídelníček. Kníže poslechl a začal jezdit se svou loveckou družinou k řece Sázavě.

Při jednom z lovů spatřil nádhernou bílou laň. Pustil se za ní, laň prchala, a protože znala terén, pořád mu unikala. On za ní, celý otrhaný od křoví, dokonce v tom houští ztratil i luk. Laň mu zmizela, ale houští se náhle otevřelo a kníže stál na pasece, kde byla poustevnická sluj a před ní fousatý, otrhaný poustevník. Ten mu zastoupil cestu a zvolal: „Stůj! Ta laň je má, je to moje živitelka, dává mi mléko.“ Kníže zarazil koně řka mu, co si to na knížete dovoluje. Vousatý muž se mu omlouval, že ho v tom otrhaném oděvu nepoznal. Pak mu vyprávěl, že se dal na poustevničení a slouží Bohu. Nabídl knížeti, že přinese vodu, aby se mohl umýt, že je celý od krve a špinavý. V tomto stavu se nemůže vrátit domů, Boženka by ho ani nepoznala. Pak knížete zavedl do poustevny a nabídl mu chleba a lahodné laní mléko. Když se kníže po poustevně rozhlédl, zjistil, že poustevník zde má i nějaké knihy a překvapilo ho, že umí číst, když ani členové jeho družiny písmo neznají. Poustevník se představil: jmenoval se Prokop a několikrát byl za svými mnišskými bratry v Praze v klášteře v Emauzích a tam se naučil číst v písmu, které přinesli Cyril a Metoděj a také od nich má ty knihy. Kníže byl také vzdělaný, tak si spolu rozuměli.

Často pak za Prokopem k Sázavě zajížděl, zvláště když si chtěl s někým rozumným popovídat. Prokop po čase Oldřicha požádal, jestli by mu mohl darovat lesy a pozemky tam v okolí, že by s bratry z Emauz půdu zkultivovali a postavili klášter. Kníže souhlasil a nechal vystavit příslušné smlouvy a Prokop se svými druhy tam vystavěli klášter. Potřebovali však spojení s Prahou, dálnice nebyla, ani žádné sjízdné komunikace a putování do Prahy trvalo dva dny. Protože cestou nebylo žádné vhodné sídliště, rozhodl se Prokop prostudovat trasu a najít příhodné místo, kde by se postavila

*František Ženíšek, Oldřich shlíží
z koně na Boženku*

J. V. Myslbek, Sv. Prokop

přespávací stanice pro mnichy. Vy-
dal se po trase, od kláštera po pra-
vém břehu Sázavy až po ústí říčky
Mnichovky – tehdy ještě bezejmenné,
a dál proti jejímu proudu, kolem několika
rybníků až do údolí, které se rozšiřovalo
a pak zase uzavíralo. Zde byla uhlířská
osada, uhlíři vyráběli v milířích dřevěné
uhlí a vozili ho do Prahy. Tady Prokop
ukázal rukou před sebe a prohlásil:
„Zde založím sídlo, jež mnichům z kláštera
sloužit bude, a zovu ho Mnichovice.“
Bratři z kláštera tu vybudovali faru,
kostel a osadu se zemědělci a řemeslníky.
Uhlí se záhy přestalo pálit, protože široko
daleko už nebyly žádné stromy, všechny
uhlíři vykáceli.

Říká se, že nevděk světem vládne, a je to
pravda. Má v Mnichovicích sochu
svatý Prokop? Nemá! Zato je zde socha
sv. Jana Nepomuckého, Žižka tu má
dub, Štefánik mohylu, v kostele je
velryba, na Šibeničním vrchu sjezdovka
s umělým sněhem a největší srub v
Evropské unii a vedle informačního
střediska je japonská zahrádka s
kamenným potůčkem. Ale sochu sv.
Prokopa tu NEMÁME! Ta je až v Praze
na Václavském náměstí; vedle koně
sv. Václava stojí čtyři metry vysoký
sv. Prokop – tak si Praha cení
zakladatele naší obce.

Článek bude pokračovat v dalším vydání OV.

RODOPISNÁ KRONIKA

Vysvětlení: Do rodopisné kroniky nám ucelenými údaji přispívá pouze obec Luboměř. Ze Spálova zveřejňujeme jen ty události, které nám zašlou nebo předají samotní občané.

Narození

- 30. 11. 2023 Jan Urbiš, matka Tereza Šmatelková, otec Tomáš Urbiš, Luboměř 81
- 9. 12. 2023 Adriana Krumpolcová, matka Monika Kolajková, otec Radek Krumpolec, Heltinov 14
- 9. 1. 2024 Karolína Klimková, matka Eva Klimková, otec Miroslav Klimek, Luboměř 133
- 10. 2. 2024 Jiří Kalný, matka Kateřina Neumannová, otec Jiří Kalný, Spálov 276

Úmrtí

- 12. 11. 2023 Marie Klevarová, Spálov 102
- 14. 12. 2023 Marie Šustková, Spálov 42
- 26. 1. 2024 Marie Onhaiserová DD Odry, Spálov 222
Antonín Pokorný, Spálov 9

ZÁZNAMY

(Zpracovali: Jaroslava Šustková, Jarmila Mazáčová, Jiří Vlček)

LISTOPAD 2022

16. 11. **Luboměř** – v podvečer provoněl obecní úřad popcorn. Klub Pátek společně s obcí připravil dětem promítání dobrodružného fantasy animáku Luca. Přišlo téměř 40 dětí a k popcornu dostaly i pitíčko. Celý film si společně vychutnaly na židličkách či na zemi a bylo to moc fajn.
19. 11. **Luboměř** – myslivecké sdružení Královec Spálov uspořádalo „Cecilský hon.“ Hostina se konala v sále Lidového domu.
25. 11. **Luboměř** – již v pátek před první nedělí adventní uspořádala obec slavnostní rozsvěcování vánočního stromčku. Po krátké zdravici starosty zazpívaly zdejší děti vánoční písničky a od 18 hod. následovala ohňová show. Doprovodný program zajistil jarmark s různými dobrotami i dárky, výborný punč a jídlo, alko, nealko, atd. Pro děti byla připravena též vánoční tvořivá dílnička.
26. 11. **Luboměř** – v sále Lidového domu se konala valná hromada SDH Luboměř.

PROSINEC 2022

1. 12. **Luboměř** – 2. zasedání zastupitelstva obce. Zastupitelé schválili např. rozpočtové provizorium na rok 2023, finanční dary pro Záchrannou stanici v Bartošovicích, pro ZŠ a MŠ ve Spálově i pro SDH Luboměř. Zastupitelé se dále rozhodli společně s Klubem Pátek uspořádat akci pod názvem „Odpoledne talentů“ a dětský maškarní ples.
3. 12. **Heltínov** – po vesnici chodil Mikuláš s andělem a čertem.
4. 12. **Spálov** – rozsvěcení vánočního stromu v parku s vánočním jarmarkem, který si připravily školní děti. Prodával se punč pro děti i dospělé.
4. 12. **Luboměř** – v kostele sv. Vavřince se od 16 hod. uskutečnil tradiční adventní koncert, na kterém účinkoval Smíšený pěvecký sbor Komenský z Vítkova. Bohatý repertoár koncertu byl laděn především adventně. Vstupné dobrovolné. Výtěžek ve výši 11 411 Kč byl věnován na opravy zdejšího kostela. Akci uspořádala obec Luboměř.
5. 12. **Luboměř** – v předvečer svátku sv. Mikuláše navštívil tento světec se svojí družinou také děti v Luboměři. Čekalo na něho celkem 41 dětí, a aby vše stihl, měl pro své cesty za dětmi připraven koňský povoz i s kočím.
7. 12. **Spálov** – konal se již 12. ročník akce „Česko zpívá koledy“, na kterou pozval městys Spálov k vánočnímu stromu v parku před úřadem městyse. Zpěv asi 40 koledníků doprovázela hudební kapela složená z dospělých a žáků školy pod vedením paní učitelky M. Krumpolcové.

